

*Sprawozdanie z realizacji działań
w ramach Programu Wspierania
Rodziny
i Rozwoju Systemu Pieczy
Zastępczej na terenie Miasta
Lublin w 2017 roku*

Lublin, październik 2018 roku

WPROWADZENIE

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nałożyła na gminy obowiązek opracowania i realizacji 3 letnich gminnych programów wspierania rodziny (art. 176 pkt. 1 ustawy), a na powiaty obowiązek opracowania i realizacji 3 letnich powiatowych programów rozwoju pieczy zastępczej zawierających, między innymi, coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych (art. 180 pkt. 1). Lublin jako miasto na prawach powiatu realizuje zadania gminy i zadania powiatu, stąd też Uchwałą Nr 345/XIII/2015 Rady Miasta Lublin z dnia 23 grudnia 2015 roku został przyjęty „Program Wspierania Rodziny i Rozwoju Systemu Pieczy Zastępczej na terenie Miasta Lublin w latach 2016-2018”.

Program nawiązuje do takich dokumentów, jak: „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Lublin na lata 2014–2020”, którą przyjęto uchwałą Nr 1021/XXXIX/2014 Rady Miasta Lublin z dnia 13 marca 2014 r., „Program działań na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców Miasta Lublin na lata 2016-2020”, przyjęty Uchwałą nr 348/XIII/2015 Rady Miasta Lublin z dnia 23 grudnia 2015 r. „Program Aktywności Lokalnej Mieszkańców Miasta Lublin na lata 2014-2020,” przyjęty Uchwałą nr 1079/XLI/2014 Rady Miasta Lublin z dnia 15 maja 2014 r., „Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie w Lublinie na lata 2016-2020”, przyjęty Uchwałą nr 346/XIII/2015 Rady Miasta Lublin z dnia 23 grudnia 2015 r.

Cele założone w Programie wynikają z dwóch podstawowych zakresów działania wyznaczonych przez przepisy ustawy. Obszar pierwszy to działania skierowane na utrzymanie dzieci w ich naturalnej rodzinie. Obszar drugi obejmuje działania odnoszące się do zapewnienia właściwie funkcjonującego systemu pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych należytej opieki rodzicielskiej, w tym także do doskonalenia form wsparcia osób usamodzielnianych.

Niniejszy dokument stanowi sprawozdanie z realizacji zadań podjętych w ramach Programu Wspierania Rodziny i Rozwoju Systemu Pieczy Zastępczej na terenie Miasta Lublin w 2017 roku. Dokument został podzielony na dwie części. Pierwsza część zawiera opis realizacji czterech celów, które dotyczą wspierania rodzin naturalnych w prawidłowym funkcjonowaniu. Część druga stanowi odniesienie do trzech celów dotyczących działań w zakresie systemu pieczy zastępczej. Poszczególnym celom zostały przyporządkowane zadania, a także wskaźniki realizacji. W dokumencie wskazano na poziom realizacji wskaźników, co odzwierciedla stopień, w jakim zamierzone efekty zostały osiągnięte, a także stanowi podstawę planowania działań optymalizujących na kolejne lata.

Spis treści:

ROZDZIAŁ I	3
WSPIERANIE RODZINY	3
CEL 1. PROMOWANIE WARTOŚCI RODZINNYCH I WŁAŚCIWYCH POSTAW RODZICIELSKICH	3
CEL 2. PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAJĄCYCH SYTUACJOM KRYZYSOWYM W RODZINIE.....	18
CEL 3. DOSKONALENIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZINY W SYTUACJI KRYZYSOWEJ	31
CEL 4. ROZWIJANIE INNOWACYJNYCH METOD PRACY Z RODZINĄ POTRZEBUJĄCĄ WSPARCIA	41
ROZDZIAŁ II	56
PIECZA ZASTĘPCZA	56
CEL 1. ORGANIZACJA WIELOWYMIAROWYCH DZIAŁAŃ NA RZECZ RODZIN ZASTĘPCZYCH I UMIESZCZONYCH W NICH DZIECI	56
CEL 2. OPTIMALIZACJA SYSTEMU INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	70
CEL 3. DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA PROCESU USAMODZIELNIANIA WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ	79

ROZDZIAŁ I

WSPIERANIE RODZINY

CEL 1. PROMOWANIE WARTOŚCI RODZINNYCH I WŁAŚCIWYCH POSTAW RODZICIELSKICH

W ramach celu 1 realizowano następujące zadania:

1. Organizowanie różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych;
2. Prowadzenie działalności edukacyjno-informacyjnej na rzecz promowania rodziny, organizowanie spotkań o charakterze edukacyjnym, konferencji i warsztatów;
3. Zwiększanie możliwości dostępu do poradnictwa specjalistycznego;
4. Realizacja programu dla rodzin wielodzietnych;
5. Promowanie różnych wartościowych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży.

Zadania w ramach tego celu koncentrowały się głównie na realizacji programów i projektów na rzecz umacniania rodzin w ich prawidłowym funkcjonowaniu, na organizacji różnorodnych form integracji społeczności lokalnej, a także na prowadzeniu działalności edukacyjno-informacyjnej na rzecz promowania właściwych postaw rodzicielskich. Były one realizowane przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin oraz organizacje pozarządowe.

W Programie przyjęto następujące wskaźniki ilościowe realizacji zadań:

- liczba zorganizowanych pikników, festynów i innych imprez środowiskowych,
- liczba zorganizowanych spotkań edukacyjnych,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym,
- liczba rodzin wielodzietnych objętych Programem Rodzina Trzy Plus.

Tabela 1. Wskaźniki ilościowe realizacji zadań w ramach celu 1.

l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba zorganizowanych pikników, festynów i innych imprez środowiskowych.	65
2.	Liczba zorganizowanych spotkań edukacyjnych.	208

3.	Liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym.	4 456
4.	Liczba rodzin wielodzietnych objętych Programem Rodzina Trzy Plus	3 150

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 1. Organizowanie różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych

W 2017 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie organizował liczne imprezy środowiskowe, zarówno promujące wartości rodziny, jak również integrujące społeczność lokalną. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje m.in. inicjatywa pod hasłem „Energia Pokoleń”. W ramach działania odbyło się 5 festynów rodzinnych zorganizowanych w poszczególnych dzielnicach miasta.

1. **Festyn rodzinny w dzielnicy Kalinowszczyzna**, który odbył się w dniu 01.06.2017 r. na boisku „Orlik”, przy ul. Lwowskiej w Lublinie. Działanie organizowane było w ramach „Programu Wspierania i Aktywizacji Społecznej Seniorów na terenie Miasta Lublin 2016-2020”. W festynie udział wzięli m.in. mieszkańcy dzielnicy Kalinowszczyzna ze szczególnym uwzględnieniem osób starszych, dzieci ze Szkoły Podstawowej Nr 10 im. Henryka Sienkiewicza w Lublinie oraz mieszkańcy Domu Pomocy Społecznej „Kalina”. Inicjatywa miała na celu integrację międzypokoleniową. Podczas festynu odbyły się liczne gry i zabawy sportowe, m.in. międzypokoleniowe turnieje gier planszowych, zabawy z użyciem baniek mydlanych itp. W wydarzeniu brał udział animator zabaw „Pan Balonik”.
2. **Międzypokoleniowy festyn pn. „Dziecięcy dzień radości”**, który odbył się w dniu 04.06.2017 r., przy ul. Radzyńskiej 3 w Lublinie, na terenie parafii pw. Dobrego Pasterza. Inicjatywa miała na celu promowanie aktywnego stylu życia, pogłębienie więzi rodzinnych oraz integrację społeczności lokalnej. Podczas festynu odbyły się m.in. występy dzieci z Dzielnicowego Domu Kultury Spółdzielni Mieszkaniowej „Czechów” oraz Szkoły Podstawowej Nr 34 w Lublinie, zabawy prowadzone przez wodzireja, loteria fantowa, malowanie twarzy, zabawy z chustą animacyjną, mecz piłkarski o „Super puchar” oraz liczne konkurencje i rozgrywki sportowe.
3. **Festyn Rodzinny w dzielnicy Czechów**, który odbył się w dniu 08.06.2017 r., na terenie Zespołu Szkół Ogólnokształcących Nr 5, przy ul. Rzeckiego 10 w Lublinie. Adresatami działania byli mieszkańcy dzielnicy Czechów, głównie rodziny

z dziećmi i osoby starsze. Inicjatywa miała na celu promowanie prawidłowych wzorców rodziny, pogłębianie więzi rodzinnych poprzez wspólne spędzanie czasu oraz integrację międzypokoleniową. Podczas festynu odbyły się liczne gry i zabawy sportowe, występy artystyczne dzieci z okolicznych przedszkoli, pokazy sprzętu policyjnego itp.

4. **Festyn Rodzinny „Mama, Tata i Ja”**, który odbył się w dniu 09.06.2017 r. na terenie Gimnazjum Nr 15 im. Jana Pawła II, przy ul. Elektrycznej 51 w Lublinie. Wydarzenie wpisało się w obchody Międzynarodowego Dnia Rodziny oraz obchody Wielkiego Jubileuszu 700 - Miasta Lublin. Inicjatywa miała na celu międzypokoleniową integrację społeczności lokalnej Kościnka i dzielnic sąsiadujących oraz podkreślenie roli rodziny w życiu społecznym. Podczas festynu odbyły się m.in. występy artystyczne dzieci i młodzieży gimnazjalnej, pokazy służb mundurowych, liczne zabawy i konkursy sportowe. W trakcie imprezy ogłoszono wyniki konkursu plastycznego dotyczącego jubileuszu 700 – lecia nadania Lublinowi praw miejskich.
5. **Festyn Rodzinny na Wrotkowie**, który odbył się w dniu 10.06.2017 r. na boisku Gimnazjum Nr 3 im. prof. Mieczysława A. Krąpca OP w Lublinie, przy ul. Nałkowskich 110. Adresatami działania byli mieszkańcy osiedla Nałkowskich ze szczególnym uwzględnieniem seniorów i rodzin z dziećmi. Inicjatywa miała na celu integrację międzypokoleniową społeczności lokalnej. Podczas festynu odbyły się liczne gry, zabawy, konkurs talentów, loteria fantowa oraz wielki turniej rodzin.

Ponadto w ramach promowania różnorodnych form integracji rodzin i społeczności lokalnych Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie był organizatorem licznych inicjatyw środowiskowych. Były to m.in. „Rodzinny Festyn z okazji Międzynarodowego Dnia Dziecka”, Festyn „Wspólnota to Ty i Ja”, Festyn pn. „Rodzina Felina”, XI Festyn Rodzinny „Razem do Lata”, „Europejski Dzień Sąsiada”, „Bliskość serca, bliskość miejsca”, spotkania z okazji Dnia Babci i Dziadka, z okazji Dnia Matki oraz spotkanie pn. „Dla Mamusi i Tatusia od Córeczki i Synusia”. W programach festynów i spotkań organizatorzy przewidzieli atrakcje sportowe i rekreacyjne, programy artystyczne, ale także elementy edukacyjne oraz integrujące wielopokoleniową rodzinę i społeczność lokalną.

Pracownicy MOPR wraz z mieszkańcami osiedla bloków socjalnych, przy ul. Antoniny Grygowej przeprowadzili akcję pn. „Sprzątanie przestrzeni wokół nas”.

Organizowane były liczne spotkania czytelnicze oraz wyjścia do kina i teatru dla dzieci i młodzieży. W ramach tych działań zorganizowano m.in.:

- **Cykliczne działanie pn. „Rodzina z książką”**, zorganizowane w siedzibie Fili Nr 21 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Lublinie, przy ul. Rynek 1. Adresatami działania były głównie rodziny z dziećmi. Podczas cyklu spotkań rozmawiano na temat wpływu czytania książek na rozwój dzieci oraz proponowano rodzicom tytuły interesujących książek dla dzieci i młodzieży.
- **Wyjścia do Teatru im. H. Ch. Andersena** w Lublinie na spektakle „Proszę słońca” oraz spektakl pt. „Alicja w krainie czarów”. Adresatami działania było 50 dzieci z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
- **Działanie pn. „Koń jest Twoim zwierciadłem”**. Adresatami działania było 11 dzieci z rodzin objętych wsparciem MOPR. Podczas działania dzieci odbyły wizytę w stadninie „U Drwala”, przy ul. Wólczańskiej 27 w Lublinie, gdzie zorganizowano im integrujące zabawy, ognisko oraz spotkanie edukacyjne dotyczące hodowli koni.
- **„Spotkanie z teatrem klasycznym”**, w ramach którego w Domu Kultury „Kalinowszczyzna” zaprezentowano spektakl pt. „Damy i Huzary” Aleksandra Fredry w wykonaniu aktorów Amatorskiego Teatru Towarzyskiego, przy Stowarzyszeniu Kulturalno–Oświatowym Węglin Północny. Inicjatywa miała na celu integrację mieszkańców dzielnicy, ze szczególnym uwzględnieniem osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W 2017 roku Miasto Lublin obchodziło jubileusz 700-lecia nadania praw miejskich, z tej okazji Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie zorganizował szereg inicjatyw dla mieszkańców w tym dla rodzin z dziećmi, wpisujących się w obchody jubileuszowe. Do najważniejszych działań można zaliczyć m.in.;

- **„Poetycki Lublin”** - projekt odbył się w dniu 15.05.2017 r. w Pracowni Kultury Tatarskiej, przy ul. Hutniczej 28A w Lublinie. Podczas spotkania odbyła się prelekcja dotycząca historii miasta pt. „Zabytki Lublina - miasta siedmiu wzgórz”, prezentacja poezji o Lublinie oraz wystawa fotografii pt. „Lublin w oczach kamienia”. Adresatami działania było 40 osób zamieszkałych na terenie dzielnicy Tatarskiej i objętych wsparciem MOPR.
- **„Śladami dawnego Lublina I”** – w dniu 09.10.2017 r. odbył się spacer z przewodnikiem po ulicach Starego Miasta. W trakcie spaceru przewodnik zapoznał uczestników z legendami i z historią powstania miasta. Adresatami działania byli

mieszkańcy dzielnicy Śródmieście w tym osoby starsze i samotne. Inicjatywa miała na celu pokazanie kreatywnych form spędzania czasu wolnego poprzez popularyzację historii Lublina oraz integrację międzypokoleniową.

- **„Śladami dawnego Lublina II”** – w dniu 27.10.2017 r. w Centrum Aktywności Środowiskowej, przy Antoniny Grygowej 4B w Lublinie, odbył się panel dyskusyjny oraz pokaz filmowy poświęcony historii Lublina. Działanie zostało zorganizowane przez młodzież uczęszczającą do CAŚ. Adresatami działania byli mieszkańcy bloków socjalnych. Inicjatywa miała na celu integrację społeczności lokalnej oraz przybliżenie mieszkańcom historii miasta.
- **„Kocham Lublin – międzypokoleniowe rozgrywki drużynowe”** – w dniu 13.06.2017 r w Centrum Aktywizacji i Rozwoju Seniorów, przy ul. Nałkowskich 114 w Lublinie, odbył się konkurs wiedzy o Lublinie. W konkursie wzięła udział 10 osobowa grupa uczniów szkoły podstawowej oraz 10 osobowa grupa seniorów. Inicjatywa miała na celu integrację międzypokoleniową oraz przybliżenie mieszkańcom historii miasta.
- **„Moja lubelska opowieść”** – inicjatywa o charakterze międzypokoleniowym. Adresatami działania byli uczniowie Gimnazjum Nr 3 w Lublinie, przy ul. Nałkowskich 110, oraz seniorzy z Centrum Aktywizacji i Rozwoju Seniorów. W ramach działania młodzież, przy współudziale osób w wieku senioralnym, pisała w miesiącu maju i czerwcu 2017 roku opowieści o Mieście Lublinie sprzed kilkunastu lub kilkudziesięciu lat. Spośród uczestników wyłoniono jednego laureata i dwie osoby wyróżnione. W grudniu 2017 roku najciekawsze prace zostały wydane w formie broszury. Inicjatywa miała na celu integrację i kształtowanie więzi międzypokoleniowych.
- **Wieczornica patriotyczna pt. „Od Unii Lubelskiej do Unii Europejskiej”** - działanie odbyło się w dniu 15.03.2017 r., w Centrum Aktywności Środowiskowej, przy ul. A. Grygowej 4B. Adresatami działania byli mieszkańcy bloków socjalnych. Podczas spotkania dzieci i młodzież z Centrum zaprezentowały, przygotowaną przez siebie, prezentację dotyczącą historii Miasta. Inicjatywa miała na celu podniesienie świadomości historycznej oraz integrację międzypokoleniową uczestników.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie był również organizatorem licznych działań środowiskowych związanych z obchodami Świąt Bożego Narodzenia – „Spotkania mikołajkowe” dla dzieci z rodzin objętych wsparciem MOPR, projekt „Świąteczne drzewko międzypokoleniowe”, przedświąteczne odwiedziny osób starszych oraz

samotnych, spotkania opłatkowe dla osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

W ramach wymienionego zadania należy również wskazać **V Lubelskie Dni Promujące Zdrowie**. 31 maja 2017 r. na Placu Lecha Kaczyńskiego, przy Centrum Kultury w Lublinie po raz piąty odbył się **Rodzinny Festyn Zdrowotny**, w ramach którego został zorganizowany Dzień Rodzicielstwa Zastępczego. Organizatorami festynu był Urząd Miasta Lublin, Uniwersytet Medyczny oraz Klaster Usług Zdrowotnych i Prozdrowotnych – Lubelska Medycyna. Ta plenerowa impreza była okazją do dobrej zabawy nie tylko dla dzieci ale i dorosłych, na którym bawili się członkowie dużych rodzin - beneficjenci Programu „Rodzina Trzy Plus”. Podczas Festynu zorganizowano pokazy karate, konkursy dla dzieci i dla dorosłych, zajęcia plastyczne oraz gry i zabawy z nagrodami. Przybyłe rodziny mogły skorzystać z konsultacji i porad medycznych, dietetycznych, kosmetycznych oraz spróbować zdrowej żywności. Dzięki podmiotom medycznym, firmom z branży sportowej i spożywczej, uczelniom i różnego rodzaju organizacjom działającym na terenie Miasta Lublin udało się przygotować bardzo bogatą ofertę atrakcji dla uczestników festynu.

Zadanie 2. Prowadzenie działalności edukacyjno-informacyjnej na rzecz promowania rodziny, organizowanie spotkań o charakterze edukacyjnym, konferencji i warsztatów

W 2017 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie prowadził działania edukacyjno-informacyjne na rzecz umacniania wartości rodziny oraz działalność edukacyjną w zakresie aktywnego uczestnictwa rodziny w życiu publicznym poprzez organizowanie konferencji, kursów, warsztatów, konkursów tematycznych, zajęć terapeutycznych, itp. we współpracy z placówkami oświatowymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, Policją, służbą zdrowia, uczelniami, bibliotekami itp.

Pracownicy Specjalistycznej Poradni dla Rodzin działającej w strukturach MOPR w 2017 roku zorganizowali **122 spotkania** psychoedukacyjne na rzecz promowania rodziny.

W bloku spotkań psychoedukacyjnych zorganizowano m.in.:

- **„Szkole dla rodziców i wychowawców”**, w ramach, której odbyło się 80 spotkań warsztatowych dla klientów Poradni. Inicjatywa miała na celu wspieranie rodziców i wychowawców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą oraz naukę umiejętności lepszego porozumiewania się, refleksję nad

własną postawą wychowawczą, wymianę doświadczeń oraz kształtowanie więzi rodzinnych opartych na wzajemnym szacunku. W zajęciach uczestniczyło 78 uczestników;

- **Superwizję**, w ramach której odbyły się 3 spotkania superrewizyjne przeprowadzone dla wychowawców Domu Dziecka im. Ewy Szelburg–Zarembiny w Lublinie;
- **Dwa spotkania edukacyjno-szkoleniowe** dla usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej i ich rodzin. W spotkaniu zorganizowanym w dniu 02.12.2017 r, udział wzięło 58 uczestników. W spotkaniu zorganizowanym w dniu 10.06.2017 r. udział wzięło 45 uczestników.

W ramach współpracy z Zespołem ds. pieczy zastępczej i asysty rodzinnej zorganizowano dwa działania doskonalące umiejętności zawodowe osób pracujących:

- Warsztaty z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego pn. **„Konflikt lojalności – znaczenie utrzymania więzi emocjonalnej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej z rodzicem biologicznym”**. Warsztaty odbyły się w dniu 19.06.2017 r., uczestniczyło w nich 30 osób;
- Seminarium z okazji Dnia Rodzicielstwa Zastępczego pt. **„System rodzinny w obliczu odebrania dziecka z rodziny”**, seminarium odbyło się w dniu 19.06.2017 r, uczestniczyło w nim 50 osób

W 2017 roku Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin we współpracy z Sekcjami Pracy Socjalnej oraz Centrum Aktywności Środowiskowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie zorganizowała następujące działania:

- „Warsztaty dla kobiet współuzależnionych” w ramach projektu socjalnego pt. „Razem w Rodzinie ” w którym wzięło udział 6 uczestniczek;
- Spotkanie dotyczące rozwoju osobistego dla osób objętych wsparciem MOPR, odbyły się 3 spotkania w których udział wzięło 25 uczestników.

Ponadto w ramach wymienionego zadania Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w 2017 roku organizował liczne spotkania edukacyjne i zajęcia warsztatowe. Były to m.in.:

- Spotkanie w ramach kampanii informacyjnej pn. **„Razem przeciw uzależnieniom”**. Adresatami działania były osoby i rodziny objęte wsparciem MOPR, zmagające się z problemem uzależnień. Inicjatywa miała na celu poszerzenie wiedzy uczestników na temat współczesnych zagrożeń, związanych z uzależnieniami oraz poszerzenie wiedzy rodziców na temat profilaktyki uzależnień wśród dzieci i młodzieży

- **Warsztaty komunikacji** – spotkanie z psychologiem ze Specjalistycznej Poradni dla Rodzin MOPR. Działanie adresowane było do rodzin ze zdiagnozowanym problemem bezradności w sprawach opiekuńczo–wychowawczych. Podczas spotkania odbyła się pogadanka, zajęcia warsztatowe dla dzieci i rodziców, wspólne śpiewanie piosenek. Inicjatywa miała na celu poszerzenie kompetencji rodzicielskich o wiedzę na temat prawidłowych postaw i relacji w rodzinie, kształtowanie umiejętności zagospodarowania czasu wolnego, spędzanego wspólnie z dziećmi.
- **Cykl spotkań z psychologiem** - kierownikiem Specjalistycznej Poradni dla Rodzin MOPR w Lublinie. Tematyka spotkań zawierała m.in. zagadnienia związane z problemami wieku dojrzewania dzieci i młodzieży oraz możliwych sposobach ich rozwiązywania. W ramach cyklu odbyły się:
 - ✓ Spotkanie z rodzicami „Jak rozmawiać z dzieckiem o własnej cielesności”,
 - ✓ Spotkanie z młodzieżą „Zachowania Ryzykowne”,
 - ✓ Spotkanie pt. „Wzajemne relacje rodzic - dziecko”.
- **Dwa spotkania z ekspertem.** Pierwsze spotkanie przeprowadzono z misjonarkami odbywającymi misje w Afryce. Adresatami spotkania były dzieci uczęszczające do Centrum Aktywności Środowiskowej MOPR. Głównym celem spotkania była edukacja, przybliżenie innej kultury oraz warunków pracy misjonarzy w Afryce. Misjonarki zaprezentowały uczestnikom zdjęcia misji, pieśni afrykańskie oraz przedmioty wykonane własnoręcznie przez miejscową ludność. Drugie spotkanie odbyło się z Komendantem oraz Dzielnicowym VI Komisariatu Policji w Lublinie. Adresatami działania byli mieszkańcy z obszaru działania Filii Nr 2 MOPR w Lublinie. Inicjatywa miała na celu edukację uczestników w kwestii dotyczącej bezpieczeństwa mieszkańców, jak również zagadnień związanych ze stosowaniem artykułów kodeksu karnego i kodeksu wykroczeń.
- **Pogadanka edukacyjna** dotycząca zagrożeń w sieci. Spotkanie poprowadził przedstawiciel służb mundurowych Wydziału Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie. Inicjatywa miała na celu poszerzenie wiedzy rodziców oraz dzieci i młodzieży na temat czyhających zagrożeń oraz sposobów ich zapobiegania w sieci internetowej.
- Projekt socjalny pt. **„Możesz odlecieć bez dopalaczy”**. Adresatami działania byli uczniowie klasy pierwszej XXI Liceum Ogólnokształcącego im. Św. Stanisława Kostki przy ulicy ks. Michała Słowikowskiego 6 w Lublinie. Podczas spotkania przedstawiciel Komendy Miejskiej Policji w Lublinie przekazał uczestnikom

informacje dotyczące zagrożeń wynikających ze stosowania dopalaczy i innych środków psychoaktywnych.

- **Cykliczne warsztaty umiejętności wychowawczych** dla rodziców i opiekunów z obszaru działania Centrum Aktywności Środowiskowej mających na celu podniesienie kompetencji wychowawczych.
- **Cykliczne warsztaty aktywnej zabawy** dla dzieci i rodziców korzystających ze wsparcia Centrum Aktywności Środowiskowej mających na celu wzmacnianie więzi emocjonalnych pomiędzy rodzicem, a dzieckiem.

Zadanie 3. Zwiększanie możliwości dostępu do poradnictwa specjalistycznego

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie jest realizatorem polityki społecznej, ukierunkowanej na tworzenie warunków do budowania zintegrowanego i efektywnego systemu zapobiegania i rozwiązywania problemów społecznych. Jednym z zadań pomocy społecznej jest stałe zapewnienie dostępu do poradnictwa specjalistycznego, z którego mogą korzystać osoby oraz rodziny wymagające wsparcia.

Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin działająca w strukturach MOPR udziela bezpłatnej pomocy osobom i rodzinom z terenu Miasta Lublina zgłaszającym się z własnej inicjatywy lub kierowanym, m.in. przez pedagoga szkolnego, na wniosek sądu, itp.

Pomoc udzielana klientom obejmuje:

- terapię indywidualną, małżeńską i rodzinną,
- poradnictwo psychologiczne,
- poradnictwo pedagogiczne,
- poradnictwo socjalne i prawne,
- konsultację psychiatryczną
- działania integracyjne,
- działalność informacyjną i szkoleniową.

W roku 2017 z pomocy Specjalistycznej Poradni dla Rodzin skorzystało **1 327 osób** (w tym: 1 113 osób dorosłych oraz 214 dzieci) w tym:

- z terapii skorzystały 1 004 osoby (dorośli: 843, dzieci: 161),
- z profilaktyki skorzystały 323 osoby (dorośli: 270, dzieci: 53).

Wsparciem w formie terapii objęto **693 rodziny**, 94,8% z nich to rodziny naturalne, a 2,74% stanowiły rodziny zastępcze. Ponadto wsparciem objęto 13 rodzin adopcyjnych (1,88%) oraz 4 dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Tabela 2. Liczba rodzin objętych terapią w 2017 roku

Liczba rodzin ogółem, w tym:	693
rodzin naturalnych	657
rodzin zastępczych	19
rodzin adopcyjnych	13
dzieci przebywających w placówce	4

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W 2017 roku, w terapii uczestniczyły **1 004 osoby**. Ogółem odbyło się **6 375 sesji** terapeutycznych i konsultacyjnych, co przewyższa liczbę sesji przeprowadzonych w latach poprzednich (5 940 sesji - 2016 rok, 5 965 - 2016 rok). Struktura form pomocy Poradni systematycznie przekształca się z profilaktyki, poradnictwa i jednorazowych konsultacji w kierunku długotrwałej, tym samym skuteczniejszej, pomocy terapeutycznej (stąd spadek liczby osób korzystających przy wzroście liczby sesji). Pozytywnym trendem jest również wzrost liczby sesji dla rodzin, co wskazuje na uczestnictwo rodziny w pełnym procesie terapeutycznym.

Tabela 3. Liczba osób objętych wsparciem Poradni w 2017 roku z podziałem na rodzaj wsparcia

Wyszczególnienie	Liczba osób objętych wsparciem w 2016 r.:		Liczba osób objętych wsparciem w 2017 r.:	
	1 390		1 327	
	w tym dorosłych	w tym dzieci	w tym dorosłych	w tym dzieci
Łączna liczba osób korzystających	1230	160	1 113	214
w tym: liczba osób w terapii	766	148	843	161
w tym: liczba osób w psychoprofilaktyce	464	12	270	53

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Terapie indywidualna, małżeńska i rodzinna prowadzą do trwałych zmian i są znacznie bardziej efektywne niż porady i konsultacje. Poradnia ogranicza działania psychoedukacyjne na rzecz terapeutycznych, ponieważ takie jest zapotrzebowanie mieszkańców Lublina. Oczekiwanie na terapię indywidualną w Poradni jest wciąż długie i wynosi ok. 6 miesięcy.

Bezpłatne konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne i pedagogiczne) na rzecz rodzin świadczą także pracownicy Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.

Specjaliści zatrudnieni w Dziale tj. 2 pedagogów, 3 psychologów, świadczyli poradnictwo, m. in. na rzecz rodzin naturalnych. W roku 2017 tą formą pomocy objętych

było **48 rodzin**. Udzielono 150 porad, w tym: 14 porad psychologicznych oraz 136 pedagogicznych. Dostępność porad udzielanych przez Dział ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej zabezpiecza potrzeby mieszkańców Miasta zainteresowanych tą formą pomocy.

Tematyka porad dotyczyła:

- w ramach poradnictwa psychologicznego: konsekwencji emocjonalnych umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, radzenia sobie ze stratą, adaptacji dziecka do nowej sytuacji, przezwycięzania występujących trudności życiowych;
- w ramach poradnictwa pedagogicznego: poprawy sytuacji życiowej rodzin naturalnych, poprawy relacji rodziców naturalnych z dziećmi, poprawy kompetencji wychowawczych rodzin naturalnych, przebiegu kontaktu rodziców z dziećmi, podnoszenia kwalifikacji zawodowych rodziców naturalnych, kierowania rodzin naturalnych do poradni specjalistycznych i organizacji pracujących na rzecz dziecka.

Świadczone było również specjalistyczne poradnictwo dla rodzin w sytuacjach kryzysowych, które zostało szczegółowo omówione w dalszej części sprawozdania (str. 28,29).

Zadanie 4. Realizacja programu dla rodzin wielodzietnych¹

Polityka społeczna Miasta Lublin oparta jest na promowaniu i realizacji działań oraz inicjatyw stanowiących odpowiedź na zapotrzebowanie mieszkańców. Celem Miasta jest pozostanie otwartym i przyjaznym dla wszystkich jego mieszkańców. W szczególności troska dotyczy tworzenia warunków do dobrego funkcjonowania i w miarę wszechstronnego rozwoju rodzin. Na terenie miasta Lublin zameldowanych było w 2017 roku ponad **4 000 dużych rodzin**. Nasze miasto wykorzystując swój potencjał, poszczycić się może wieloma działaniami oraz programami wzmacniającymi oraz wspomagającymi rodziny wdrożonymi na przestrzeni ostatnich miesięcy oraz lat.

Przykładem takich działań, jest Program na rzecz dużych rodzin „**Rodzina Trzy Plus**”. W maju 2012 roku Miasto Lublin stało się pionierem realizując innowacyjny Program „Rodzina Trzy Plus”, przyjmując uchwałę Nr 429/XIX/2012 Rady Miasta Lublin z dnia 29 marca 2012 r. W ramach wprowadzonego Programu zintensyfikowano współpracę pomiędzy administracją samorządową a sektorem prywatnym, aby poprzez wspieranie rodziny przypomnieć, że pełni ona kluczową rolę w rozwoju społeczeństwa

¹ Materiał opracowany przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin.

lokalnego. To lokalne rozwiązanie jest odpowiedzią na aktualne potrzeby lubelskich rodzin i odgrywa kluczową rolę w tworzeniu dla nich przyjaznego otoczenia.

Wydawana już od pięciu lat w ramach Programu Karta „Rodzina Trzy Plus” nie jest instrumentem polityki socjalnej. Karta stanowi wymierną pomoc materialną dla rodzin, a poprzez włączenie do niej lokalnych przedsiębiorców stała się istotnym elementem aktywizacji gospodarczej regionu. Współpracujące z Miastem podmioty uzupełniają zarówno zakres wsparcia, jak i dodają takie jego formy, których instytucje samorządowe nie są w stanie – z uwagi na zakres ustawowo przypisanych im zadań – zaoferować rodzinom. Lubelski Program „Rodzina Trzy Plus” jest rozwiązaniem efektywnym, bowiem cała zdobyta pula ulg trafia bezpośrednio do rodzin. Tym samym Program nie angażuje środków finansowych miasta, czyli nie generuje dodatkowych kosztów. Obciążenie budżetu miasta związane z realizacją Programu jest niewielkie, a rekompensuje je w dużym stopniu szeroko pojęta pomoc ze strony podmiotów partnerujących w Programie.

W roku 2017 na realizację Programu przeznaczonych zostało **82 000 zł**. Miasto Lublin współpracuje z 167 Partnerami, a z Programu korzysta 75% uprawnionych rodzin (wydanych zostało już ponad 15 270 Kart „Rodzina Trzy Plus”). Partnerzy Programu to: 13 jednostek samorządowych, takich jak: teatry, muzea, ośrodki sportu i rekreacji, placówki oświatowe, domy kultury, centra kultury, galerie; pozostałe to placówki prywatne: prywatne przedszkola, szkoły językowe, restauracje, hipermarkety, markety, hotele, centra rozrywki i zabawy, sprzedawcy detaliczni, hurtownie, punkty usługowe itp. Sukcesywnie do Programu dołączają nowi Partnerzy. Program jest otwarty i ciągle ewoluuje. Dzięki Programowi „Rodzina Trzy Plus” w znaczącym stopniu podniosła się jakość życia dużych rodzin w Lublinie.

W roku 2017 przypadło 5-lecie istnienia Programu „Rodzina Trzy Plus”. Z tej okazji zorganizowano uroczystą Galę Jubileuszową, która odbyła się w dniu 31.05.2017 roku w Centrum Kultury w Lublinie. Podczas Gali Prezydent Miasta Lublin uhonorował medalem okolicznościowym, za wkład i zaangażowanie na rzecz lubelskich dużych rodzin 56 Parterów Programu „Rodzina Trzy Plus”. Gala była także okazją, do uhonorowania 6 rodzin zastępczych, które zapewniły osamotnionym i osieroconym dzieciom opiekę, bezpieczeństwo, swobodny rozwój, a przede wszystkim stworzyły im prawdziwy dom. Uroczyste wręczenie medali związane było z obchodami ogólnopolskiego święta Rodzicielstwa Zastępczego przypadającego na dzień 30 maja. Podczas Gali nagrodzeni zostali również laureaci konkursu plastycznego pn. „Rodziny inspirują Lublin”

ogłoszonego przez Prezydenta Miasta Lublin z okazji jubileuszu Programu. W każdej kategorii wiekowej wyłonionych zostało 3 laureatów, przyznano także po 3 wyróżnienia. Konkurs odbył się w Dzielnicowym Domu Kultury „Bronowice” w dniu 13.05.2017 roku. Udział w konkursie wzięło 78 dzieci w trzech kategoriach wiekowych: od 4 do 6 lat, od 7 do 9 lat oraz od 10 do 12 lat.

W związku z obowiązywaniem od dnia 1 stycznia 2015 r. ustawy z dnia 23 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny na terenie Miasta Lublin wydawana jest również **Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny**. Ogólnopolska Karta Dużej Rodziny to system zniżek dla rodzin wielodzietnych. Przysługuje ona niezależnie od dochodu rodzinom z przynajmniej trójką dzieci w wieku do ukończenia 18 roku życia lub w wieku do ukończenia 25 roku życia, w przypadku gdy dziecko uczy się w szkole lub w szkole wyższej. Karta jest wydawana bezpłatnie, każdemu członkowi rodziny. Aby udogodnić rodzinom proces składania wniosku o Karty Dużej Rodziny udostępniona została możliwość składania ich drogą elektroniczną. Jest to możliwe za pośrednictwem Portalu Informacyjno-Usługowego Emp@tia. Wymogiem skorzystania z formularza elektronicznego jest posiadanie profilu zaufanego ePUAP lub podpisu elektronicznego.

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla dużych rodzin zarówno w instytucjach publicznych jak i w firmach prywatnych. Oferta obejmuje zniżki w przejazdach pociągami, ulgi w opłacie przy staraniu się o paszport, ulgi w środkach telekomunikacji i w usługach bankowych. Posiadacze kart mają możliwość tańszego korzystania z oferty instytucji kultury, ośrodków rekreacyjnych, bezpłatnego wejścia do parków i innych obszarów chronionych, jak również zakupu ze zniżką wielu innych usług na terenie całego kraju. Posiadanie Karty ułatwia więc dużym rodzinom dostęp do usług oraz obniża koszty codziennego życia. Na terenie Miasta Lublin do końca 2017 roku Programem Karta Dużej Rodziny objętych zostało **3 075 rodzin**, tym samym przyznano **15 734 kart**.

Zadanie 5. Promowanie różnych wartościowych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży²

W celu promowania różnych wartościowych form spędzania wolnego czasu dzieci i młodzieży Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin zorganizował w dniu 3 grudnia 2017 r. imprezę z okazji św. Mikołaja dla podopiecznych placówek wsparcia dziennego z terenu Miasta Lublina w której uczestniczyło 300 dzieci wraz z opiekunami.

² Materiał opracowany przez Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin.

Ponadto w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Lublin **38 podmiotom** powierzono organizację wypoczynku w okresie ferii zimowych i wakacji letnich z programem i działaniami profilaktycznymi dla łącznie **2 311 dzieci i młodzieży**.

Zrealizowano również **24 edycje** pozalekcyjnych zajęć sportowych z programem informacyjno-edukacyjnym dla dzieci i młodzieży, mających na celu kształtowanie postaw trzeźwościowych i zdrowego stylu życia, w których uczestniczyło łącznie **491 osób**. Na realizację zadania Miasto Lublin przeznaczyło w 2017 r. środki w wysokości **155 859,90 zł**.

Podmioty realizujące zadanie:

- Uczniowski Klub Sportowy „SPARTAKUS”,
- Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły Podstawowej Nr 46 „Bądźmy Razem” w Lublinie,
- Uczniowski Klub Sportowy „DWÓJKA”,
- Wodniacki Uczniowski Klub Sportowy SP 30,
- Uczniowski Klub Sportowy „ROXA LUBLIN”,
- Klub Sportowy „UNIA”,
- Lubelskie Stowarzyszenie „Równe Szanse”,
- Uczniowski Klub Sportowy „RUCH Lublin”,
- Klub Sportowy „PROTEKTOR”,
- Fundacja „Skrzydła dla Edukacji”,
- Klub Tańca Sportowego „Zamek Lublin”,
- Stowarzyszenie „Edudajmonia”,
- Uczniowski Klub Sportowy Szkoła Pływania 23 Lublin.

W ramach organizowanych pozalekcyjnych zajęć sportowych z programem informacyjno-edukacyjnym, prowadzone były przez organizacje pozarządowe jedna lub dwie edycje zajęć sportowych. Jedna edycja zajęć obejmowała realizację 47 godzin lekcyjnych, zajęć rekreacyjno-sportowych oraz 40 godzin lekcyjnych zajęć informacyjno-edukacyjnych bądź 35 godzin zegarowych zajęć rekreacyjno-sportowych oraz 30 godzin zegarowych zajęć informacyjno-edukacyjnych. Jednym z warunków realizacji działania było prowadzenie zajęć dla osób zamieszkujących lub uczących się na terenie miasta Lublin. Wysokość dofinansowania dla jednej edycji tego typu zajęć wynosiła **6 500 zł**.

Głównym celem zajęć było rozwijanie pasji i zainteresowania młodzieży sportem oraz zwiększenie poziomu wiedzy wśród dzieci i młodzieży, a także wśród ich rodziców na temat szkodliwości nadużywania alkoholu i zagrożeń związanych z chorobą alkoholową. Część podmiotów angażowało w swe oddziaływania rodziców dzieci uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych poprzez ich udział w współzawodnictwie w zawodach sportowych.

W ramach powyższych działań Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin nadzorował ponadto organizację 10 imprez promujących zdrowy i trzeźwy styl życia oraz upowszechniających informacje na temat szkód związanych z używaniem alkoholu i problemu występowania przemocy w rodzinie, w których uczestniczyło **5 150 osób**.

W dniu 31.05.2017 roku w ramach „Lubelskich Dni Promujących Zdrowie” odbyła się „Miniolimpiada profilaktyczno-sportowa dla szkół gimnazjalnych Miasta Lublin”. W imprezie uczestniczyły 4 szkoły gimnazjalne, reprezentowane przez 60 uczniów. Koszt realizacji imprezy wyniósł **9 999,94 zł**.

PODSUMOWANIE REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 1.

W dzielnicach Lublina odbywają się festyny i spotkania, które cieszą się zainteresowaniem społeczności lokalnej. Prowadzone są działania pomagające kształtować właściwe postawy rodzicielskie. Lubelskie rodziny mają możliwość uzyskania fachowego poradnictwa oraz w razie wystąpienia problemów wychowawczych, skorzystania z prowadzonych przez Poradnię zajęć „Szkoły dla rodziców”. W ramach realizacji programów Rodzina Trzy + oraz Karty Dużej Rodziny wsparciem objęto około 75% lubelskich rodzin wielodzietnych. Reasumując należy stwierdzić, iż Cel 1 Programu realizowany jest właściwie. Miasto Lublin prowadzi szereg działań promujących wartości rodzinne i promujące właściwe postawy rodzicielskie. Promowane i stale wspierane są również różnorodne formy spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży.

CEL 2. PODEJMOWANIE DZIAŁAŃ ZAPOBIEGAJĄCYCH SYTUACJOM KRYZYSOWYM W RODZINIE

Zadania w ramach tego celu koncentrowały się głównie na podejmowaniu działań zapobiegających występowaniu niekorzystnych zjawisk społecznych w rodzinie, promowaniu zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców, umożliwianiu osobom i rodzinom w kryzysie udziału w programach profilaktycznych oraz korzystaniu z porad udzielanych przez specjalistów. Szczegółowe zadania to:

1. Realizowanie programów profilaktycznych w zakresie zapobiegania niekorzystnym zjawiskom społecznym;
2. Propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców;
3. Profilaktyka kryzysów małżeńskich i rodzinnych.

Zadania realizowane były m.in. przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin, Wydział Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin, Wydział Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Lublin oraz organizacje pozarządowe. Przyjęto następujące wskaźniki ilościowe realizacji zadań:

- liczba realizowanych programów,
- liczba osób objętych programami profilaktycznymi.

Tabela 5. Wskaźniki ilościowe realizacji zadań w ramach celu 2.

l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba realizowanych programów	18
2.	Liczba osób objętych programami profilaktycznymi.	157 369³

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

³ Jest to łączna liczba osób, które uczestniczyły we wszystkich programach, osoby mogą się powtarzać z uwagi na to, że wiele osób uczestniczyło w kilku programach jednocześnie. Dane opracowano na podstawie materiałów Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie (1 Program, 78 osób), Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin (7 Programów, 21 269 osób), Wydziału Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Lublin (6 Programów, 102 552 osób, Wydziału Oświaty i Wychowania (1 Program, 30 450 osób) oraz Komendy Miejskiej Policji w Lublinie (3 Programy, 3 020 osób).

Zadanie 1. Realizowanie programów profilaktycznych w zakresie zapobiegania niekorzystnym zjawiskom społecznym⁴

Profilaktyka to proces wspomagania człowieka w radzeniu sobie z trudnościami zagrażającymi prawidłowemu rozwojowi i zdrowemu życiu, a także ograniczanie i likwidowanie czynników blokujących prawidłowy rozwój i zaburzających zdrowy styl życia.

W 2017 roku Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin MOPR w ramach powyższego zadania organizowała „Szkolę dla rodziców i wychowawców”, w ramach, której odbyło się 80 spotkań warsztatowych dla klientów Poradni. Inicjatywa miała na celu wspieranie rodziców i wychowawców w radzeniu sobie w codziennych kontaktach z dziećmi i młodzieżą, naukę umiejętności lepszego porozumiewania się, refleksję nad własną postawą wychowawczą, wymianę doświadczeń oraz kształtowanie więzi rodzinnych opartych na wzajemnym szacunku. W spotkaniach uczestniczyło 78 osób.

W ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Miasta Lublin podmioty pozarządowe zrealizowały program dla rodziców, w tym warsztaty umiejętności rodzicielskich przygotowujących rodziców do wychowywania dzieci bez stosowania przemocy, 3 programy radzenia sobie z emocjami i zachowaniami agresywnymi, budowania relacji interpersonalnych, rozwiązywania konfliktów, środowiskowe działania na rzecz dzieci i młodzieży mieszkających w obszarach szczególnego ryzyka oraz działania o charakterze edukacyjno-wspierającym dla rodziców i innych osób dorosłych pracujących z dziećmi i młodzieżą. W wyżej wymienionych działaniach wzięło udział **417 osób**. Koszt ich realizacji wyniósł **150 000 zł**.

Zadania tego rodzaju realizowały również jednostki organizacyjne miasta Lublin. 4 poradnie psychologiczno-pedagogiczne zrealizowały programy dla rodziców, w tym warsztaty umiejętności rodzicielskich przygotowujące rodziców do wychowania dzieci bez stosowania przemocy, w których wzięło udział 86 osób. Koszt realizacji programów wyniósł **18 364,44 zł**.

W 4 poradniach psychologiczno-pedagogicznych zrealizowano dla 47 osób programy radzenia sobie z emocjami i zachowaniami agresywnymi, budowania relacji interpersonalnych, rozwiązywania konfliktów występujących wśród dzieci i młodzieży. Centrum Administracyjne im. Ewy Szelburg-Zarembiny mieszczące się, przy Alejach

Raławickich 22 w Lublinie, zrealizowało program dla 10 wychowanków rodzinnych domów dziecka. Koszt realizacji programów dla dzieci i młodzieży wyniósł **14 899,09 zł**.

W ramach Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Lublin zrealizowano programy wspierające dla członków rodzin z problemem narkomanii, programy skierowane do dzieci i młodzieży z grup ryzyka ze środowisk zmarginalizowanych, zagrożonych demoralizacją i wykluczeniem społecznym oraz programy rozwijające kompetencje wychowawcze i profilaktyczne rodziców i osób pracujących z dziećmi i młodzieżą sprzyjające kształtowaniu postaw i zachowań prozdrowotnych. W programach wzięło udział **649 osób**. Koszt realizacji programów **114 000 zł**.

Komenda Miejska Policji w Lublinie podejmowała również liczne działania zapobiegające występowaniu niekorzystnych zjawisk społecznych oraz sytuacji kryzysowych w rodzinie. Wśród nich należy wymienić 3 programy profilaktyczne :

1. **„Odpal myślenie nie wchodź w uzależnienie”** – celem projektu było zwiększenie świadomości wśród młodych ludzi w zakresie zagrożeń związanych z zażywaniem dopalaczy. Adresatami działania byli uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych oraz ich rodzice i nauczyciele. Projekt realizowany był przy wsparciu finansowym Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. W ramach Programu zorganizowano debaty dotyczące zagrożeń społecznych, prawnych i zdrowotnych wynikających z zażywania dopalaczy. W spotkaniach uczestniczyło ok. **2 830** osób (w tym 1 940 uczniów, 520 rodziców i 370 pedagogów).
2. **„Jestem bezpieczny” – coroczny konkurs wiedzy prewencyjnej**, który odbył się w dniu 13.05.2017 r. w Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie. Głównym celem konkursu było upowszechnianie wiedzy o zagrożeniach z jakimi młodzi ludzie mogą spotkać się w swoim codziennym życiu, a także zapoznanie dzieci i młodzieży z systemem działania służb i instytucji niosących pomoc w sytuacjach zagrożenia życia. W konkursie udział wzięli uczniowie z 10 szkół podstawowych (w tym 6 szkół z Lubelskiego powiatu Grodzkiego).
3. **„Nie odbieraj mi młodości”**. Adresatami działania była młodzież szkolna niepełnosprawna intelektualnie w stopniu lekkim, w szczególności młodzież z rodzin dysfunkcyjnych. Głównym celem programu było uświadomienie młodym ludziom różnorodnych zagrożeń dotyczących zjawiska przemocy, w tym przemocy seksualnej. Podczas spotkań przestrzegano młodzież przed zawieraniem znajomości przez Internet, kształtowano postawę asertywności, przekazywano wiedzę z zakresu

dostępu do systemów pomocy oraz informacje dotyczące odpowiedzialności karno-prawnej osób nieletnich. Program zrealizowano w 4 placówkach oświatowych, (w tym 3 na terenie Miasta Lublin). W programie uczestniczyło **90 uczniów**.

Ponadto w ramach działań edukacyjno-profilaktycznych funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Lublinie realizowali w 2017 roku działania edukacyjno-profilaktyczne. Były to m.in. projekty: „Razem Przeciwko Przemocy”, „Bezpieczny Internet”, „Bezpieczny Senior”, „Bezpieczny uczeń” oraz „Trzeźwy umysł na drodze”.

1. W ramach programu prewencyjnego „**Razem przeciwko przemocy**” policjanci i specjaliści pełnili dyżury przy telefonie informacyjno-konsultacyjnym. W trakcie dyżurów w 2017 r. udzielono **28 porad** telefonicznych. W Pokoju Przesłuchań dla Ofiar Przemocy przeprowadzono 4 czynności procesowe, które zostały utrwalone przez wykorzystanie urządzeń rejestrujących przebieg czynności.
2. Adresatami projektu „**Bezpieczny Internet**” byli uczniowie VI i VII klas szkół podstawowych oraz ich rodzice i nauczyciele. W ramach projektu w 2017 roku przeprowadzono **52 spotkania** o charakterze edukacyjno-prewencyjnym dotyczące problemu cyberprzestępczości. W spotkaniach udział wzięły łącznie **3 104 osoby**.
3. W ramach działań podejmowanych w projekcie „**Bezpieczny Senior**” na rzecz wzrostu poczucia bezpieczeństwa osób starszych w 2017 roku funkcjonariusze Wydziału Prewencji KMP Lublinie przeprowadzili 10 spotkań edukacyjnych dla 689 seniorów zamieszkujących Miasto Lublin. Dodatkowo dzielnicowi Komisariatów Policji podległych Komendzie Miejskiej Policji w Lublinie przeprowadzili 92 spotkania profilaktyczno-edukacyjne adresowane do osób starszych. W celu zapobieżenia nieuczciwym praktykom wobec osób starszych oraz powtarzającymi się przestępstwami na tzw. „policjanta” Komenda Miejska Policji w Lublinie zorganizowała dwa szkolenia dla 30 pracowników lubelskich banków oraz nawiązała współpracę z m.in. Miejskim Przedsiębiorstwem Komunikacji Lublin, Zarządem Transportu Miejskiego w Lublinie, administracjami osiedlowymi, Kurią Lubelską, przedstawicielami banków oraz Klubami Seniora.
4. Głównym celem projektu „**Bezpieczny uczeń**” była edukacja młodzieży w zakresie postępowania w sytuacji zagrożenia oraz kształtowanie odpowiedzialności za wspólne bezpieczeństwo. W ramach powyższego projektu w 2017 roku na terenie Miasta Lublin funkcjonariusze Wydziału Prewencji KMP w Lublinie przeprowadzili **137** spotkań dla **8 128 osób** (w tym 7 177 uczniów i 951 rodziców). Tematyka spotkań dotyczyła szeroko pojętego bezpieczeństwa dzieci, poruszano również

problematykę przemocy i agresji rówieśniczej, a także odpowiedzialności nieletnich wobec prawa. Funkcjonariusze Komendy Miejskiej Policji w Lublinie uczestniczyli w 31 akcjach popularyzujących pracę Policji.

5. Projekt „**Trzeźwy umysł na drodze**” realizowany był na mocy porozumienia zawartego w dniu 03.04.2017 roku pomiędzy Komendantem Miejskim Policji w Lublinie a Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Lublinie. Głównym celem projektu była poprawa bezpieczeństwa użytkowników dróg poprzez realizowanie działań informacyjno-edukacyjnych. Policjanci Komendy Miejskiej Policji w Lublinie zorganizowali **37 spotkań** informacyjnych, w których udział wzięło **3 147 uczniów**.

Policjanci z Wydziału Ruchu Drogowego Komendy Miejskiej w Lublinie przeprowadzali szereg akcji prewencyjnych m.in. „Trzeźwy poranek”, „Bus i Truck”, „Prędkość”, „Bezpieczne wakacje i ferie”, „Bezpieczne weekendy” oraz „Niechronieni uczestnicy ruchu drogowego”.

Uczestnicy spotkań edukacyjnych i akcji prewencyjnych uzyskali informacje dotyczące prawnych aspektów związanych z nietrzeźwością kierowców i będących pod wpływem środków odurzających oraz zasad bezpiecznej i odpowiedzialnej jazdy. Młodzieży uświadamiano jak ważne jest dbanie o własne bezpieczeństwo oraz wskazywano skutki niewłaściwego postępowania. Podkreślano potrzebę noszenia elementów odblaskowych przez pieszych, rowerzystów oraz przestrzegania zasad ruchu drogowego podczas przechodzenia przez ulicę czy korzystania z poboczy w miejscach gdzie nie ma chodników. Ponadto policjanci informowali uczestników o odpowiedzialności prawnej za naruszanie zasad ruchu drogowego. W trakcie zajęć uczestnicy projektu korzystali z alko-gogli i narko-gogli symulujących zachowanie człowieka będącego pod wpływem alkoholu i narkotyków. Tym samym, uczestnicy mieli możliwość sprawdzenia faktycznego działania alkoholu i substancji psychoaktywnych na organizm człowieka. Każdy uczestnik projektu otrzymał opaski odblaskowe z logo projektu.

Komenda Miejska Policji w Lublinie zorganizowała również 8 edycji „Dni Otwartych”, podczas których dzieci z lubelskich szkół i przedszkoli, a także studenci mieli możliwość zwiedzenia pomieszczeń KMP oraz zobaczenia pokazu sprzętu policyjnego i tresurę psów policyjnych. W 2017 roku Komendę Miejską Policji w Lublinie zwiedziło **277 osób**.

Zadanie 2. Propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców

W ramach promowania zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców Miasto Lublin realizowało i nadzorowało liczne projekty i działania wpisujące się w powyższe zadanie.

W roku 2017 Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin realizował 7 programów promujących zdrowy styl życia, którymi objęto łącznie **21 269 osób**.

Były to następujące programy:

- 1. Program edukacyjny zdrowego odżywiania „Jedz z Głową”**, promujący zdrowe nawyki żywieniowe. W roku 2017 w programie „Jedz z Głową” uczestniczyło **4 200** osób. W ramach programu zrealizowano następujące przedsięwzięcia promujące zdrowe odżywianie:
 - Rodzinny Festyn Zdrowotny w ramach V Lubelskich Dni Promujących Zdrowie;
 - Współorganizację konkursu „Jem kolorowo ale zdrowo” w ramach IV Festiwalu Zdrowia Przedszkolaka;
 - Konkurs „Jedz z Głową” dla uczniów i nauczycieli klas 1 - 3 szkół podstawowych oraz pracowników stołówek szkolnych w szkołach podstawowych;
 - Szkolenie „Opracowanie jadłospisu szkolnego” - skierowane do dyrektorów lubelskich szkół podstawowych oraz do osób zajmujących się pracą w stołówkach szkolnych.
- 2. Program szczepień ochronnych przeciw wirusowi brodawczaka ludzkiego (HPV) dla 12-letnich dziewczynek**, który miał na celu profilaktykę zachorowań na raka szyjki macicy. W 2017 r. program realizowało **41** podmiotów leczniczych. Zaszczepiono **480** dziewczynek, co stanowi **31,20%** populacji dziewczynek urodzonych w 2005 roku w Lublinie.
- 3. Program szczepień ochronnych przeciw pneumokokom dla mieszkańców Miasta Lublin urodzonych w roku 2013** miał na celu profilaktykę zachorowań na zakażenia pneumokokowe wśród dzieci. W 2017 r. program realizowało **41** podmiotów leczniczych. Zaszczepiono **661** dzieci, co stanowi **18%** populacji czterolatków w Lublinie.
- 4. Program „Profilaktyka wad postawy dla uczniów klas IV szkół podstawowych”** był realizowany przez dwa podmioty lecznicze. Programem objętych zostało **1 876** uczniów uczęszczających do **23** szkół z terenu Miasta

Lublin. Badaniami objęto **56%** uczniów z Miasta Lublin uczęszczających do IV klasy.

- 5. Program profilaktyki próchnicy zębów dla uczniów uczęszczających do placówek oświatowo-wychowawczych na terenie Miasta Lublin.** W roku 2017 opieką stomatologiczną objęto **5 604 uczniów** uczęszczających do 65 placówek oświatowo-wychowawczych na terenie Miasta. Opieką stomatologiczną zostało objętych **16,83%** uczniów uczęszczających do lubelskich szkół. Świadczenia były realizowane przez **44** podmioty lecznicze.
- 6. Program wczesnego wykrywania wad wzroku i zezów dla uczniów klas II szkół podstawowych na terenie Miasta Lublin.** Program realizowany był przez trzy podmioty lecznicze. Objęto nim **1 502 uczniów** uczęszczających do **33** szkół z terenu Miasta Lublin, u których wykonano badania wzroku. Badaniami objęto **36,50%** uczniów uczęszczających do II klasy. W spotkaniach edukacyjnych dla nauczycieli i rodziców wzięło udział **83** nauczycieli oraz **1 060** rodziców.
- 7. Program profilaktyki chorób zakaźnych w zakresie szczepień ochronnych przeciw grypie dla osób powyżej 65 roku życia zamieszkałych na terenie Miasta Lublin** Programem objęto **6 946** mieszkańców miasta w wieku powyżej 65 roku życia, u których nie występują przeciwwskazania do szczepieniom. Program realizowany był w 43 przychodniach na terenie miasta.

Ponadto w ramach propagowania zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin organizował profilaktyczne akcje prozdrowotne dla mieszkańców Lublina. Były to m.in.: Miasteczko Zdrowia i Urody, V Lubelskie dni Promujące Zdrowie i Profilaktyki oraz Marsz Różowej Wstążki. W powyższych akcjach prozdrowotnych uczestniczyło ok. 20 500 osób.

Wydział Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta Lublin w 2017 roku realizował również zadania w zakresie ochrony zdrowia psychicznego, w ramach których odbyły się:

- Obchody Światowego Dnia Świadomości Autyzmu.
- Obchody Światowego Dnia Zdrowia Psychicznego.
- Spotkania informacyjno-edukacyjne na temat problematyki zaburzeń psychicznych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Ogółem we wszystkich działaniach dotyczących promocji zdrowia psychicznego wzięło udział **2 777 osób**.

W trosce o zapewnienie realizacji edukacji zdrowotnej w lubelskich przedszkolach, szkołach i placówkach na jak najwyższym poziomie, Miasto Lublin za pośrednictwem Wydziału Oświaty i Wychowania Urzędu Miasta Lublin, w ostatnich latach aktywnie włączyło się w realizację projektu Ministerstwa Edukacji Narodowej pt. **„Szkoła Promująca Zdrowie”**. Głównym celem Programu jest systematyczne i celowe tworzenie środowiska społecznego i fizycznego sprzyjającego zdrowiu i dobremu samopoczuciu społeczności szkolnej oraz wspieranie rozwoju kompetencji uczniów i pracowników w zakresie dbałości o zdrowie przez całe życie. W tym celu utworzono Miejską Sieć Szkół Promujących Zdrowie Miasta Lublin, określając jednocześnie kryteria przynależności szkoły lub placówki do sieci oraz kryteria przyznawania Miejskiego Certyfikatu „Szkoła Promująca Zdrowie”.

Organizacja Miejskiej Sieci Szkół Promujących Zdrowie Miasta Lublin i związana z jej funkcjonowaniem praca Miejskiego Zespołu ds. Szkół Promujących Zdrowie, zapewnia wsparcie podejmowanych przez szkoły i placówki działań w obszarze szeroko pojętej profilaktyki i promocji zdrowia i ma na celu intensyfikację realizowanych w przedszkolach, szkołach i placówkach działań prozdrowotnych.

Aktualnie na terenie Lublina 66 szkół, przedszkoli i placówek oświatowych znajduje się na różnych etapach realizacji programu, a 51 z nich zostały nadane Miejskie Certyfikaty „Szkoła Promująca Zdrowie”, w celu docenienia na poziomie Miasta, wysiłku szkół, przedszkoli i placówek, realizujących długofalowe i systemowe działania, dostosowane do zdiagnozowanych potrzeb, w zakresie szeroko rozumianej promocji zdrowia.

Wydział Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Lublin realizuje m.in. zadania ujęte w polityce Miasta Lublin w zakresie sportu, turystyki i wypoczynku dzieci i młodzieży, prowadzenia spraw związanych z przyznawaniem stypendiów i nagród za osiągnięcia w dziedzinie sportu, współpracy z komórkami organizacyjnymi i jednostkami organizacyjnymi w sprawach rozwoju infrastruktury sportowej oraz przygotowania i realizacji projektów dotyczących turystyki i jej promocji oraz pozyskiwania na ten cel środków finansowych.

W 2017 roku Wydział Sportu i Turystyki UM Lublin realizował następujące projekty, które miały na celu propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców:

1. Projekt **„Umiem Pływać”** to program powszechnej nauki pływania, skierowany do uczniów klas I szkół podstawowych, które nie posiadają pływalni. W programie,

realizowanym w ramach projektu ze środków Budżetu Obywatelskiego na rok 2017 pn. **Aktywny Uczeń**, zorganizowano zajęcia nauki pływania dla ponad **1 472** uczniów, w tym dzieci niepełnosprawnych. Koszt realizacji programu wyniósł łącznie **85 900,00 zł**,

2. Projekt „**Aktywny Lublin**” - skierowany do różnych grup społecznych, realizowany w ramach środków pochodzących z Budżetu Obywatelskiego na rok 2017. Głównym celem projektu było promowanie sportu jako formy spędzania czasu wolnego oraz propagowania zdrowego i aktywnego stylu życia wśród mieszkańców Miasta. Zorganizowano ponad 2 300 jednostek bezpłatnych zajęć sportowych, na które zapisało się ponad **20 000** mieszkańców Lublina. Koszt całkowity projektu – **467 649,39 zł**.
3. Cykliczne działanie „**Lato w mieście**” - półkolonie z programem sportowym dla dzieci ze szkół podstawowych. W 20 turnusach półkolonii organizowanych w czasie wakacji letnich udział wzięło **537 dzieci** ze szkół podstawowych. Dofinansowanie z budżetu Miasta Lublin wyniosło 99 260, 00 zł. W ramach corocznych akcji „Lato w mieście” oraz „Zima w mieście” dla dzieci i młodzieży zorganizowane zostały wycieczki, warsztaty, zajęcia sportowo-rekreacyjne. Z atrakcji skorzystało łącznie ponad **5 100** uczestników. Dofinansowanie z budżetu Miasta Lublin wyniosło **88 463,00 zł**.
4. Projekt „**Lekkoatletyka dla Każdego**” to program realizowany przy współpracy z Polskim Związkiem Lekkiej Atletyki. Dotyczył upowszechniania sportu wśród dzieci i młodzieży, określał wspólne standardy szkolenia i żywienia oraz selekcji najbardziej utalentowanych zawodników z różnych środowisk. W ramach projektu odbywały się zajęcia sportowo-rekreacyjne dla dzieci, realizowane w 17 szkołach na poziomie klas I – VI, uczestniczyło w nich ponad 2 000 uczniów. Dofinansowanie z budżetu Miasta wyniosło **34 500,00 zł**.
5. Program Animator „**Moje Boisko ORLIK**” - współfinansowany ze środków Ministerstwa Sportu i Turystyki, mający na celu wspomaganie samorządów terytorialnych w zapewnieniu systematycznej działalności sportowo-rekreacyjnej na obiektach typu Orlik oraz przeciwdziałanie zjawiskom agresji i patologii wśród dzieci i młodzieży, poprzez skierowanie do tych środowisk profesjonalnej oferty zajęć sportowych i sportowo-rekreacyjnych. W 2017 roku Miasto Lublin organizowało na 13 obiektach zajęcia sportowe, szkoleniowe, imprezy sportowo-rekreacyjne skierowane do dzieci, młodzieży, seniorów oraz całych rodzin. Sezonowo, od marca do listopada z boisk Orlika skorzystało ponad 5 000

użytkowników. Łączny koszt projektu wyniósł **739 405,00 zł**, z czego – 128 700,00 zł pozyskano z Ministerstwa Sportu i Turystyki, a 610 705,00 zł z budżetu Gminy Lublin.

6. **Pozalekcyjne zajęcia sportowe** - zajęcia sportowe realizowane w ponad 80 placówkach oświatowych na terenie Miasta Lublin, uczestniczyło w nich **68 980 osób**. Koszt realizacji zajęć – **266 504,00 zł**.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie aktywnie włączał się w działania promujące zdrowy tryb życia poprzez organizowanie festynów rodzinnych (opisanych w rozdziale I str. 5 - 7), spotkań informacyjnych promujących zdrowy tryb życia oraz spotkań promujących aktywne spędzenie czasu wolnego. Pracownicy MOPR organizowali spotkania edukacyjne o tematyce prozdrowotnej, na które zapraszano specjalistów, wygłaszających pogadanki i prowadzących warsztaty i prezentacje (opisane szerzej w dziale I str.11-12).

Były to m.in.:

1. „Razem przeciw uzależnieniom” - spotkanie w ramach kampanii informacyjnej adresowane do osób zmagających się z problemem uzależnień.
2. Warsztaty komunikacji – spotkanie z psychologiem ze Specjalistycznej Poradni dla Rodzin MOPR. Działanie adresowane było do rodzin ze zdiagnozowanym problemem bezradności w sprawach opiekuńczo–wychowawczych.
3. Spotkanie z Komendantem oraz Dzielnicowym VI Komisariatu Policji w Lublinie – pogadanka dotycząca bezpieczeństwa mieszkańców.
4. Pogadanka edukacyjna dotycząca zagrożeń w sieci, przeprowadzona przez funkcjonariuszy Policji.
5. Projekt socjalny pt. „Możesz odlecieć bez dopalaczy”.
6. Cykliczne warsztaty umiejętności wychowawczych przeprowadzane w Centrum Aktywności Środowiskowej.

Zadanie 3. Profilaktyka kryzysów małżeńskich i rodzinnych

Rodzina pełni najważniejszą rolę w życiu każdego człowieka. Jest to pierwsze i niezastąpione żadną instytucją społeczną środowisko rozwojowe i wychowawcze. Jest ona pierwszą podstawową szkołą kształtowania się charakteru i życia w społeczeństwie. Dziecko w rodzinie poznaje świat, zasady, normy zachowania, zwyczaje, obyczaje rodzinne i społeczne, wartości moralne, czyni pierwsze kroki w poznaniu kultury i nabiera umiejętności uczestniczenia w niej. Rodzina jako podstawowe miejsce socjalizacji

człowieka powinna być objęta wsparciem i działaniami profilaktycznymi zapobiegającymi występowaniu kryzysów małżeńskich prowadzących w konsekwencji do kryzysu w całej rodzinie.

Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin działająca w strukturach MOPR w Lublinie udziela bezpłatnej pomocy osobom i rodzinom z terenu Miasta Lublin. Pomoc udzielana klientom obejmuje m.in. terapię psychologiczną, indywidualną, małżeńską i rodzinną.

W 2017 roku w spotkaniach rodzinnych w ramach profilaktyki i rozwiązywania kryzysów małżeńskich uczestniczyło **200 rodzin** oraz **47 małżeństw**.

Spotkania miały na celu pomoc w takich przypadkach, jak:

- problemy wychowawcze,
- sytuacje okołorozwodowe – obniżenie napięcia u dzieci, ustalanie planów wychowawczych dla rodziców,
- zaburzenia psychiczne w rodzinie,
- traumatyczne zdarzenia w doświadczeniu całej rodziny lub któregoś z jej członków,
- śmierć i strata (zdrowia, pracy, pozycji społecznej, majątku, przyjaciół itp.),
- zdrady małżeńskie,
- uzależnienia dzieci i/lub rodziców,
- separacja dorosłych dzieci od rodziny pochodzenia,
- przemoc w rodzinie,
- zaburzenia więzi.

Specjalistyczna Poradnia dla Rodzin w ramach działań profilaktycznych organizowała również Szkołę dla Rodziców, spotkania edukacyjno-szkoleniowe oraz warsztaty i seminarium dotyczące rodziny oraz budowania prawidłowej bezpiecznej więzi w rodzinie, które szczegółowo zostały opisane w Celu I (str.11.)

W profilaktyce kryzysów małżeńskich i rodzinnych uczestniczą działające na terenie Miasta Lublin publiczne Poradnie psychologiczno-pedagogiczne, które swoją pomocą obejmują szkoły i placówki pedagogiczne znajdujące się w obrębie ich działania. Głównym celem ich działalności jest bezpłatna pomoc dzieciom i młodzieży w osiągnięciu rozwoju poznawczego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego oraz wspieranie rodziców, opiekunów oraz kadry pedagogicznej w placówkach oświatowych. Poradnie prowadzą terapię indywidualną, zajęcia wyrównawcze, logopedyczne, zajęcia dla dzieci zdolnych, ukierunkowują rodziców i wychowawców do odpowiedniej pracy z dzieckiem, prowadzą badania przesiewowe np. w kierunku trudności w nauce oraz zajęcia w ramach „Szkoły dla Rodziców”.

Na terenie Miasta działają następujące poradnie publiczne:

1. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 1 w Lublinie, przy ul. Pogodnej 54,
2. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 2 w Lublinie, przy ul. Radości 8,
3. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 3 w Lublinie, przy ul. Rzeckiego 21,
4. Zespół Poradni Nr 1 w Lublinie, przy ul. Magnoliowej 8, w której skład wchodzi:
 - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 5,
 - Specjalistyczna Poradnia Zawodowa.
5. Zespół Poradni Nr 2 w Lublinie, przy ul. Żołnierzy Niepodległej 1 w której skład wchodzi:
 - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 4 w Lublinie,
 - Specjalistyczna Poradnia Profilaktyki i Terapii Rodzin.
6. Zespół Poradni Nr 3 w Lublinie, przy ul. Młodej Polski 30, w której skład wchodzi:
 - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna Nr 6 w Lublinie,
 - Specjalistyczna Poradnia Wczesnej Diagnostyki i Rehabilitacji w Lublinie.
7. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna nr 7 w Lublinie, przy ul. Karłowicza 4.

W celu zapobiegania występowaniu sytuacji kryzysowych w rodzinie w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie w 2015 r. wyodrębniona została Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Sekcja realizuje zadania określone ustawą o pomocy społecznej oraz ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”. W 2017 r. kontynuowano działania socjalne, które miały na celu profilaktykę i minimalizowanie problemów wynikających ze zjawiska przemocy w rodzinie.⁵

W ramach zawartego w dniu 13 lutego 2017 roku porozumienia pomiędzy Gminą Lublin reprezentowaną przez Wydział Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Miasta Lublin, Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie i Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie a Komendantem Miejskim Policji w Lublinie, realizowano działania w zakresie przeciwdziałania zjawiskom patologicznym oraz zapewnienia bezpieczeństwa dzieciom pod nazwą „Przyjazne patrole”⁶. W patrolu uczestniczyli: psycholog z ramienia CIK Lublin, funkcjonariusz policji oraz pracownik socjalny MOPR Lublin. W powyższym okresie odbyły się **104 patrole** które realizowane były cyklicznie w każdy piątek i sobotę oraz dodatkowo w wyznaczone niedziele.

⁵ Działania te zostały szerzej opisane na str. 36 - 38.

⁶ Realizacja Projektu „Przyjazne Patrole” opisana jest szerzej w ramach celu 3. Doskonalenie zintegrowanego systemu wsparcia rodziny w sytuacji kryzysowej (str. 35-36).

Ponadto, działania w ramach profilaktyki kryzysów małżeńskich i rodzinnych podejmowali asystenci rodzin.⁷

PODSUMOWANIE REALIZACI ZADAŃ W RAMACH CELU 2.

System wspierania rodziny na terenie Miasta Lublin nie ograniczał się wyłącznie do działań ściśle związanych z pomocą społeczną i nie był adresowany wyłącznie do rodzin już dotkniętych problemami. Mając na uwadze wzrost skuteczności w udzielaniu pomocy rodzinom, zasadnym jest utrzymanie dotychczasowego kierunku działań, a także pobudzanie aktywności organizacji pozarządowych oraz innych instytucji działających na rzecz szeroko rozumianej pomocy rodzinie.

Należy podkreślić, iż wszystkie zadania w ramach celu 2 były aktywnie realizowane. W ramach zadania „Realizowanie programów profilaktycznych w zakresie zapobiegania niekorzystnym zjawiskom społecznym” jak i zadania „Propagowanie zdrowego stylu życia wśród dzieci, młodzieży i ich rodziców” odbyły się liczne akcje i wydarzenia, a pomocą objęto bardzo liczne grono mieszkańców Lublina - ponad 150 tys. osób.

Realizowano również działania z zakresu profilaktyki kryzysów małżeńskich i rodzinnych, w ramach której prowadzono m.in. terapię psychologiczną, indywidualną, małżeńską i rodzinną.

⁷ Działania asystentów rodziny opisano szerzej na stronach 47 – 53.

CEL 3. DOSKONALENIE ZINTEGROWANEGO SYSTEMU WSPARCIA RODZINY W SYTUACJI KRYZYSOWEJ

W ramach powyższego celu zakładano rozszerzanie szeroko rozumianej współpracy pomiędzy instytucjami pracującymi na rzecz rodziny w kryzysie.

Było to podstawowe zadanie, którego istotą jest skuteczna pomoc rodzinie w rozwiązywaniu sytuacji kryzysowych poprzez objęcie jej profesjonalnym wsparciem wielu instytucji i dobrania odpowiednich metod i narzędzi pracy.

Zadanie w ramach celu 3 realizowane było przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Centrum Interwencji Kryzysowej, Miejską Komendę Policji w Lublinie oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 6. Wskaźniki ilościowe realizacji zadań w ramach celu 3.

Doskonalenie zintegrowanego systemu wsparcia rodziny w sytuacji kryzysowej		
l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba ⁸
1.	Liczba rodzin objętych wsparciem międzyinstytucjonalnym	5 221
2.	Liczba instytucji współpracujących na rzecz rodziny w kryzysie	138

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie.

Zadanie 1. Rozszerzanie współpracy pomiędzy instytucjami pracującymi na rzecz rodziny w kryzysie

Współczesną rodzinę coraz częściej dotykają różnorodne problemy związane z rozluźnieniem więzi rodzinnych oraz społecznych. Występowanie tych zjawisk przyczynia się do powstawania konfliktów, przemocy w rodzinie oraz bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych. Rodzina traci na swojej wartości, przestaje być pewnym i absolutnym punktem odniesienia, często nie radzi sobie z wypełnianiem swoich podstawowych funkcji. Niejednokrotnie rodziny mimo podejmowania próby poradzenia sobie z problemem nie potrafią rozwiązać go samodzielnie. Nerozwiazane problemy rodzinne nawarstwiają się i prowadzą w konsekwencji do kryzysów małżeńskich i dramatów rodzinnych. W celu przywrócenia rodzinie stabilności potrzebne jest

⁸ Liczba rodzin objętych wsparciem międzyinstytucjonalnym oraz liczba instytucji współpracujących na rzecz tych rodzin nie są liczbami rzeczywistymi. Wykazane rodziny i instytucje mogą się powtarzać.

zastosowanie kompleksowych i wielowymiarowych oddziaływań poprzez objęcie jej szeroko rozumianym wsparciem międzyinstytucjonalnym.

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku obowiązek wspierania rodziny spoczywa na jednostkach samorządu terytorialnego oraz organach administracji rządowej, które realizują ten obowiązek, między innymi we współpracy ze środowiskiem lokalnym, sądami, Policją, podmiotami oświaty i leczniczymi, kościołami czy organizacjami społecznymi.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie prowadzi współpracę z instytucjami pracującymi na rzecz rodziny w kryzysie. W 2017 roku prowadzono działania na rzecz rodzin wspólnie z **138 instytucjami**. Były to m.in.:

- Miejski Urząd Pracy w Lublinie oraz 59 podmiotów realizujących prace społecznie użyteczne (placówki oświatowe, Domy Pomocy Społecznej, Ośrodki Wsparcia, organizacje pozarządowe, placówki opiekuńczo-wychowawcze, bursy szkolne itp.).

W 2017 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie kontynuował zadania związane z koordynacją prac społecznie użytecznych na terenie Miasta Lublin. Prace społecznie użyteczne realizowały osoby bezrobotne, zarejestrowane w Miejskim Urzędzie Pracy w Lublinie oraz korzystające ze wsparcia MOPR. Łącznie w 2017 r. do wykonywania prac społecznie użytecznych skierowano **148 osób bezrobotnych**, (w tym 20 w ramach Programu Aktywizacja i Integracja oraz 1 osobę w ramach porozumienia MOPR/MUP/ZNK). W 2017 roku na realizację prac społecznie-użytecznych wydano łącznie **243 125,55 zł** z czego 145 875,33 zł pochodziło z Funduszu Pracy, a 97 250,22 zł ze środków będących w posiadaniu Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie.

- Kuratorium Oświaty w Lublinie. W ramach kontynuacji współpracy z Kuratorium Oświaty w Lublinie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w 2017 roku pozyskał skierowania na bezpłatny wypoczynek wakacyjny dla **181 dzieci i młodzieży** w wieku od 7 – 15 lat ze środowisk ubogich i zagrożonych patologią. W ramach współpracy odbyło się 5 turnusów kolonijnych (po 2 w Muszynie Zdroju, Wiśle i Krościenku), w których uczestniczyło łącznie **225 dzieci** z rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.

- PGE Dystrybucja S.A. Oddział Lublin. W ramach projektu pn.: „Energetyczny Tornister” obdarowano wyprawką szkolną dzieci pochodzące z rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej. Tornistry z wyposażeniem otrzymały dzieci w wieku 6 i 9 lat. Realizacja akcji „Energetyczny tornister” miała miejsce w dniu 28 sierpnia 2017

roku w siedzibie PGE Dystrybucja S.A Oddział Lublin ul .Garbarska 21a. W ramach powyższej inicjatywy obdarowano **50 dzieci**.

- Stowarzyszenie WIOSNA. Współpraca z liderami Stowarzyszenia WIOSNA, w ramach realizacji projektu „Szlachetna paczka”. Projekt adresowany był do osób/rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. W ramach projektu pomoc otrzymało 69 rodzin.
- Akcja „Pomóż dzieciom przetrwać zimę”. W 2017 roku pomoc w formie paczek otrzymały łącznie **774 rodziny** w których wychowuje się 1 222 dziećmi. W ramach Akcji Ośrodek pozyskał łącznie 7 384 darów (w tym paczki żywnościowe i dary rzeczowe).
- Związek Polskich Kawalerów Maltańskich. Współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie dotyczyła organizacji Oplątka Maltańskiego. Adresatami działania były rodziny wielodzietne, zagrożone wykluczeniem społecznym, osoby samotne i opuszczone. Kolacja wigilijna odbyła się dnia 12 grudnia 2017 roku w Lawendowym Dworcu przy ul. Krochmalnej 13c w Lublinie. Uczestniczyło w niej łącznie **90 osób**, w tym: 57 osób dorosłych oraz 33 dzieci. Na zakończenie wieczery dzieci otrzymały prezenty, a rodzice/opiekunowie paczki żywnościowe.
- Fundacja „Z Sercem” - Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie podjął współpracę z Fundacją w celu zorganizowania spotkania mikołajkowego. Adresatami działania były dzieci z rodzin objętych wsparciem MOPR, w tym 3 dzieci z rodziny, która ucierpiała w pożarze. Spotkanie odbyło się w dniu 6 grudnia 2017 roku w siedzibie Urzędu Miasta Lublin przy pl. Łokietka 1 w Sali Obrad Lubelskiego Ratusza. W spotkaniu mikołajkowym uczestniczyło 23 dzieci, które zostały obdarowane prezentami.

Dodatkowo w 2017 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie współpracował m.in. z Policją, Strażą Miejską, Sądami Rejonowymi w Lublinie, Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie, Poradnią Profilaktyki, Leczenia i Terapii Uzależnień, Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie, Rzecznikiem Praw Dziecka, Centrum Interwencji Kryzysowej, Prokuraturą, Szpitalami, przychodniami zdrowia, placówkami oświatowymi, Poradniami Psychologiczno-Pedagogicznymi, uczelniami, Lubelskim Stowarzyszeniem Ochrony Zdrowia Psychicznego „Serce”, Kościołami oraz Lubelską Szkołą Biznesu.

W ramach rozszerzania współpracy pomiędzy instytucjami pracującymi na rzecz rodziny kontynuowano działanie pn. „Przyjazne patrole”, które jest efektem porozumienia zawartego pomiędzy Miejskim Ośrodkiem Pomocy Rodzinie w Lublinie, Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie oraz Komendą Miejską Policji w Lublinie. Inicjatywa

polega na wspólnym wizytowaniu przez pracownika socjalnego, psychologa i przedstawiciela Policji, środowisk w których zagrożone jest dobro dziecka. „Przyjazny patrol” uczestniczył w interwencjach podejmowanych przez funkcjonariuszy Komendy Miejskiej Policji w Lublinie oraz monitorował sytuację dzieci w środowiskach niewydolnych wychowawczo, w rodzinach dysfunkcyjnych z problemami opiekuńczo-wychowawczymi i zagrożonymi przemocą w rodzinie. Patrole organizowane były co tydzień, w piątki i soboty w godzinach 16.00 – 00.00 na terenie całego miasta.

W ramach powyższego porozumienia do obowiązków pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie należało: dokonanie wglądu w sytuację rodziny oraz rozpoznanie sytuacji dziecka podczas interwencji, zapewnienie dziecku właściwej opieki poprzez umieszczenie:

- u innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej,
- lub w rodzinie zastępczej zawodowej o charakterze pogotowia rodzinnego,
- lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej (Pogotowie Opiekuńcze),
- lub w stacjonarnej placówce służby zdrowia (szpital).

W ramach pełnionych **104 służb** w roku 2017, policjanci i pracownicy MOPR/CIK osiągnęli następujące wyniki:

- przeprowadzono **434 kontrole** rodzin pod kątem zaniedbywania dzieci ,
- przeprowadzono z rodzicami/opiekunami prawnymi **559 rozmów** profilaktyczno - ostrzegawczych,
- podjęto **31 interwencji** zgłoszonych przez Dyżurnego Komendy Miejskiej Policji w Lublinie. W przypadku 20 rodzin zastosowano procedurę odebrania dzieci i sporządzono 20 zawiadomień sądu w związku ze stwierdzeniem zagrożenia zdrowia dzieci – na podstawie art.12a ust.4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Małoletnich umieszczono w: spokrewnionych rodzinach zamieszkałych oddzielnie, w szpitalu oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- sporządzono 20 formularzy „Niebieska Karta - A”, gdzie osobami co do których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy w rodzinie są 3 osoby dorosłe oraz 24 małoletnich dzieci.

Wydział Prewencji Komendy Miejskiej Policji w Lublinie, w ramach realizacji zadań z zakresu procedury „Niebieskie Karty”, prowadzi (w systemie miesięcznym) statystykę dotyczącą zjawiska przemocy w rodzinie. Z przeprowadzonych badań wynika, że w 2017 roku liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” – wynosiła **563** w tym:

- 510 formularzy wszczynających procedurę,
- 53 formularze dotyczące kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwania procedury,

Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą w rodzinie - **702**, w tym:

- 481 kobiet, (w tym do 65 roku życia - 450, od 66 roku życia – 31),
- 92 mężczyzn, (w tym, do 65 roku życia - 86, do 66 roku życia – 6),
- 129 osób małoletnich,

Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wynosi **570**, w tym: 85 kobiet, 481 mężczyzn, 4 nieletnich.

W 2017 roku Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie kontynuowała działania socjalne, które miały na celu zapobieganie i minimalizowanie problemów wynikających ze zjawiska przemocy w rodzinie.

W realizację procedury „Niebieskie Karty”, w celu profesjonalizacji oraz podniesienia skuteczności świadczonej pomocy, zaangażowane były służby Policji, przedstawiciele placówek oświatowych, służby zdrowia, sądownictwa, ośrodków leczenia uzależnień, a także podmiotów sektora pozarządowego.

W roku 2017 koordynowano procedurę 993 „Niebieskich Kart”, z czego 435 stanowiło kontynuację działań rozpoczętych w latach wcześniejszych. Odnotowano wpływ 701 nowych „Niebieskich Kart”. W ramach powyższej procedury policjanci Miejskiej Komendy w Lublinie w ramach przeprowadzonych interwencji domowych dotyczących przemocy w rodzinie sporządzili 462 formularze „Niebieska Karta - A”.

W celu realizacji procedury „Niebieskie Karty” w 2017 roku powołano 548 grup roboczych, w ramach których odbyło się 2 680 spotkań. Wieloaspektowym i interdyscyplinarnym wsparciem ze strony grup roboczych objęto 2 574 osoby z 1 041 rodzin. W 2017 roku członkowie grup roboczych sporządzili 586 „Niebieskich Kart – C”, stanowiących plan pomocy osobom, wobec których istnieje podejrzenie, że doznają przemocy oraz 326 „Niebieskich Kart – D” służących weryfikacji sytuacji oraz podjętych zobowiązań ze strony osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie. Procedury „Niebieskie Karty” zostały zakończone w 537 rodzinach.

Ponadto, w ramach prowadzonej pracy socjalnej pracownicy Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie skierowali: 743 osoby na terapię i poradnictwo psychologiczne, 592 osoby na bezpłatne poradnictwo prawne, 41 osób na warsztaty korekcyjno–edukacyjne, 10 rodzin na bezpłatne mediacje pozasądowe, 73 osoby na zajęcia

„Szkoly dla rodziców”, 212 osób na dobrowolne leczenie uzależnienia od alkoholu, 85 rodzin na terapię rodzinną, 39 osób do Specjalistycznego Ośrodka dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, 106 osób do grup wsparcia dla DDA i ofiar przemocy, zaś 1 osobę do Polskiego Związku Głuchych. Trzy rodziny umieszczono w prowadzonych przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie i Centrum Pomocy Interdyscyplinarnej w Lublinie mieszkaniach interwencyjnych. Kolportowano ulotki, plakaty i materiały informacyjne pozyskane z Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznej Urzędu Miasta Lublin o tematyce prewencyjnej, dotyczące zjawiska przemocy w rodzinie i form wsparcia dla osób doświadczających przemocy.

Nawiązano współpracę z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej. W dniu 3 stycznia 2017 roku koordynator Sekcji wygłosił prelekcję pt. „Procedura Niebieskie Karty.” Adresatami działania byli studenci kierunku Bezpieczeństwo Narodowe Wydziału Politologii UMCS w Lublinie. Pracownik Sekcji był członkiem zespołu specjalistów ds. opracowania Miejskiego programu korekcyjno–edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej na lata 2017-2020.

Pracownicy socjalni Sekcji w 2017 roku w ramach specjalizacji zawodowej zrealizowali projekt socjalny pt. „Zerwij ze współzależnieniem – postaw na siebie”, podczas którego utworzyli grupę wsparcia dla kobiet współzależnionych od alkoholu.

W ramach działalności profilaktyczno–edukacyjnej pracownicy Sekcji ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, uczestniczyli w festynie z okazji Dnia Dziecka „Mama, Tata i Ja” oraz „XII Ekopikniku Rodzinnym”. Podczas festynów osobom zainteresowanym udzielano informacji nt. systemu wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie oraz kolportowano ulotki z zakresu przeciwdziałania zjawisku przemocy.

W 2017 roku Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie organizowała również spotkania informacyjne dotyczące m. in. wszczynania procedur „Niebieskie Karty” przez przedstawicieli oświaty i rozpoznawania zjawiska przemocy wśród dzieci. Spotkania takie odbyły się m in. w Miejskim Zespole Żłobków, przy ul. Wolskiej 5 w Lublinie, Szkole Podstawowej Nr 27 im. Marii Montessori, przy ul. Kresowej 1 w Lublinie. Na spotkaniach przekazywano ulotki z danymi teleadresowymi Zespołu Interdyscyplinarnego i instytucji świadczących pomoc dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie, jak również opracowane przez „Niebieską Linię” algorytmy postępowania w związku z wystąpieniem przemocy wobec dziecka.

W okresie sprawozdawczym Sekcja ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie aktywnie współpracowała z sądami i organami ścigania. Współpraca na odcinku karnym

i pozakarnym dotyczyła m. in. skierowania 16 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa oraz informacji o przesłankach przemawiających za potrzebą ingerencji we władzę rodzicielską, przesłuchań pracowników socjalnych w charakterze świadka w postępowaniach prowadzonych przez Policję i Prokuraturę. Pracownicy Sekcji reprezentują Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w pracach Zespołu Interdyscyplinarnego, których celem jest przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie. Biorą udział we wszystkich spotkaniach Zespołu, sporządzają protokoły, koordynują obsługę organizacyjno–techniczną i finansową Zespołu, prowadzą sprawozdawczość, inicjują liczne działania mające na celu poprawę jakości usług oferowanych mieszkańcom Lublina, których dotyczy zjawisko przemocy w rodzinie.

Działania na rzecz rozszerzania współpracy pomiędzy instytucjami pracującymi na rzecz rodziny w kryzysie prowadzi również Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie. Celem działalności CIK jest świadczenie bezpłatnej pomocy psychologicznej, pedagogicznej, terapeutycznej, prawnej, socjalnej i interwencyjnej mieszkańcom Miasta Lublin pozostającym w trudnej sytuacji życiowej w związku z: doświadczeniem przeżyć traumatycznych, przemocą w rodzinie, uzależnieniem (alkoholizmem, hazardem lub narkomanią) własnym lub członka rodziny, bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, kryzysami osobistymi, zdarzeniami losowymi i innymi sytuacjami kryzysowymi. W zakresie świadczonej pomocy przez Centrum jest poradnictwo specjalistyczne (osobiste, telefoniczne, internetowe), pomoc psychologiczna i terapeutyczna oraz pomoc interwencyjna, wizyty środowiskowe w szczególnie traumatycznych sytuacjach życiowych, rozmowy interwencyjne w sytuacji zgłoszeń o krzywdzeniu dzieci, osób niepełnosprawnych, starszych. Pomoc doraźna świadczona jest w sytuacjach kryzysowych o charakterze nagłym osobom doświadczającym przemocy w rodzinie, ofiarom wypadków, przestępstw, doświadczającym straty osób bliskich. Świadczone jest także poradnictwo i pomoc prawna w zakresie redagowania pism procesowych, urzędowych, monitorowania przebiegu spraw wspólnie z klientem.

W ciągu całego 2017 roku z pomocy Centrum skorzystało **955 osób** (w tym 590 klientów skorzystało z pomocy po raz pierwszy). Wiele osób spośród klientów Centrum Interwencji Kryzysowej to osoby doświadczające przemocy. Zorganizowano i przeprowadzono dla nich **494 spotkania** psychologiczne.

W 2017 roku w Centrum Interwencji Kryzysowej udzielono ogółem **17 881 porad**, (w tym: 4 772 porady w kontakcie bezpośrednim, 3 016 konsultacji telefonicznych i internetowych, 10 093 porad i konsultacji w całodobowym telefonie zaufania).

Oprócz przyjęć indywidualnych, dla osób doświadczających przemocy w rodzinie, prowadzono zajęcia grupowe oraz warsztaty. Uwzględniając potrzeby klientów, w Centrum Interwencji Kryzysowej prowadzono w 2017 roku następujące zajęcia grupowe:

- **Dwie grupy DDA.** I edycja realizowana była dla 8 osób, odbyło się 19 spotkań po 2 godziny każde. II edycja realizowana była dla 9 osób, odbyło się 7 dwugodzinnych spotkań. Grupa jest kontynuowana.
- **Dwie edycje Szkoły dla rodziców** – Podczas każdej edycji odbyło się po 11 trzygodzinnych spotkań. Pierwsza edycja prowadzona była dla 11 osób, w drugiej edycji udział wzięło 8 osób.
- **Grupa Wsparcia dla osób doświadczających przemocy w rodzinie**, w ramach której odbyło się 12 spotkań (36 godzin zajęć). W spotkaniach grupy wsparcia uczestniczyło 12 osób.

W 2017 roku Centrum Interwencji Kryzysowej zrealizowało również dwie edycje programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy w rodzinie: wstępny (dla 15 osób) i pogłębiony (dla 15 osób). Program realizowany był w Areszcie Śledczym w Lublinie. Wzięły w nim udział osoby skazane z art. 207 kk. W trakcie trwania programu wstępnego i pogłębionego zrealizowano po 12 pięciogodzinnych sesji grupowych.

W ciągu całego 2017 roku CIK współpracował m.in. z Komendą Miejską Policji w Lublinie, Komendą Wojewódzką Policji w Lublinie, Strażą Miejską w Lublinie, Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie, Gminnymi Komisjami Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Szpitalnymi Oddziałami Ratunkowymi w Lublinie, ośrodkami wsparcia, schroniskami, poradniami, Stowarzyszeniem STOP, Stowarzyszeniem AGAPE, Bona Fides, Fundacją SOS Ziemi Lubelskiej, Polskim Czerwonym Krzyżem, Caritas Archidiecezji Lubelskiej oraz innymi instytucjami działającymi na terenie Miasta i o zasięgu ogólnopolskim. Informowano klientów o możliwości uzyskania w tych organizacjach wsparcia psychologicznego, bezpłatnej pomocy prawnej oraz pomocy finansowej i rzeczowej itp.

Od 2016 roku w strukturach Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie działa Ośrodek Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin. Celem działalności Ośrodka jest:

- zmniejszenie negatywnych skutków nadużywania alkoholu,
- przeciwdziałanie niepotrzebnemu absorbowaniu pracy Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych przez osoby nietrzeźwe, których stan nie zagraża ich życiu i zdrowiu,

- profilaktyka problemów alkoholowych,
- zwiększenie poziomu bezpieczeństwa mieszkańców miasta.

Ośrodek Wczesnej Interwencji dla Osób z Problemem Alkoholowym i ich Rodzin dysponuje **20 miejscami** dla osób nietrzeźwych. Czynny jest przez całą dobę, 7 dni w tygodniu. Siedziba Ośrodka znajduje się przy ul. Północnej w Lublinie. W 2017 roku do Ośrodka zostało przyjętych **3 036 osób**.

Osoby i rodziny znajdujące się w sytuacjach kryzysowych, m. in.: ofiary przemocy, w tym także doświadczające przemocy seksualnej, ofiary przestępstw, rodziny osób uzależnionych, osoby znajdujące się w krytycznej sytuacji życiowej spowodowanej zdarzeniami losowymi mogą uzyskać pomoc w formie schronienia w mieszkaniu interwencyjnym prowadzonym przez Centrum Interwencji Kryzysowej w Lublinie. W mieszkaniu interwencyjnym umieszczane są niejednokrotnie osoby kierowane przez Wydział Bezpieczeństwa Mieszkańców i Zarządzania Kryzysowego. W 2017 roku pomocą w tej formie objęto **21 rodzin** będących w sytuacji kryzysowej.

W ramach współpracy z placówkami oświatowymi podjęto działania mające na celu poprawę jakości usług świadczonych przez specjalistów mających bezpośredni kontakt z osobami doświadczającymi i zagrożonymi przemocą. Pracownicy Centrum Interwencji Kryzysowej przeprowadzili konsultacje specjalistyczne dla pracowników oświaty, dotyczące działań podejmowanych w sytuacjach występowania zjawiska przemocy w rodzinach uczniów. W ramach konsultacji zrealizowano **6 spotkań** w lubelskich szkołach w czasie rad pedagogicznych. W spotkaniach tych uczestniczyło **80 osób**.

Dodatkowo w 2017 roku w ramach funkcjonującego systemu interwencji kryzysowej działającego w Mieście Lublin rodziny i osoby będącym w sytuacji kryzysowej mogły uzyskać pomoc i wsparcie w 2 ośrodkach wsparcia działających na terenie Miasta. Były to Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie oraz Ośrodek wsparcia w formie schroniska dla samotnych matek z dziećmi oraz bezdomnych kobiet.

PODSUMOWANIE REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 3

Prowadzenie wspólnych zintegrowanych działań na rzecz pomocy rodzinom w kryzysie prowadzi do szybkiego przepływu informacji oraz objęcia rodziny kompleksowym i wielowymiarowym wsparciem. Praca z rodziną potrzebującą wsparcia skupiała się głównie na optymalizacji poradnictwa rodzinnego, zapewnieniu pomocy rodzinie w sytuacji kryzysowej, wprowadzeniu nowatorskich metod wsparcia w celu

zachowania integralności rodziny oraz przywrócenia prawidłowego funkcjonowania rodziny dysfunkcyjnej.

CEL 4. ROZWIJANIE INNOWACYJNYCH METOD PRACY Z RODZINĄ POTRZEBUJĄCĄ WSPARCIA

W ramach celu 4 realizowano następujące zadania:

1. Dostosowywanie do zdiagnozowanych potrzeb sieci placówek wsparcia dziennego.
2. Utrzymanie na, co najmniej, obecnym poziomie liczby asystentów rodziny i umożliwienie im doskonalenia zawodowego;
3. Przygotowywanie specjalistów do pracy z dzieckiem w jego naturalnym środowisku w ramach pedagogiki podwórkowej;
4. Podejmowanie mediacji rodzinnych we współpracy z organizacjami pozarządowymi;
5. Kontynuacja prowadzenia grupy wsparcia dla rodzin naturalnych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Zadania w ramach powyższego celu realizowane były, m.in. przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 7. Wskaźniki ilościowe realizacji celu 4.

l.p.	Nazwa wskaźnika	Rok 2017
1.	Liczba funkcjonujących placówek wsparcia dziennego	22
2.	Liczba dzieci objętych wsparciem placówek	836
3.	Liczba zatrudnionych asystentów rodzin	16
4.	Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta	283
5.	Liczba rodzin objętych mediacjami rodzinnymi	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 1. Dostosowywanie do zdiagnozowanych potrzeb sieci placówek wsparcia dziennego

Rodzina może uzyskać pomoc w opiece i wychowaniu dziecka w placówkach wsparcia dziennego. Na terenie Miasta Lublin wszystkie placówki wsparcia dziennego prowadzone są przez podmioty pozarządowe.

Placówka wsparcia dziennego współpracuje z rodzicami lub opiekunami dziecka, z placówkami oświatowymi, podmiotami leczniczymi. Pobyt dziecka w placówce wsparcia dziennego jest bezpłatny i dobrowolny oprócz sytuacji wyjątkowych, kiedy do placówki kieruje sąd.

Placówka wsparcia dziennego może być prowadzona w formie:

- opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych,
- specjalistycznej,
- pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę,
- w połączonych formach opiekuńczej i specjalistycznej.

Zgodnie z art. 18 ust. 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, placówkę wsparcia dziennego prowadzi gmina, podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania lub podmiot, który uzyskał zezwolenie wójta. Trzy placówki w Lublinie prowadzą działalność na podstawie art. 228 ust. 5 ustawy, podmioty prowadzące te placówki uzyskały stwierdzenie wydane przez Prezydenta Miasta Lublin, że placówki zapewniają dzieciom bezpieczne i higieniczne warunki pobytu. Prowadzenie placówek wsparcia dziennego Miasto Lublin zleca uprawnionym podmiotom po przeprowadzeniu otwartego konkursu ofert i dofinansowuje ze środków publicznych koszty ich działalności.

W roku 2017 Miasto Lublin wydatkowało **1 156 647,39 zł** na dofinansowanie kosztów działalności 22 placówek wsparcia dziennego;

- 17 placówek wsparcia dziennego prowadzonych było w formie opiekuńczej (jedna z nich zakończyła działalność z dniem 31.12.2017 r.). Placówki dysponowały 540 miejscami i objęły opieką 698 dzieci;
- 3 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie specjalistycznej, dysponowały 74 miejscami i objęły opieką 106 dzieci;
- 2 placówki wsparcia dziennego prowadzone były w formie opiekuńczej i specjalistycznej, (jedna z nich zakończyła działalność z dniem 30.06.2017 r.). Placówki dysponowały 23 miejscami i objęły opieką 32 dzieci.

Łącznie wszystkie placówki dysponowały 637 miejscami, a z ich usług w 2017 roku skorzystało 836 dzieci.

Tabela 8. Wykaz podmiotów prowadzących placówki wsparcia dziennego dotowane przez Miasto Lublin w 2017 roku z podziałem na typy oraz z kwota dofinansowania

Lp.	Nazwa i adres podmiotu	Nazwa i adres placówki	Typ placówki	Dotacja na dofinansowanie placówki w 2017 r. (zł)
1.	„Fundacja Amigo-Polska” ul. Jaworowskiego 12 20-612 Lublin	Specjalistyczny Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy „Domostwo Amigoniańskie” ul. Jaworowskiego 12 20-612 Lublin	<i>specjalistyczna</i>	208 000,00
2.	Fundacja na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „Tacy Sami” ul. Narutowicza 74a 20-019 Lublin	Ośrodek Terapeutyczny ul. Narutowicza 74a 20-019 Lublin	<i>specjalistyczna</i>	44 000,00
3.	Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE” ul. Bernardyńska 5, 20-109 Lublin	„Specjalistyczna Placówka AGAPE CLUB” ul. Bernardyńska 5 20-109 Lublin	<i>specjalistyczna</i>	59 000,00
4.	Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Św. Józefa z Cluny ul. ks. Michała Słowikowskiego 1a 20-124 Lublin	Dom Św. Józefa dla Dzieci i Młodzieży Ognisko Wychowawcze ul. ks. Michała Słowikowskiego 1a 20-124 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	154 500,00
5.	Towarzystwo Salezjańskie Dom Zakonny ul. Kalinowszczyzna 3 20-129 Lublin	Salezjańska Świetlica Środowiskowa im. Św. Dominika Savio ul. Kalinowszczyzna 3 20-129 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	46 500,00
6.	Parafia Rzymsko-Katolicka p.w. św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty ul. Królewska 10, 20-109 Lublin	Świetlica Opiekuńczo-Wychowawcza im. bł. Edmunda Bojanowskiego ul. Królewska 10 20-109 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	43 000,00
7.	Stowarzyszenie "ŁABĘDŹ" ul. Jacka Przybylskiego 20/23 20-465 Lublin	Klub Młodzieżowy ul. Łabędzia 15 20-335 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	34 000,00
8.	Instytut Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Droga Męczen. Majdanka 27 20-325 Lublin	Świetlica św. Antoniego Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Kasztanowa 1, 20-245 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	39 500,00
9.		Świetlica św. Michała Archanioła Akcji Katolickiej Archidiecezji Lubelskiej ul. Fabryczna 19 20-301 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	39 500,00
10.	Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo ul. Jezuicka 4/9, 20-113 Lublin	Ośrodek nr 1 „Teatr” ul. Kunickiego 128, 20-434 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	47 500,00
11.		Ośrodek nr 2 „Bliźniak” ul. ks. Michała Słowikowskiego 1 20-124 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	48 000,00
12.	Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży Archidiecezji Lubelskiej ul. Krakowskie Przedmieście 1 20-002 Lublin	Świetlica Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży ul. Krakowskie Przedmieście 1 20-002 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	37 500,00

13.	Stowarzyszenie Na Rzecz Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnej Ruchowo ul. Doświadczalna 46 20-236 Lublin	Świetlica Integrycyjna „Razem” ul. Doświadczalna 46 20-236 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	41 200,00
14.	Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce Al. Wilanowska 309 A 02 – 665 Warszawa	Placówka Wsparcia Dziennego „Jutrzenka” ul. Jutrzenki 1, 20-538 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	48 000,00
15.	Stowarzyszenie Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” ul. Róży Wiatrów 9, 20-468 Lublin	Świetlica Stowarzyszenia Przyjaciół Dzieci i Młodzieży „con amore” ul. Róży Wiatrów 9 20-468 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	38 000,00
16.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Lubelski Oddział Regionalny ul. Narutowicza 54, 20-016 Lublin	Środowiskowe Ognisko Wychowawcze Towarzystwa Przyjaciół Dzieci ul. Narutowicza 54 20-016 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	33 000,00
17.	Charytatywne Stowarzyszenie Niesienia Pomocy Chorym „Misericordia” ul. Abramowicka 2 20-440 Lublin	Placówka Wsparcia Dziennego „Misericordia” ul. Głuska 138, 20-380 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	39 489,02
18.	Stowarzyszenie Promocji Kultury na Rzecz Środowisk Lokalnych i Osób Niepełnosprawnych „DZIESIĄTA” ul. Kunickiego 35, 20-417 Lublin	Placówka Wsparcia Dziennego „CIUCHCIA” ul. Kunickiego 35 20-417 Lublin	<i>opiekuńcza (placówka zakończyła działalność 31.12.2017)</i>	38 500,00
19.	Zgromadzenie Służebnic Matki Dobrego Pasterza ul. Kościelna 9, 05 - 500 Piaseczno	Placówka Wsparcia Dziennego „Dom Ciepła” im. św. Antoniego Al. Kraśnicka 65 20 - 718 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	40 000,00
20.	Fundacja Sempre a Frente ul. Grodzka 14, 20 – 112 Lublin	Świetlica Kowalska 3 ul. Kowalska 3, 20 -115 Lublin	<i>opiekuńcza i specjalistyczna</i>	29 500,00
21.		Ośrodek Wsparcia Młodzieży "Przystanek Sempre" ul. Lubartowska 24 20-084 Lublin	<i>opiekuńcza i specjalistyczna (placówka zakończyła działalność 30.06.2017)</i>	11 650,00
22.	Stowarzyszenie JESTEM ul. Nałkowskich 107/3U 20-470 Lublin	Świetlica Środowiskowa ORATORIUM ul. Krochmalna 47 20-401 Lublin	<i>opiekuńcza</i>	36 488,37 *
Razem:				1 156 827,39 *

* Stowarzyszenie JESTEM zwróciło (po terminie) 180,00 zł niewykorzystanej dotacji. Zatem łącznie w 2017 roku dotacje wynosiły 1 156 647,39 zł

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego aktywnie poszukiwały dodatkowych źródeł finansowania i w ciągu całego 2017 roku pozyskały dodatkowe środki w łącznej wysokości **391 233,00 zł**, m.in. z Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Inicjatyw Obywatelskich, Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Krajowego Biura Przeciwdziałania Narkomanii, Wydziału Zdrowia i Spraw Społecznych Urzędu Miasta, Wydziału Kultury Urzędu Miasta Lublin, Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji, Fundacji Tesco Dzieciom, Kulczyk Foundation, Henkel Polska. Pozyskana kwota wykorzystana została w 98 % (382 607,00 zł). W ramach w/w środków zrealizowane zostały **22 projekty dla 475 dzieci**.

W 2017 roku w 22 placówkach wsparcia dziennego pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie, w ramach przeprowadzonego nadzoru przeprowadzili 65 wizytacji, które dotyczyły m.in. organizacji pracy, lustracji bieżących zajęć, frekwencji wychowanków, stanu zatrudnienia oraz kwalifikacji pracowników, współpracy placówek w zakresie opieki i wychowania z instytucjami wymienionymi w przepisach dotyczących wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej, współpracy z wolontariuszami, stanu i poprawności dokumentacji prowadzonej przez placówkę, oglądu pomieszczeń, w których realizowane były zajęcia. Niepokojącym zjawiskiem obserwowanym w czasie wizyt w niektórych placówkach wsparcia dziennego jest mała liczba dzieci uczestniczących w zajęciach w czasie trwania wizyty (zwykle bez zapowiedzi). Powodem może być fakt, że różne dzieci w różnych godzinach korzystają z oferty zajęć prowadzonych w placówkach.

Należy podkreślić, że sieć placówek wsparcia dziennego była w 2017 roku liczbowo wystarczająca. Zauważalna jest także poprawa warunków przebywania dzieci i jakości sprawowanej opieki oraz doposażenie placówek w sprzęt i urządzenia. Wskazane jest wspieranie podejmowanych przez podmioty pozarządowe działań zmierzających do pozyskania środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na sfinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego celem zwiększenia atrakcyjności zajęć adresowanych do dzieci i młodzieży.

Funkcjonujące w strukturach Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie **Centrum Aktywności Środowiskowej** udziela, w ramach swojej działalności, pomocy osobom i rodzinom z grup szczególnego ryzyka, zagrożonym wykluczeniem społecznym, zamieszkałym na osiedlu Antoniny Grygowej w Lublinie.

W 2017 roku, w celu zapobiegania degradacji społecznej dzieci i młodzieży, Centrum Aktywności Środowiskowej podejmowało liczne działania w zakresie organizacji czasu wolnego oraz aktywizacji społecznej i rozwijania zainteresowań dzieci i młodzieży.

Ze wsparcia Centrum Aktywności Środowiskowej w 2017 roku skorzystało około **289 osób** (w tym 115 dzieci i młodzieży), **67 dzieci** przebywało na podstawie zawartych kontraktów socjalnych.

Wśród licznych działań podejmowanych przez Centrum należy wskazać: wspieranie rodziny w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej poprzez zapewnienie opieki wychowawczej dzieciom i młodzieży, pomoc w nauce, stwarzanie warunków do rozwijania zainteresowań i uzdolnień oraz organizację czasu wolnego, zapewnienie pomocy rodzinie, dzieciom i młodzieży sprawującym problemy wychowawcze, zagrożonym demoralizacją, przestępczością lub uzależnieniami poprzez organizację zajęć profilaktycznych, socjoterapeutycznych, korekcyjnych i terapeutycznych oraz udzielanie doraźnej i kompleksowej pomocy osobom znajdującym się w trudnych sytuacjach życiowych, które wynikają z dysfunkcji życia rodzinnego i sytuacji kryzysowych o charakterze losowym.

Zadanie 2. Utrzymanie na co najmniej, obecnym poziomie liczby asystentów rodziny i umożliwienie im doskonalenia zawodowego

Istotną rolę w rozwijaniu innowacyjnych metod pracy z rodziną potrzebującą wsparcia mają asystenci rodziny.

Główne zadania zrealizowane przez asystentów rodziny dotyczyły:

- podejmowania działań mających na celu pomoc rodzinom w rozwiązywaniu ich problemów socjalnych poprzez dostarczanie informacji i kierowanie do odpowiednich instytucji;
- udzielania pomocy w redagowaniu pism urzędowych, ubieganiu się przez rodziny o świadczenia socjalne, o przydział lub wymianę lokalu, o umorzenie długów lokatorskich, itp.;
- udzielania pomocy w rozwiązywaniu problemów psychologicznych poprzez, m.in.: kierowanie członków rodzin do poradni specjalistycznych i rodzinnych, kierowanie do udziału w diagnostyce oraz udziału w formach terapii indywidualnej, rodzinnej, grupowej, terapii uzależnień i grupach wsparcia;
- motywowania do skorzystania z konsultacji psychiatrycznych oraz kierowania członków rodzin do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Lublinie;

- informowania o prawidłowościach rozwoju bio-psycho-społecznego dzieci oraz o zaburzeniach tego rozwoju, które wymagają zmiany postaw wychowawczych opiekunów;
- podejmowania działań zamierzających do rozwijania u rodziców umiejętności wychowawczych, motywowania i kierowania na zajęcia rozwijające kompetencje rodzicielskie;
- informowania o możliwej etiologii zachowań dzieci sprawiających trudności wychowawcze, motywowania do podjęcia diagnostyki psychologicznej, pedagogicznej oraz psychiatrycznej oraz do stosowania zaleceń specjalistów;
- motywowania rodziców do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- udzielania pomocy w postępowaniu rekrutacyjnym i pisaniu wniosków o przyjęcie do placówek edukacyjnych;
- edukowania w zakresie funkcjonowania na współczesnym rynku pracy (szukanie ofert pracy, pisanie CV i listu motywacyjnego, przygotowanie się do rozmów kwalifikacyjnych z potencjalnym pracodawcami);
- uświadczenia wartości pracy i znaczenia utrzymywania pracy zarobkowej przez członków rodzin;
- podejmowania działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodziny, m.in. poprzez informowanie policji oraz służb medycznych o zaistniałych zagrożeniach oraz poprzez współpracę z kuratorami;
- przygotowania i prowadzenia dokumentacji pracy z rodziną.

W 2017 r. w Lublinie zatrudnionych było **16 asystentów rodziny**. Nastąpiło zwiększenie liczby etatów o 2 w stosunku do roku 2016 w związku z przyznanymi środkami z budżetu państwa przez Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w ramach ogłoszonego „Programu asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej na rok 2017”. Ogółem wydatki na zatrudnienie asystentów rodziny w 2017 roku wyniosły **617 855,92 zł**. Na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2017 r. - Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Miasto Lublin pozyskało środki z dotacji celowej w kwocie 114 550,28 zł oraz środki z Funduszu Pracy w kwocie 232 469,02 zł. Łącznie pozyskano środki w wysokości **347 019,30 zł** (co stanowiło 56% całości wydatków) na dofinansowanie wynagrodzeń dla **16 asystentów**.

Tabela 9. Liczba zatrudnionych asystentów oraz wydatki poniesione na ich zatrudnienie.

	Liczba zatrudnionych asystentów rodziny	Poniesione wydatki na zatrudnienie asystentów	W tym dofinansowanie kosztów wynagrodzenia asystentów w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej	Liczba asystentów, na zatrudnienie których pozyskano środki z Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej
Rok 2017	16 asystentów	617 855,92 zł.	347 019,30 zł	16 asystentów

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Asystenci rodziny podjęli pracę z rodzinami naturalnymi przeżywającymi trudności, przede wszystkim w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i będącymi w trudnej sytuacji życiowej. Pracę prowadzono z rodzinami, które sprawowały opiekę nad dziećmi w celu poprawy ich umiejętności wychowawczych, jak również z rodzinami, których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

Asystenci pozostawali w stałym kontakcie z rodzinami monitorując sytuację rodzin wieloprotymowych, w których dzieci miały niezaspokojone potrzeby. Rodziców, których dzieci przebywały w pieczy zastępczej motywowali do zmiany sytuacji życiowej i stałego kontaktu z dziećmi, tak by w przyszłości możliwy był ich powrót do rodziny biologicznej.

W 2017 r. wsparciem asystenta rodziny objęto **283 rodziny** niewydolne wychowawczo, w których wychowywało się **688 dzieci**. Asystenci odbyli **7 326 wizyt** w środowisku. W okresie sprawozdawczym zakończono pracę z **97 rodzinami**. Powody zakończenia pracy to: osiągnięcie założonych celów (17 przypadków), brak współpracy rodziny z asystentem (35 przypadków), brak efektów pracy (24 przypadków) oraz zmiana metody pracy, (21 przypadków).

Decyzję o zakończeniu pracy z rodziną z powodu braku efektów lub braku współpracy z asystentem rodziny, podejmuje asystent wspólnie z pracownikiem socjalnym. Rodzina taka po zakończeniu współpracy zostaje w systemie pomocy społecznej i jest nadal systematycznie odwiedzana przez pracownika socjalnego. Takie rodziny są bardzo często objęte również nadzorem kuratora sądowego, z którym współpracują pracownicy socjalni. W przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowej w rodzinie i braku nadzoru kuratora sądowego, do Sądu kierowane są pisma o objęcie rodziny takim środkiem zabezpieczającym.

W 2017 r. asystenci rodziny we współpracy z członkami rodzin i po konsultacji z pracownikami socjalnymi przygotowali lub zaktualizowali **230 planów** pracy z rodziną, które obejmowały zakres działań mających na celu przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, a także określały terminy ich realizacji i efekty podjętej pracy.

Asystenci dokonywali także okresowej oceny sytuacji rodziny, w której przedstawiali efekty prowadzonych działań oraz zasadność (lub brak zasadności) kontynuowania pracy z rodziną. W 2017 r. dokonano i przygotowano na piśmie **336 ocen**.

Z dniem 1 stycznia 2017 roku weszła w życie ustawa z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2016 r. poz. 1860, z poen. zm.), która nałożyła na asystentów rodziny obowiązek koordynowania poradnictwa skierowanego do kobiet w ciąży i rodzin oczekujących narodzin dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci ze stwierdzonym w życiu płodowym prawdopodobieństwem dysfunkcji rozwojowych oraz rodzin już wychowujących dzieci z obciążeniami rozwojowymi.

W 2017 roku **jedna rodzina** została objęta pomocą w formie asystenta rodziny, który pełnił funkcję koordynatora w zakresie kompleksowego wsparcia kobiet w ciąży i ich rodzin. Opracowano również „Katalog możliwego wsparcia dla kobiet w ciąży i ich rodzin w Mieście Lublin” w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Katalog, będący narzędziem pracy dla asystentów rodziny został udostępniony asystentom rodziny, oraz zamieszczony na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie celem zapoznania mieszkańców Miasta Lublin.

Zgodnie z art. 176 pkt 4 lit. b ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy umożliwienie podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny. W tym celu wykorzystywano także możliwość organizacji szkoleń bez angażowania środków finansowych (np. bezpłatne szkolenia wewnętrzne prowadzone przez specjalistów zatrudnionych w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej).

Tematykę szkoleń dla asystentów rodziny przedstawia poniższa tabela.

Tabela 9. Podnoszenie kwalifikacji zawodowych asystentów rodziny w 2017 roku

Lp.	Tematyka szkoleń, konferencji, spotkań informacyjnych oraz warsztatów	Liczba asystentów rodziny
SZKOLENIA WEWNĘTRZNE		
1.	Instruktaże stanowiskowe na stanowisku pracy.	3 asystentów data instruktażu 18.01.2017 r. 01.08.2017 r.
2.	Szkolenie wewnętrzne „Strata” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez psychologa zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	8 asystentów data szkolenia 19.01.2017 r.
3.	Szkolenie wewnętrzne „Poczucie wartości u dzieci przebywających poza swoją rodziną lub w rodzinie dysfunkcyjnej” przeprowadzone w siedzibie Sekcji	5 asystentów data szkolenia

	ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	10.02.2017 r.
4.	Szkolenie wewnętrzne „Jak wzmacniać poczucie wartości dziecka” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej (I grupa).	6 asystentów data szkolenia 16.03.2017 r.
5.	Szkolenie wewnętrzne „Jak wzmacniać poczucie wartości dziecka” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej (II grupa).	6 asystentów data szkolenia 13.04.2017 r.
6.	Szkolenie wewnętrzne przeprowadzone przez Koordynatora Sekcji ds. asysty rodzinnej w siedzibie Działu dla asystentów rodziny na temat standardów pracy asystenta rodziny wynikających z ustawy o wsparciu kobiet w ciąży „Za życiem”. W szkoleniu uczestniczył również Z-ca Dyrektora MOPR w Lublinie ds. pieczy zastępczej i wspierania rodziny oraz Kierownik Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej .	13 asystentów data szkolenia 28.03.2017 r.
7.	Pedagog Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej przeprowadził szkolenie wewnętrzne z asystentami rodziny w siedzibie Sekcji ds. asysty rodzinnej. W trakcie szkolenia poruszane były m. in. zagadnienia dotyczące wyjaśniania, analizy, opisu oraz rozróżniania zarządzenia tymczasowego oraz zarządzenia opiekuńczego wydanego przez sąd opiekuńczy, wyjaśniania procedury związanej z ustanowieniem rodziny zastępczej – wzory wniosków oraz załączanej dokumentacji, wyjaśnienie procedur związanych z obowiązkiem alimentacyjnych rodziców biologicznych wobec dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, omówienie zasad współpracy asystenta rodziny z Ośrodkiem Adopcyjnym, wyjaśnienie zasad gromadzenia i przekazywania dokumentacji na zasadach współpracy z pracownikami Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych.	12 asystentów data szkolenia 27.04.2017 r.
8.	Szkolenie wewnętrzne prowadzone przez radcę prawnego MOPR w Lublinie w odz. 9 – 11 w siedzibie Filii Nr 3 przy ul. Mieszka I. Szkolenie pt. „Nowelizacja Kodeksu Postępowania Administracyjnego” - Zmiany od dnia 1 czerwca 2017r.	1 asystent data szkolenia 29.03.2017 r.
9.	W siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej odbyło się szkolenie wewnętrzne pt. „Trauma i pamięć” przeprowadzone przez psychologa Działu.	10 asystentów data szkolenia 26.05.2017 r.
10.	Szkolenie z zakresu powszechnej samoobrony w ramach działań dotyczących Obrony Cywilnej w sali widowiskowej Domu Nadziei „CARITAS” w Lublinie.	3 asystentów data szkolenia 19.12.2017 r.
SPOTKANIA INFORMACYJNE		
1.	Spotkania organizacyjne w sprawie zbliżających się Obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Zostały rozdzielone zadania poszczególnym pracownikom.	9 asystentów data spotkania 18.04.2017 r., 12 asystentów data spotkania 27.04.2017 r., 12 asystentów data spotkania 10.05.2017 r., 11 asystentów data spotkania 25.05.2017 r.
2.	Spotkanie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z asystentami rodziny celem omówienia zasad wzajemnej współpracy. Miejsce spotkania siedziba Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	12 asystentów data spotkania 06.06.2017 r.
3.	W siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej odbyło się spotkanie informacyjne z psychologiem ze Specjalistycznej Poradni Wczesnej Diagnostyki i Rehabilitacji w Lublinie.	7 asystentów data spotkania 17.11.2017 r.
SZKOLENIA ZEWNĘTRZNE		
1.	Szkolenie zorganizowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej	2 asystentów

	(miejsce szkolenia gmach Ministerstwa Rozwoju, przy P. Trzech Krzyży 3/5 w Warszawie w godz. 11.00 – 16.00 w Sali „Pod Kopułą”). Celem szkolenia było wskazanie standardów pracy asystenta rodziny, wynikających z ustawy o wsparciu kobiet i rodzin „Za życiem”.	data szkolenia 13.03.2017 r.
2.	Szkolenie pt. „Praca socjalna z osobą chorującą psychicznie i jej rodziną” w wymiarze 16 godzin edukacyjnych. Szkolenie organizowane na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie przez Psychologiczne Centrum Szkoleniowo-Terapeutyczne Acceptus Iwona Urbańska. Miejsce szkolenia: Hotel – Restauracja Na Rogatce, w Lublinie.	1 asystent data szkolenia 5-6.06.2017 r.
3.	„Jak pracować metodą service design?” realizowane w ramach wydarzenia „Rozwój w biały dzień!”. Organizator szkolenia: Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych „STOP”. Szkolenie zrealizowane dzięki wsparciu Miasta Lublin w ramach obchodów 700-lecia miasta w 2017 roku.	1 asystent data szkolenia 27.05.2017 r.
4.	Szkolenie „Zachowania autodestrukcyjne młodzieży, samookaleczenie, zachowania suicydalne, zaburzenia odżywiania – symptomy i ewentualne rozwiązania” realizowane przez ROPS w Lublinie w ramach projektu: „Blżej rodziny – szkolenia dla kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej” odbyło się w Hotelu Focus, przy al. Warszawskiej 109 w Lublinie. Projekt konkursowy realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.	3 asystentów data szkolenia 30.10.2017 r.
5.	W ramach projektu „Blżej rodziny – szkolenia dla kadr wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej” asystenci rodziny uczestniczyli w szkoleniu „Diagnoza rodziny w kontekście działań interwencyjnych, nadzorczych i opiniodawczych – ocena sytuacji rodzinnej, ocena sytuacji opiekuńczo-wychowawczej dziecka, ocena rozwojowa dziecka, ocena kompetencji wychowawczych rodziców i opiekunów, określenie zadań i wymagań”. Realizator szkolenia ROPS w Lublinie. Szkolenie odbyło się w Hotelu FOCUS, Al. Kraśnicka 80.	2 asystentów data szkolenia 24.11.2017 r.
6.	W ramach projektu „Blżej rodziny – szkolenia dla kadr wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej” asystenci rodziny uczestniczyli w szkoleniu „Autyzm, Zespół Aspergera, dzieci z nadpobudliwością psychoruchową”. Realizator szkolenia ROPS w Lublinie. Szkolenie odbyło się w Hotelu FOCUS, Al. Warszawska 109.	2 asystentów data szkolenia 27.11.2017 r.
7.	W ramach projektu „Blżej rodziny – szkolenia dla kadr wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej” asystent rodziny uczestniczył w szkoleniu „Asystent rodziny – metodyka, uprawnienia i dokumentowanie pracy z rodziną, w tym tworzenie planu pomocy”. Realizator szkolenia ROPS w Lublinie. Szkolenie odbyło się w Hotelu FOCUS, Al. Warszawska 109.	1 asystent data szkolenia 08.12.2017 r.
KONFERENCJE		
1.	Konferencja „Zrozumieć FAS. Płodowy Zespół Alkoholowy – stereotypy, dylematy, wyzwania” przeprowadzona na KUL Jana Pawła II. Organizatorzy konferencji: Rodzinny Dom im. Serca Jezusa oraz Katedra Psychopedagogiki w Instytucie Pedagogiki KUL Jana Pawła II.	2 asystentów data konferencji 20.04.2017 r.
2.	Konferencja profilaktyczna „Bezpieczne wakacje bez narkotyków i alkoholu”. Konferencja odbyła się w Trybunale Koronnym przy ul. Rynek 1 w ramach V Lubelskich Dni Promujących Zdrowie.	2 asystentów data konferencji 12.06.2017 r.
3.	Konferencja szkoleniowa „Pomoc osobom doświadczającym przemocy” realizowana przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności BONA FIDES, które odbyło się w Hotelu Hampton by Hilton przy al. Kompozytorów Polskich 1 w Lublinie.	2 asystentów data konferencji 20.10.2017 r.
4.	Konferencja promująca projekt „Blżej rodziny – szkolenia dla kadr wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020. Realizator konferencji ROPS w Lublinie. Konferencja odbyła się w Centrum Konferencyjnym Caritas Archidiecezji Lubelskiej Aleja Unii Lubelskiej 15 w Lublinie.	1 asystent data konferencji 14.11.2017 r.
WARSZATY		
1.	„Wczesne wspomaganie dzieci z zaburzeniami rozwoju”. Organizatorzy warsztatów: Rodzinny Dom im. Serca Jezusa oraz Katedra Psychopedagogiki	2 asystentów data warsztatów

	w instytucji Pedagogiki KUL Jana Pawła II.	20.04.2017r.
2.	Warsztaty Umiejętności Rodzicielskich w wymiarze 11 godzin „Wychowywać to kochać i wymagać”. Organizator warsztatów Agape Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym. Warsztaty były współfinansowane ze środków Urzędu Miasta Lublin.	1 asystent data warsztatów 08-29.05.2017r.
3.	„Trening zastępowania agresji” w wymiarze 40 godz. Program radzenia sobie z mocjami, z zachowaniami agresywnymi, budowania relacji interpersonalnych, rozwiązywania konfliktów. Organizator: Katolickie Stowarzyszenie Pomocy Osobom Potrzebującym „AGAPE”.	1 asystent data treningu 26.04.2017r.-28.06.2017r.
4.	„Warsztaty umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w pracy z dziećmi i nastolatkami” realizowane przez ROPS w Lublinie w ramach projektu: „Bliżej rodziny – szkolenia dla kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej” odbyły się w Hotelu Focus przy al. Warszawskiej 109 w Lublinie. Projekt konkursowy realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.	1 asystent data warsztatów 06.11.2017r.
KONSULTACJE SPOŁECZNE		
1.	Konsultacje społeczne organizowane przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w partnerstwie z Caritas Polska Konsultacji+ dotyczące szczegółów programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” przy ul. Narutowicza 58/70 w Hotelu Victoria w Lublinie.	2 asystentów data konsultacji 26.07.2017r.
2.	Spotkanie robocze pt. „Konsultacje społeczne dotyczące zmian ustaw wdrażających program kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”. Miejsce konsultacji: Środowiskowy Dom Samopomocy „KALINA” w Lublinie ul Kalinowszczyzna 84. Konsultacje były prowadzone przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej w partnerstwie z Caritas Polska, współfinansowane ze środków Unii Europejskiej.	2 asystentów data konsultacji 29.08.2017r.
SUPERWIZJA DLA ASYSTENTÓW RODZINY		
1.	W ramach podjętej współpracy z byłym pracownikiem Szkoły Policealnej Pracowników Służb Społecznych, obecnie pracownikiem Szpitala Neuropsychiatrycznego w Lublinie, asystenci rodziny brali udział w 9 spotkaniach superwizji.	10 asystentów daty superwizji: 17.01.2017r. 14.02.2017r. 14.03.2017r. 11.04.2017r. 16.05.2017r. 13.06.2017r. 12.09.2017r. 10.10.2017r. 12.12.2017r.

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 3. Przygotowywanie specjalistów do pracy z dzieckiem w jego naturalnym środowisku w ramach pedagogiki podwórkowej

W 2017 roku nie podjęto zadania polegającego na przygotowaniu specjalistów do pracy z dzieckiem w jego naturalnym środowisku w ramach pedagogiki podwórkowej. Główny powód to brak zainteresowania ze strony podmiotów pozarządowych i brak kandydatów do realizacji tego zadania.

W ogłoszonym na początku 2016 roku konkursie ofert na realizację zadania publicznego z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej polegającego

na prowadzeniu w Lublinie w okresie od dnia 1 kwietnia 2016 roku do dnia 31 marca 2021 roku placówki wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży z terenu Miasta Lublin w formie:

1. opiekuńczej, w tym kół zainteresowań, świetlic, klubów i ognisk wychowawczych;
2. specjalistycznej;
3. pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę;
4. w połączonych formach spośród wymienionych pkt. 1 – 3:

nie została zgłoszona ani jedna oferta dotycząca poprowadzenia placówki wsparcia w formie pracy podwórkowej realizowanej przez wychowawcę.

Zadanie 4. Podejmowanie mediacji rodzinnych we współpracy z organizacjami pozarządowymi

Ważną formą pomocy rodzinie w kryzysie jest prowadzenie mediacji rodzinnych. Głównym celem pracy mediatora jest wsparcie rodziny w kryzysie, pomoc w wypracowaniu dobrego rozwiązania opartego na rzeczywistych potrzebach rodziny. Mediacja to spotkanie, podczas którego zwaśnione strony sporu szukają rozwiązań dla swoich problemów z pomocą niezależnej osoby trzeciej, czyli Mediatora. Mediacja jest dobrowolnym i poufnym procesem.

W 2016 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie podpisał porozumienia z dwiema organizacjami pozarządowymi na prowadzenie mediacji rodzinnych.

Były to:

1. Regionalne Stowarzyszenie Mediatorów i Prawników z siedzibą w Lublinie przy ul. Akademickiej 4 lok. 106, otrzymało dotację w wysokości 10 000,00 zł. na realizację zadania publicznego pn. „Mediacja w tworzeniu płaszczyzn porozumienia dla osób w trudnych sytuacjach”. Zadanie powyższe realizowane było w okresie od dnia 1 lipca 2016 roku do dnia 27 września 2016 roku. Projekt był formą pomocy specjalistycznej dla osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych. W ramach zadania zrealizowano i sfinansowano mediacje dla skonfliktowanych rodzin oraz szkolenie i warsztaty dla pracowników MOPR w Lublinie z zakresu rozwiązywania konfliktów, komunikacji i mediacji.
2. Polskie Centrum Mediacji Oddział w Lublinie przy ul. Obrońców Pokoju 2a lok.100, otrzymało dotację w wysokości 10 000,00 zł. na realizację zadania publicznego pn. „Konflikt?! Nie – Dziękuję. Wybieram Mediację”. Zadanie realizowane było w okresie od dnia 1 września 2016 roku do dnia 15 listopada 2016 roku. Projekt był formą pomocy specjalistycznej dla osób znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, w tym przemocy. W ramach zadania zrealizowano i sfinansowano

mediacyjne dla rodzin pozostających w konflikcie oraz szkolenia dla pracowników MOPR w Lublinie.

Łącznie pomocą w formie mediacji w 2016 roku objętych **było 27 rodzin** korzystających ze wsparcia MOPR w Lublinie. Wymienione wyżej działania miały charakter pilotażowy.

W roku 2017 Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie nie zawierał umów na realizację zadania z uwagi na fakt, iż Polskie Centrum Mediacji Oddział w Lublinie kontynuowało bezpłatnie wsparcie w formie mediacji na rzecz beneficjentów Ośrodka. Dodatkowo rodziny w kryzysie mogły uzyskać bezpłatną pomoc specjalistów zatrudnionych w Specjalistycznej Poradni dla Rodzin pozostającej w strukturze Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie. (Oferta Poradni opisana jest szerzej w dziale I (str.11-12).

Zadanie 5. Kontynuacja prowadzenia grupy wsparcia dla rodzin naturalnych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej

W 2017 roku w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie kontynuowano prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin naturalnych. Grupa wsparcia adresowana jest do rodziców mających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczej wobec dzieci. Grupa wsparcia dla rodzin naturalnych odbyła **8 spotkań**, w których uczestniczyło **19 rodzin**. Planowane jest kontynuowanie grupy wsparcia w latach następnych.

Pracownicy Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej (asystenci i koordynatorzy) sprawowali opiekę nad dziećmi rodzin uczestniczących w spotkaniach, prowadząc dla nich zajęcia edukacyjne.

W celu udzielenia wsparcia w sytuacji przeżywania trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzina naturalna może zostać objęta również pomocą rodziny wspierającej. Jej zadaniem jest, przy współpracy asystenta rodziny, pomaganie w opiece i wychowaniu dzieci, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Na stronie internetowej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie znajduje się informacja o tym, że Ośrodek poszukuje rodzin zainteresowanych współpracą non profit na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wzór wniosku jaki powinni złożyć kandydaci na rodziny wspierające. Dołączony został także wzór umowy z rodziną wspierającą oraz folder zachęcający kandydatów do podjęcia się pełnienia funkcji rodziny wspierającej.

Efektom prowadzonej przez Miasto Lublin działalności promocyjnej było pozyskanie rodziny wspierającej, z którą w dniu 23 października 2017 r. podpisano umowę na okres od dnia 23 października 2017 r. do dnia 31 grudnia 2017 r. Rodzina wspierająca obejmowała wsparciem 1 rodzinę z 2 dziećmi.

Rodziny wspierające nie wykonują swoich działań zawodowo i nie otrzymują wynagrodzenia, a jedynie zwrot kosztów związanych z udzielaniem pomocy (np. za zakupione bilety do kina, muzeum, na basen, komunikację miejską itp.). Rodzina wspierająca otrzymała zwrot kosztów poniesionych w związku z udzielaniem pomocy rodzinie wspieranej w zakresie wynikającym z umowy. Wysokość kosztów podlegających zwrotowi nie mogła przekroczyć limitu 200 zł na miesiąc (tj. po 100 zł na każde dziecko).

Wydatki Miasta Lublin związane ze zwrotem kosztów poniesionych przez rodzinę wspierającą w związku z udzielaniem pomocy rodzinie wspieranej w okresie 23.10.2017 r. - 31.12.2017 r. wyniosły łącznie **397,82 zł.**

PODSUMOWANIE REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 4

Podsumowując należy stwierdzić, iż realizacja najważniejszych zadań w ramach celu 4 przebiegała prawidłowo. Monitorowano dostosowanie sieci placówek wsparcia dziennego oraz ich bieżącą pracę. Podmioty prowadzące placówki wsparcia dziennego poszukiwały dodatkowych źródeł finansowania w celu uatrakcyjnienia oferty zajęć realizowanych w placówkach. Zauważalna jest poprawa warunków przebywania dzieci i jakości sprawowanej opieki oraz doposażenie placówek w sprzęt i urządzenia.

W ramach realizacji zadań dotyczących utrzymania na co najmniej, obecnym poziomie liczby asystentów rodziny i umożliwienia im doskonalenia zawodowego należy wskazać na bardzo pozytywne ich efekty np. w stosunku do poprzedniego roku, wzrosła o 2 liczba etatów dla asystentów rodziny, zapewniono im podnoszenie kwalifikacji zawodowych poprzez liczne szkolenia i konferencje. Zabezpieczono stosowne środki finansowe na kontynuowanie ich działań. Pozyskano do współpracy rodzinę wspierającą, kontynuowano również prowadzenie grupy wsparcia dla rodzin naturalnych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

ROZDZIAŁ II

PIECZA ZASTĘPCZA

CEL 1. ORGANIZACJA WIELOWYMIAROWYCH DZIAŁAŃ NA RZECZ RODZIN ZASTĘPCZYCH I UMIESZCZONYCH W NICH DZIECI

W ramach celu 1 realizowano następujące zadania:

1. Intensyfikowanie działań informacyjnych i propagujących rodzicielstwo zastępcze.
2. Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych;
3. Kontynuacja procesu kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz kandydatów do prowadzenia rodzinnych domów dziecka i umożliwienie im szkoleń;
4. Optymalizacja dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego dla rodzin zastępczych;
5. Optymalizacja działań wspierających rodziny zastępcze w formie usług koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej;
6. Wzmacnianie wsparcia dla rodzin zastępczych poprzez świadczenie usług przez rodziny pomocowe;
7. Kontynuowanie prowadzenia grupy wsparcia dla rodzin zastępczych zawodowych.

Zadania realizowane były m.in. przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, placówki poradnictwa specjalistycznego oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 10. Wskaźniki ilościowe realizacji zadań w ramach celu 1

Cel 1. Organizacja wielowymiarowych działań na rzecz rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci.		
Lp.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba zrealizowanych działań promocyjnych	2
2.	Liczba osób/rodzin, które zostały zakwalifikowane na szkolenie	33
3.	Liczba osób/rodzin, które odbyły szkolenie	12

4.	Liczba rodzin zastępczych, które zostały objęte specjalistycznym poradnictwem.	47
5.	Liczba zatrudnionych koordynatorów	11
6.	Liczba koordynatorów objętych szkoleniami podnoszącymi kwalifikacje zawodowe	11
7.	Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem koordynatorów	196
8.	Liczba rodzin zastępczych objętych wsparciem rodzin pomocowych	4
9.	Liczba rodzin zastępczych uczestniczących w grupie wsparcia	27

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 1. Intensyfikowanie działań informacyjnych i propagujących rodzicielstwo zastępcze

W ramach zadań mających na celu upowszechnianie rodzinnej opieki zastępczej podejmowano wiele działań i inicjatyw propagujących rodzicielstwo zastępcze. Zorganizowano, obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego, promowano rodzicielstwo zastępcze w lokalnych mediach, organizowano akcje informacyjne oraz wydano folder pn. „Rodzina zastępcza szansą dla dziecka”.

W roku 2017 do Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie zgłosiło się **39 rodzin** zamierzających podjąć starania o ustanowienie ich rodzinami zastępczymi, z którymi przeprowadzono **62 spotkania** informacyjne na temat warunków, jakie muszą spełniać kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

W dniu 31 maja 2017 roku na Placu im. Lecha Kaczyńskiego w Lublinie odbyły się uroczyste obchody Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Wydarzenie wpisywało się w V Lubelskie Dni Promujące Zdrowie. W ramach wydarzenia odbył się Rodzinny Festyn Zdrowotny, który był imprezą otwartą dla mieszkańców Lublin. W programie mieszkańcy Miasta mogli skorzystać z porad zdrowotnych, profilaktycznych, dietetycznych, w zakresie profilaktyki uzależnień oraz badań profilaktycznych. Podczas Festynu odbył się finał olimpiady udzielania pierwszej pomocy przedlekarskiej oraz liczne gry i zabawy dla dzieci i dorosłych. Partnerami Urzędu Miasta w organizacji Festynu były m. in. lubelskie podmioty branży medycznej, spożywczej, organizacje pozarządowe oraz Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie. W trakcie Festynu osoby zainteresowane mogły skorzystać ze specjalistycznego poradnictwa, w tym psychologicznego oraz pedagogicznego, dotyczącego kwestii rodzicielstwa zastępczego. Jednym z założeń

Festynu było propagowanie idei rodzicielstwa zastępczego. Został również rozstrzygnięty konkurs plastyczny pt. „Lublin widziany oczami dziecka”, którego adresatami były dzieci i młodzież przebywająca w rodzinach zastępczych. Autorom najlepszych prac wręczono atrakcyjne nagrody. Równoległe z wydarzeniami Festynu w Centrum Kultury od godz. 16:00 odbył się jubileusz Programu „Rodzina Trzy Plus”. Gala Jubileuszowa Programu Rodzina Trzy Plus, była również okazją do podkreślenia znaczenia rodzicielstwa zastępczego oraz podziękowania wszystkim rodzinom zastępczym za ich wielkie serca i umiejętność dzielenia się miłością. W trakcie uroczystości **uhonorowano 6 rodzin zastępczych**, które zapewniły osamotnionym i osieroconym dzieciom opiekę, bezpieczeństwo, swobodny rozwój, a przede wszystkim stworzyły im prawdziwy dom. Oprawą artystyczną uroczystości były występy dzieci z lubelskich żłobków i przedstawienie o wielokulturowym Lublinie w wykonaniu dzieci z Przedszkola nr 35 w Lublinie.

W ramach promocji rodzicielstwa zastępczego Miasto Lublin zakupiło: rollup dotyczący rodzicielstwa zastępczego, długopisy, kubki, worki z odblaskami, smycze identyfikatory z nadrukami Dzień Rodzicielstwa Zastępczego. Ponadto na terenie Miasta Lublin rozwieszono plakaty informacyjne na temat poszukiwania kandydatów na rodziców zastępczych oraz poszukiwania osób chętnych do pełnienia funkcji rodzin wspierających rozdawano również ulotki i broszury na temat rodzicielstwa zastępczego oraz ulotki na temat rodzin wspierających. Zakupiono również sprzęt sportowy, który był wykorzystywany do konkursów sportowych przez pracowników Działu podczas obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Łączna kwota wydatku, która została poniesiona na organizację Dnia Rodzicielstwa Zastępczego wyniosła 3 457,52 zł.

W ramach działań informacyjnych i propagujących rodzicielstwo zastępcze wyemitowany został w dniu 21 września 2017 r. reportaż telewizyjny w TV Lublin w Programie „Zdarzenia”, w których uczestniczyli pracownicy Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie.

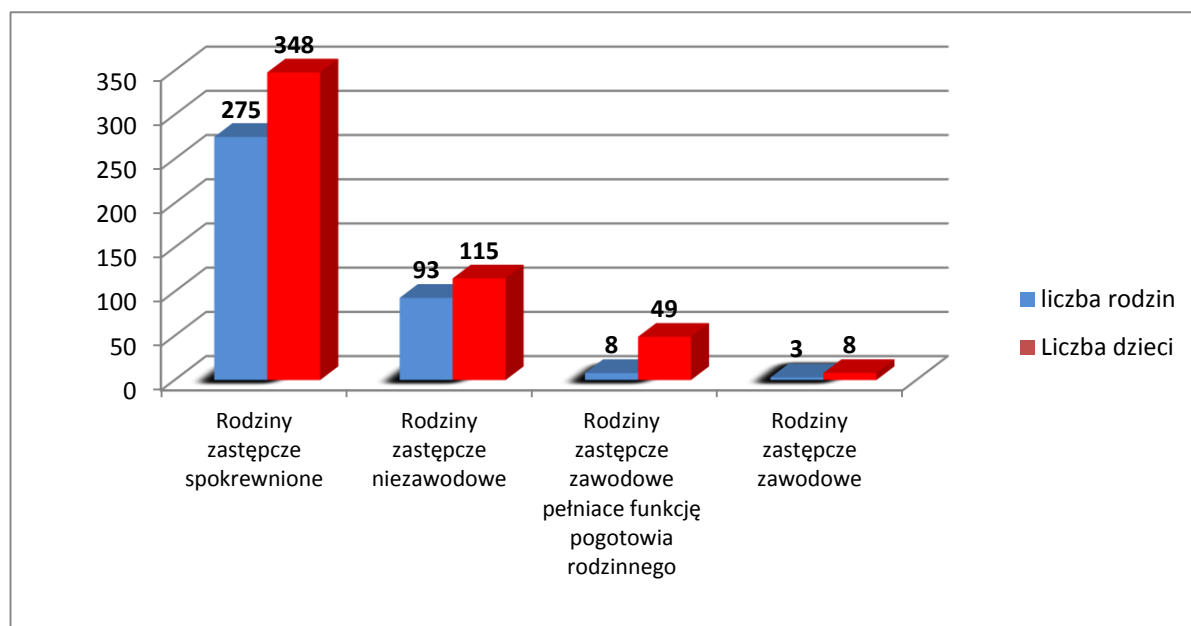
Zadanie 2. Rozwój systemu rodzinnej pieczy zastępczej poprzez zwiększenie liczby zawodowych rodzin zastępczych

Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinnych formach pieczy zastępczej jest jednym z podstawowych zadań własnych powiatu. W trakcie roku 2017 na terenie

Miasta Lublin funkcjonowało łącznie **379 rodzin zastępczych**⁹, w których przebywało **520 dzieci** (w tym 42 dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością).

Najliczniejszą grupę stanowiły rodziny zastępcze spokrewnione (275)¹⁰, w których wychowywało się 348 dzieci. Rodzin zastępczych niezawodowych było (93)¹¹, a pod ich opieką pozostawało 115 dzieci. Ponadto w Mieście Lublin funkcjonowało 8 rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego (49 dzieci)¹² oraz 3 rodziny zastępcze zawodowe (8 dzieci).

Wykres 1. Rodziny zastępcze funkcjonujące na terenie Miasta Lublin i dzieci w nich umieszczone w 2017 roku

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W odniesieniu do 2016 roku liczba rodzin zastępczych zawodowych była niższa o 1 rodzinę, która pełniła funkcję zastępczej rodziny zawodowej specjalistycznej. Rodzina ta z dniem 1 września 2016 r. została rozwiązana z uwagi na zmianę miejsca zamieszkania rodziny (przeprowadzka poza Lublin). Obecnie podejmowane są działania zmierzające do poszukiwania odpowiednich kandydatów i zwiększenia liczby rodzin zastępczych zawodowych.

⁹Jedna rodzina pełni jednocześnie funkcję rodziny zastępczej spokrewnionej i niezawodowej.

¹⁰ Świadczenia wypłacono 272 rodzinom zastępczym spokrewnionym na 345 dzieci (3 rodziny zastępcze nie ubiegały się o świadczenia na dzieci w nich umieszczone).

¹¹ Świadczenia wypłacono 90 rodzinom zastępczym niezawodowym na 110 dzieci (3 rodziny zastępcze nie ubiegały się o świadczenia na dzieci w nich umieszczone).

¹² W roku 2017 świadczenia wypłacono 8 rodzinom zastępczym zawodowym pełniącym funkcję pogotowia rodzinnego na 51 dzieci ze względu na wypłatę zaległych świadczeń na 2 dzieci, które opuściły rodzinę w miesiącu grudniu 2016 r.

Zadanie 3. Kontynuacja procesu kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych zawodowych i niezawodowych oraz kandydatów do prowadzenia rodzinnych domów dziecka i umożliwienie im szkoleń

W 2017 roku Komisja ds. kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka¹³ **odbyła 50 posiedzeń.**

Wynikiem prac Komisji było:

- sporządzenie 50 protokołów stwierdzających spełnianie przez kandydatów wymogów, o których mowa w art. 42 ust. 1-3 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (17 osób z 13 rodzin nie spełniało warunków do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, o których mowa w art. 47 ust. 1-3 ustawy),
- sporządzenie 13 wstępnych akceptacji kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej niezawodowej, zawodowej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka (6 osób z 4 rodzin nie spełniało warunków do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, o której mowa w art. 47 ust. 1-3 ustawy).

Psycholodzy zatrudnieni w dziale przeprowadzili badania psychologiczne 84 osób (61 rodzin) będących kandydatami na rodziny zastępcze lub istniejącymi rodzinami zastępczymi. W 2017 r. wydano 61 opinii dotyczących motywacji i predyspozycji do pełnienia funkcji rodziny zastępczej. W tym celu zakupiono dla psychologów Działu kwestionariusz do oceny kandydatów na rodziców adopcyjnych, opiekunów, opiekunów prawnych i mediatorów CIUDA komplet. Kwestionariusz pozwala na ocenę zmiennych osobowościowych, stylów wychowania i zdolności danej osoby do zapewnienia odpowiedniej opieki dziecku biologicznemu, adoptowanemu, w rodzinie zastępczej, w placówce opiekuńczej, a także osobie starszej czy niepełnosprawnej. Kwestionariusz CIUDA został sfinansowany ze środków Miasta Lublin.

W okresie od 08.11.2016 roku do 04.04.2017 roku pracownicy Działu prowadzili również **szkolenie PRIDE: Rodzinna Opieka Zastępcza**. W szkoleniu brało udział 4 kandydatów (3 rodziny) i 8 osób (5 rodzin zastępczych niezawodowych). Szkolenie obejmowało 55 godzin zajęć dydaktycznych oraz 10 godzin zajęć praktycznych. Od 18.10.2017 roku w Dziale ds. pieczy zastępczej i asysty rodzinnej rozpoczęło się

¹³ Działająca na podstawie Zarządzenia nr 196/2015 Dyrektora Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie z dn. 31.12.2015 r. w sprawie powołania Komisji ds. kwalifikowania do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka oraz ustalenia wzorów dokumentów obowiązujących w postępowaniu dotyczącym kwalifikowania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.

kolejne szkolenie zgodnie z programem PRIDE Rodzinna Opieka Zastępcza, które zakończyło się w kwietniu 2018 r. Prowadzone szkolenia wpływają na wzrost liczby rodzin zastępczych.

Zadanie 4. Optymalizacja dostępu do specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i prawnego dla rodzin zastępczych

Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne (psychologiczne i pedagogiczne) rodziny uzyskują bezpłatnie w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Specjaliści zatrudnieni w Dziale tj. 2 pedagogów i 3 psychologów, świadczyli poradnictwo m. in. na rzecz rodzin zastępczych.

W roku 2017 poradnictwem psychologiczno-pedagogicznym objęto **47 rodzin** zastępczych. Udzielono łącznie **135 porad**, w tym: 71 porad psychologicznych, 64 pedagogicznych. Pewne utrudnienia w skorzystaniu z poradnictwa wynikały niekiedy z warunków lokalowych i nieco zbyt małej liczby specjalistów.

Tematyka porad dotyczyła:

- w ramach poradnictwa psychologicznego: konsekwencji emocjonalnych przyjęcia dziecka do rodziny zastępczej, adaptacji dziecka do nowej sytuacji, współpracy rodziny zastępczej z rodziną naturalną dziecka, sposobów skutecznego komunikowania się w rodzinie, przezwyciężania trudności szkolnych dziecka, poszerzania kompetencji wychowawczych;
- w ramach poradnictwa pedagogicznego: problemów wychowawczych wynikających z historii życia dziecka, kontaktów opiekunów zastępczych z rodziną naturalną dziecka, postaw rodziców zastępczych wobec problemów dziecka, metod wychowawczych stosowanych przez opiekunów zastępczych, kierowania rodzin zastępczych do lekarzy specjalistów, specjalistycznej pomocy psychologicznej i pedagogicznej, udzielania wskazówek o możliwości skierowania dzieci do placówek specjalistycznych i wsparcia dziennego.

Ponadto Rodziny zastępcze miały możliwość skorzystania z bezpłatnych porad prawnych prawnika zatrudnionego w Miejskim Ośrodku Pomocy Rodzinie w Lublinie oraz były na bieżąco informowane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej lub pracowników socjalnych o możliwości bezpłatnych porad udzielanych przez inne instytucje, organizacje funkcjonujące na terenie Miasta Lublin.

Zgodnie z art. 38a ust. 1 pkt 7 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej organizator rodzinnej pieczy zastępczej przekazuje rodzinie zastępczej

diagnozę psychofizyczną dziecka. W roku 2017 psychologowie i pedagodzy zatrudnieni w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej, sporządzili łącznie **80 diagnoz** psychofizycznych dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej. W trosce o rzetelność dokonywanych diagnoz pracownikom (pedagogom i psychologom) przedłużono licencję programu komputerowego KomKod moduł KORP – wystandaryzowane narzędzie diagnostyczne przeznaczone do wstępnej oceny rozwoju dziecka, które są wykorzystywane do diagnoz dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.

Rodziny zastępcze mają również możliwość korzystania z usług specjalistów zatrudnionych w Specjalistycznej Poradni dla Rodzin MOPR. W 2017 roku Poradnia objęła wsparciem specjalistycznym **19 rodzin** zastępczych. Poradnia świadczyła na rzecz rodzin zastępczych zarówno pomoc terapeutyczną jak i psychoedukacją poprzez warsztaty umiejętności wychowawczych.

Celem optymalizacji dostępu do poradnictwa specjalistycznego niezbędne jest dalsze poszerzenie możliwości korzystania z tego typu pomocy. W Specjalistycznej Poradni dla Rodzin MOPR jest wciąż bardzo duże zapotrzebowanie zwłaszcza na terapię rodzinną, którą świadczą w Lublinie nieliczne placówki. Dlatego w budżecie na rok 2018 przewidziano wzrost zatrudnienia o jeden etat, co pozwoli na pewną poprawę sytuacji. Pozytywne rozwiązanie kryzysu oraz trwała poprawa jakości funkcjonowania rodzin uzyskiwana jest przede wszystkim w procesie terapii. Dlatego istnieje potrzeba zwiększenia zatrudnienia psychoterapeutów rodzinnych oraz umożliwienie im stałego podnoszenia kwalifikacji. Jest to niezbędne z uwagi na specyfikę pracy psychoterapeuty wobec stale rosnącego spektrum problemów rodzinnych.

Zadanie 5. Optymalizacja działań wspierających rodziny zastępcze w formie usług koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

W 2017 r. w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej zatrudnionych było **11 koordynatorów** rodzinnej pieczy zastępczej (zatrudnienie na poziomie roku 2016). Ogółem wydatki na ich zatrudnienie wyniosły **466 288,89 zł**. Na dofinansowanie kosztów wynagrodzenia w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2017 r. - Asystent Rodziny i Koordynator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, Miasto Lublin pozyskało z budżetu państwa dotację celową w kwocie **257 627,81 zł** (co stanowiło 55% całości wydatków) na dofinansowanie wynagrodzeń dla 11 koordynatorów.

Tabela 11. Liczba zatrudnionych koordynatorów oraz wydatki poniesione na ich zatrudnienie w 2016 roku

Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej	Poniesione wydatki na zatrudnienie koordynatorów w 2017 r,	W tym dofinansowanie kosztów wynagrodzenia koordynatorów w ramach realizacji Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2017r. -	Liczba koordynatorów, na których pozyskano środki z Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemu Pieczy Zastępczej na 2017
11 koordynatorów	466 288,89 zł	257 627,81 zł	11 koordynatorów

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

W ciągu całego 2017 r. koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej pracowali ze **196 rodzinami** zastępczymi, w których umieszczonych było **305 dzieci**. Zakończyli pracę z 39 rodzinami zastępczymi (w tym ujęto rodziny przekazane w ciągu okresu sprawozdawczego pracownikom socjalnym), odbyli **2 103 wizyty** w środowisku. Uczestniczyli w **553 spotkaniach**, w trakcie, których dokonywano ocen sytuacji dzieci oraz w 106 spotkaniach, na których dokonywano ocen funkcjonowania rodzin zastępczych. Na potrzeby tych ocen przygotowali lub uaktualnili 470 informacji o funkcjonowaniu dzieci w rodzinach zastępczych i 106 informacji o rodzinach zastępczych.

Zgodnie z art. 47 ust. 5 ustawy, przygotowano i przesłano do właściwych sądów 338 informacji o całokształcie sytuacji osobistej dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz sytuacji rodzin dzieci.

Główne zadania zrealizowane przez koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej polegały na:

- rozpoznawaniu sytuacji i potrzeb dzieci przebywających w rodzinach zastępczych;
- rozpoznawaniu i ocenie jakości wykonywania przez opiekunów zastępczych zadań wynikających ze sprawowanej funkcji;
- motywowaniu i kierowaniu opiekunów zastępczych do skorzystania ze specjalistycznej pomocy (poradni psychologiczno-pedagogicznych, poradni logopedycznych, poradni specjalistycznych i rodzinnych, placówek wsparcia dziennego, ośrodków medycznych, fundacji i stowarzyszeń, itp.) w celu wsparcia rodziny w zapewnieniu dzieciom odpowiednich warunków do rozwoju;
- poszukiwaniu pomocy w nauce dla dzieci poprzez kontakt ze świetlicami, wolontariuszami organizacji pozarządowych, poprzez motywowanie opiekunów do zapewnienia dzieciom korepetycji lub udziału w zajęciach wyrównawczych;

- motywowaniu, w wyjątkowych przypadkach, opiekunów zastępczych do zmiany placówek edukacyjnych dzieci na takie, które w sposób optymalny odpowiadałyby ich specjalnym potrzebom;
- motywowaniu dzieci do rozwijania zainteresowań;
- występowaniu do szkół z wnioskami o nadesłanie opinii o sytuacji szkolnej i wychowawczej dzieci oraz informacji o współpracy opiekunów zastępczych z placówkami edukacyjnymi;
- nawiązywaniu, w celu całościowego poznania sytuacji dziecka, kontaktu z jego rodzicami biologicznymi;
- udzielaniu pomocy w sytuacjach trudności wychowawczych sprawianych przez wychowanków;
- udzielaniu wsparcia dorosłym wychowankom rodzin zastępczych, którzy zamieszkują wspólnie z rodzinami zastępczymi objętymi pracą koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej z racji opieki nad innymi małoletnimi dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej;
- udzielaniu pomocy usamodzielniającym się wychowankom rodzin zastępczych poprzez pokierowanie ich do odpowiednich instytucji;
- przygotowywaniu i prowadzeniu dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną zastępczą.

Zgodnie z art. 77 ust. 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej koordynator rodzinnej pieczy zastępczej jest obowiązany do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji w zakresie pracy z dziećmi lub rodziną, w szczególności przez udział w szkoleniach i samokształcenie. Udział koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w szkoleniach, warsztatach oraz konferencjach przedkłada się na skuteczniejszą pomoc rodzinom zastępczym.

Tabela 12. Podwyższanie kwalifikacji zawodowych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w 2017 roku

Lp.	Tematyka szkoleń, konferencji, spotkań informacyjnych oraz warsztatów	Liczba koordynatorów
SZKOLENIA WEWNĘTRZNE		
1.	Szkolenie wewnętrzne „Strata” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez psychologa zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	6 koordynatorów data szkolenia 19.01.2017r.
2.	Szkolenie wewnętrzne „Poczucie wartości u dzieci przebywających poza swoją rodziną lub w rodzinie dysfunkcyjnej” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	8 koordynatorów data szkolenia 10.02.2017r.

3.	Szkolenie wewnętrzne „Jak wzmacniać poczucie wartości dziecka” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej (I grupa).	8 koordynatorów data szkolenia 16.03.2017r.
4.	Szkolenie wewnętrzne „Jak wzmacniać poczucie wartości dziecka” przeprowadzone w siedzibie Sekcji ds. wsparcia rodzin zastępczych przez pedagoga zatrudnionego w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej (II grupa).	2 koordynatorów data szkolenia 13.04.2017r.
5.	Szkolenie wewnętrzne prowadzone przez radcę prawnego w godz. 9 – 11 w siedzibie Filii Nr 3 przy ul. Mieszka I. Szkolenie pt. „Nowelizacja Kodeksu Postępowania Administracyjnego” - Zmiany od dnia 1 czerwca 2017r.	1 koordynator data szkolenia 29.03.2017r.
6.	W siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej odbyło się szkolenie wewnętrzne pt. „Trauma i pamięć” przeprowadzone przez psychologa Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	6 koordynatorów data szkolenia 26.05.2017r.
SPOTKANIA INFORMACYJNE		
1.	Spotkania organizacyjne w sprawie Obchodów Dnia Rodzicielstwa Zastępczego. Zostały rozdzielone zadania poszczególnym pracownikom.	9 koordynatorów data spotkania 18.04.2017r. 10 koordynatorów data spotkania 27.04.2017r. 10 koordynatorów data spotkania 10.05.2017r. 10 koordynatorów data spotkania 25.05.2017r.
2.	Spotkanie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej z asystentami rodziny celem omówienia zasad wzajemnej współpracy. W siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej.	10 koordynatorów data spotkania 06.06.2017r.
3.	Spotkanie informacyjne na temat sporządzenia rejestru rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, omówienia sprawozdań półrocznych oraz innych istotnych spraw dot. pracy Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej. Spotkanie odbyło się w siedzibie Działu.	10 koordynatorów data spotkania 27.06.2017r.
4.	W siedzibie Działu ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej odbyło się spotkanie informacyjne z psychologiem ze Specjalistycznej Poradni Wczesnej Diagnostyki i Rehabilitacji.	4 koordynatorów data spotkania 17.11.2017r.
SZKOLENIA ZEWNĘTRZNE		
1.	„Jak pracować metodą service design?” realizowane w ramach wydarzenia „Rozwój w biały dzień!”. Organizator szkolenia: Stowarzyszenie Trenerów Organizacji Pozarządowych „STOP”. Szkolenie zrealizowane dzięki wsparciu Miasta Lublin w ramach obchodów 700-lecia miasta w 2017 roku.	1 koordynator data szkolenia 27.05.2017r.
2.	„Wspieranie kompetencji społecznych wychowanków instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej”. Organizatorem szkolenia był Instytut Szkoleń Biznesowych w Lublinie. Szkolenie było zlecone ROPS w Lublinie. Miejsce szkolenia: Lublin.	4 koordynatorów data szkolenia 24-25.06.2017r. 27-28.07.2017r.

3.	„Zachowania autodestrukcyjne młodzieży, samookaleczenie, zachowania suicydalne, zaburzenia odżywiania – symptomy i ewentualne rozwiązania” realizowane przez ROPS w Lublinie w ramach projektu: „Bliżej rodziny – szkolenia dla kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej” w dniu 30 października 2017 r. w Lublinie. Projekt konkursowy realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.	2 koordynatorów data szkolenia 30.10.2017r.
KONFERENCJE		
1.	Konferencja „Zrozumieć FAS. Płodowy Zespół Alkoholowy – stereotypy, dylematy, wyzwania” przeprowadzona na KUL Jana Pawła II. Organizatorzy konferencji: Rodzinny Dom im. Serca Jezusa oraz Katedra Psychopedagogiki w Instytucie Pedagogiki KUL Jana Pawła II.	3 koordynatorów data konferencji 20.04.2017r.
2.	V Kongres Rodzicielstwa Zastępczego w Ministerstwie Rozwoju w Warszawie.	3 koordynatorów data konferencji 08.06.2017r.
3.	Konferencja profilaktyczna „Bezpieczne wakacje bez narkotyków alkoholu”. Konferencja odbyła się w Trybunale Koronnym w ramach V Lubelskich Dni Promujących Zdrowie.	1 koordynator data konferencji 12.06.2017r.
4.	Konferencja szkoleniowa „Pomoc osobom doświadczającym przemocy” realizowana przez Stowarzyszenie Wspierania Aktywności BONA FIDES, które odbyło się w Lublinie.	1 koordynator data konferencji 20.10.2017r.
5.	Konferencja promująca projekt „Bliżej rodziny – szkolenia dla kadr wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza, Edukacja, Rozwój współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014-2020. Realizator konferencji ROPS w Lublinie. Konferencja odbyła się w Lublinie.	1 koordynator data konferencji 14.11.2017r.
WARSZATY		
1.	„Wczesne wspomaganie dzieci z zaburzeniami rozwoju”. Organizatorzy warsztatów: Rodzinny Dom im. Serca Jezusa oraz Katedra Psychopedagogiki w Instytucie Pedagogiki KUL Jana Pawła II.	1 koordynator data warsztatów 20.04.2017r.
2.	„Stymulacja integracji sensoryczno-motorycznej dzieci z FAS – techniki wyciszające”. Organizatorzy warsztatów: Rodzinny Dom im. Serca Jezusa oraz Katedra Psychopedagogiki w Instytucie Pedagogiki KUL Jana Pawła II.	1 koordynator data warsztatów 20.04.2017r.
3.	„Między rodzicami – między niepokojem a spokojem”. Organizatorzy warsztatów: Rodzinny Dom im. Serca Jezusa oraz Katedra Psychopedagogiki w Instytucie Pedagogiki KUL Jana Pawła II.	1 koordynator data warsztatów 20.04.2017r.
4.	Warsztaty Szkoły dla Rodziców „Jak mówić, żeby dzieci nas słuchały; jak słuchać, żeby dzieci do nas mówiły” realizowane przez Specjalistyczną Poradnię dla Rodzin w Lublinie.	1 koordynator data warsztatów 10.10.2017r.- 12.12.2017r.
5.	„Warsztaty umiejętności opiekuńczo-wychowawczych w pracy z dziećmi i nastolatkami” realizowane przez ROPS w Lublinie w ramach projektu: „Bliżej rodziny – szkolenia dla kadr systemu wspierania rodziny i pieczy zastępczej”. Projekt konkursowy realizowany ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.	1 koordynator data warsztatów 06.11.2017r.

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 6. Wzmacnianie wsparcia dla rodzin zastępczych poprzez świadczenie usług przez rodziny pomocowe

Rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka, na ich wniosek, są wspierane przez rodziny pomocowe. Pomoc ta ma charakter tymczasowy, a podstawą umieszczenia dziecka w rodzinie pomocowej jest umowa zawarta między starostą a rodziną pomocową.

Rodziną pomocową może zostać:

- rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa lub prowadzący rodzinny dom dziecka;
- małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, przeszkoleni do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub rodziny przysposabiającej.

Rodziny takie, na mocy art. 73 ustawy, sprawują czasowo opiekę nad dzieckiem w szczególności w okresie niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą w związku z wypoczynkiem, udziałem w szkoleniach lub pobytem w szpitalu, czy też w sytuacji wystąpienia nieprzewidzianych trudności lub zdarzeń losowych w rodzinie.

W okresie od stycznia do grudnia 2017 roku wypłacono wynagrodzenia w kwocie **2 187,80 zł**, dla 3 rodzin, z którymi podpisano 4 umowy¹⁴ o pełnienie funkcji rodziny pomocowej na czas niesprawowania opieki w związku z planowanym wypoczynkiem 4 rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. W okresie sprawozdawczym opieką rodzin pomocowych zostało **objętych 8 dzieci**.

Zgodnie z art. 57 ust. 1a ustawy, w przypadku gdy w rodzinie zastępczej zawodowej lub rodzinie zastępczej niezawodowej przebywa więcej niż 3 dzieci, na wniosek rodziny zastępczej, zatrudnia się osobę do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich.

W okresie sprawozdawczym wypłacono wynagrodzenie za miesiąc grudzień 2016 r. na podstawie zawartej w 2016 r. umowy o świadczenie usług polegających na pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich (zgodnie art. 57 ustawy, z dniem 1 stycznia 2015 r. świadczenie obligatoryjne w przypadku pobytu w rodzinie zawodowej powyżej trojga dzieci), w wymiarze nie wyższym niż 40 godzin, nad dziećmi umieszczonymi w zawodowych rodzinach zastępczych, w których na dzień podpisania umowy przebywało powyżej 3 dzieci. Stawka za 1 godzinę usług wynosiła do dnia 31 grudnia 2016 r. - 10,00 zł brutto (umowa podpisana w 2016 r.).

¹⁴ Z jedną rodziną podpisano 2 umowy

W 2017 roku podpisano 2 umowy tego rodzaju ze stawką za godzinę usług 13,00 zł (kwota obowiązująca w okresie od 01 stycznia 2017 r. do dnia 31 grudnia 2017 r.). Dla jednej osoby w wymiarze nie wyższym niż 40 godzin miesięcznie, dla drugiej osoby (z uwagi na wiek umieszczonych dzieci i potrzeby rodziny) w wymiarze nie wyższym niż 60 godzin miesięcznie. Pierwsza wypłata wynagrodzenia dla 1 rodziny za miesiąc grudzień 2017 r. przypada na miesiąc styczeń 2018 r.

Tabela Nr.13. Wydatki na zadania własne – wynagrodzenia dla osób zatrudnionych do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich

Wyszczególnienie	I - XII.2017 r.	Uwagi
Liczba rodzin	2	Na podstawie 1 umowy zawartej w 2016 roku oraz 1 zawartej w 2017 r.
Liczba świadczeń	4	
Wartość Wynagrodzeń z pochodnymi	<u>2 511,27 zł</u>	Na podstawie: 1 umowy z maksymalną liczbą godzin miesięcznie - 40, przy stawce za 1 godzinę 10,00 zł - do dnia 31 grudnia 2016 r. oraz 1 umowy z maksymalną liczbą godzin miesięcznie - 60, przy stawce za 1 godzinę 13,00 zł - od dnia 1 stycznia 2017 r.

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 7. Kontynuowanie prowadzenia grupy wsparcia dla rodzin zastępczych zawodowych

W 2017 roku w Dziale ds. rodzinnej pieczy zastępczej i asysty rodzinnej Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie prowadzono grupę wsparcia dla rodzin zastępczych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. Grupa wsparcia odbyła **7 spotkań**, w których uczestniczyło **8 rodzin**.

Z dniem 21 marca 2017 r. uruchomiono grupę wsparcia dla rodzin zastępczych spokrewnionych. Grupa wsparcia odbyła **8 spotkań**, w których uczestniczyło łącznie 15 rodzin zastępczych.

Z dniem 28 września 2017 r. uruchomiono grupę wsparcia dla rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych. Grupa wsparcia odbyła **3 spotkania**, w których uczestniczyło łącznie 4 rodziny zastępcze. Planowane jest kontynuowanie wszystkich grup wsparcia w latach kolejnych.

PODSUMOWANIE REALIZACI ZADAŃ W RAMACH CELU 1

System rodzinnej pieczy zastępczej na terenie Miasta Lublin jest rozbudowany i zabezpiecza najważniejsze potrzeby rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych.

Jednym z priorytetowych zadań ujętych w programie było promowanie idei rodzicielstwa zastępczego. W roku 2017 podejmowane były działania w zakresie tworzenia i rozwijania systemu rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności poprzez działania informacyjne w zakresie pozyskiwania kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, udzielania specjalistycznego wsparcia funkcjonującym rodzinom zastępczym i ich wychowankom, podnoszenie kompetencji rodzin zastępczych, poprzez stworzenie możliwości udziału w szkoleniach oraz grupie wsparcia dla rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcję pogotowia rodzinnego. Koordynowano również proces kwalifikowania nowych kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych i prowadzono szkolenia zgodnie z programem PRIDE Rodzinna Opieka Zastępcza.

Należy także podkreślić, że koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej oraz specjaliści pracujący z rodzinami zastępczymi systematycznie i bardzo intensywnie podnosili swoje kwalifikacje zawodowe.

Reasumując należy wskazać, iż wszystkie założenia zadania w ramach celu 1 „Organizacja wielowymiarowych działań na rzecz rodzin zastępczych i umieszczonych w nich dzieci” były wypełnione.

CEL 2. OPTIMALIZACJA SYSTEMU INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

W ramach Celu 2 realizowano następujące zadania;

1. Reorganizacja oraz modernizacja istniejącej bazy placówek adekwatnie do potrzeb i zmieniających się wymogów ustawowych;
2. Inicjowanie i wypracowywanie efektywnych form pracy z rodzinami biologicznymi dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;
3. Organizowanie innowacyjnych form aktywizacji dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

Zadania w ramach powyższego celu realizowane były w szczególności przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, placówki opiekuńczo-wychowawcze oraz organizacje pozarządowe.

Tabela 14. Wskaźniki ilościowe realizacji zadań w ramach celu 2

l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba zreorganizowanych placówek opiekuńczo-wychowawczych	0
2.	Liczba modernizacji dokonanych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	7 modernizacji (w 5 placówkach)
3.	Liczba działań podjętych w ramach rozwoju współpracy między rodzinami biologicznymi dzieci przebywających w pieczy zastępczej a pracownikami placówek opiekuńczo-wychowawczych	16
4.	Liczba dzieci powracających z placówek opiekuńczo-wychowawczych do rodzin biologicznych	30
5.	Liczba zorganizowanych form aktywizacji wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych	9

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 1. Reorganizacja oraz modernizacja istniejącej bazy placówek adekwatnie do potrzeb i zmieniających się wymogów ustawowych

Zgodnie z art. 93 ustawy, instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Placówkę opiekuńczo-wychowawczą prowadzi powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania. Prowadzenie regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego należy do zadań samorządu województwa.

Instytucjonalna piecza zastępcza na terenie Miasta Lublin jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej.¹⁵

Zgodnie z art. 101 ustawy, placówka opiekuńczo-wychowawcza może być prowadzona, jako placówka opiekuńczo-wychowawcza typu:

- socjalizacyjnego;
- interwencyjnego¹⁶;
- specjalistyczno-terapeutycznego¹⁷;
- rodzinnego¹⁸.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza może łączyć zadania placówek typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i specjalistyczno-terapeutycznego.

W 2017 roku w Lublinie funkcjonowało **17 placówek opiekuńczo-wychowawczych.**

Były to:

- 1) 3 placówki socjalizacyjne,
- 2) 3 placówki rodzinne,
- 3) 1 interwencyjna,

¹⁵ **Art. 93** ust. 4 ustawy: „Placówka opiekuńczo-wychowawcza:

- 1) zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspokaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne;
- 2) realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku;
- 3) umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba że sąd postanowi inaczej;
- 4) podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny;
- 5) zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych;
- 6) obejmuje dziecko działaniami terapeutycznymi;
- 7) zapewnia korzystanie z przysługujących świadczeń zdrowotnych.”

Wszystkie typy placówek opiekuńczo - wychowawczych wykonują powyższe zadania, ponadto placówki typu interwencyjnego, specjalistyczno – terapeutycznego, rodzinnego realizują dodatkowe zadania opisane w dalszej części przypisu.

¹⁶ **Art. 103.** „Zadaniem placówki opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej, w szczególności placówka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia dziecku opieki”

¹⁷ **Art. 105.** „Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu specjalistyczno-terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, w szczególności:

- 1) legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 2) wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii;
- 3) wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.”

¹⁸ **Art. 102.** „Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu rodzinnego:

- 1) wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się;
- 2) umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu;
- 3) współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny.”

4) 10 łączących funkcję placówki socjalizacyjnej i interwencyjnej.

Miasto Lublin prowadziło 13 placówek (1 socjalizacyjną, 1 rodzinną, 10 łączących funkcje socjalizacyjną i interwencyjną oraz 1 interwencyjną). Na podstawie umowy zlecającej podmiotom pozarządowym ich prowadzenie, działały 4 placówki – 2 socjalizacyjne (Dom im. Matki Weroniki, Dom Młodzieży SOS) i 2 typu rodzinnego (Rodzinny Dom im. św. Dominika, Rodzinny Dom im. Serca Jezusa). Umowy zlecające podmiotom pozarządowym prowadzenie w Lublinie placówek opiekuńczo-wychowawczych obowiązują do 31 marca 2018 roku.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze dysponowały łącznie **256 miejscami**. W ciągu 2017 roku umieszczonych było w nich **312 dzieci** (w tym 254 dzieci w placówkach prowadzonych przez Miasto Lublin), z których 123 pochodziło spoza Lublina.

Comiesięcznie przekazywano do Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie informacje o liczbie wolnych miejsc w poszczególnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących w Lublinie.

W 2017 roku wysokość dofinansowania funkcjonowania placówek opiekuńczo-wychowawczych działających na zlecenie Miasta Lublin wyniosła **1 625 954,53 zł** (w tym, **909 696,77 zł** dofinansowanie wydatków na utrzymanie 30 dzieci pochodzących z innych powiatów).

Tabela 15. Placówki opiekuńczo-wychowawcze na terenie Miasta Lublin w 2017 roku

Placówki opiekuńczo – wychowawcze			Prowadzone przez Miasto Lublin				Działające na zlecenie Miasta Lublin		
			Liczba miejsc 31.12.2017		Liczba dzieci korzystających w 2017		Liczba miejsc 31.12.17	Liczba dzieci korzystających w 2017	
			ogółem	interw.	ogółem	w tym spoza Lublina		ogółem	w tym spoza Lublina
opiekuńczo – wychowawcze	socjalizacyjne	Dom Dziecka im. Janusza Korczaka	30		31	3			
		Dom Młodzieży SOS							
		Dom im. Matki Weroniki					44	40	24
	rodzinne	Rodzinny Dom Dziecka	8		8				
		Rodzinny Dom im. Serca Jezusa							
		Rodzinny Dom im. św. Dominika					16	18	6
	socjalizacyjne i interwencyjne	Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka I							
		Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka II	128	31	152	58			
		Placówka Opiekuńczo -Wychowawcza - Rodzinka III							

	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza - Rodzinka IV							
	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza - Rodzinka V							
	Placówka Opiekuńczo - Wychowawcza - Rodzinka VI							
	Dom Rodzinny Nr 1							
	Dom Rodzinny Nr 2							
	Dom Rodzinny Nr 3							
	Dom Rodzinny Nr 4							
interwencyjna	Pogotowie Opiekuńcze	30	30	63	32			
Razem placówki opiekuńczo - wychowawcze		196	61	254	93	60	58	30

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Placówki opiekuńczo-wychowawcze funkcjonujące w Lublinie spełniają obecnie obowiązujące standardy. Do 1 stycznia 2021 roku dwie placówki (Dom Dziecka im. Janusza Korczaka oraz Pogotowie Opiekuńcze) będą wymagały reorganizacji ze względu na liczbę miejsc. Docelowo w placówce opiekuńczo-wychowawczej nie może być umieszczonych więcej niż 14 dzieci.

W 2017 roku rozpoczęto przygotowania do reorganizacji Domu Dziecka im. Janusza Korczaka oraz Pogotowia Opiekuńczego.

W celu dostosowania placówek opiekuńczo-wychowawczych do bieżących potrzeb eksploatacyjnych i zmieniających się wymogów ustawowych w 2017 roku dokonano modernizacji i napraw w 5 placówkach.

1. Pogotowie Opiekuńcze

przebudowa i remont wewnętrznych pomieszczeń placówki:

- przebudowa świetlicy na pokój mieszkalny dla wychowanków (wymiana podłogi, okien i drzwi, malowanie pomieszczenia, wymiana instalacji elektrycznej),
- remont łazienki (wymiana płytek podłogowych i ściennych, wymiana instalacji wodno-kanalizacyjnej).

2. Dom Rodzinny Nr 1

- remont dachu ,

3. Dom Rodzinny Nr 2

- remont dachu,
- obróbki blacharskie,

4. Dom Rodzinny Nr 3

- remont dachu,

5. Dom Rodzinny Nr 4

- remont korytarza i łazienki oraz podział pokoi na mniejsze.

Zadanie 2. Inicjowanie i wypracowywanie efektywnych form pracy z rodzinami biologicznymi dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

W celu inicjowania i wypracowywania efektywnych form pracy z rodzinami biologicznymi dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych podejmowano następujące działania:

- diagnozowano sytuację rodzin biologicznych wychowanków, pozyskiwano informację z ośrodków pomocy społecznej i innych instytucji w miejscach zamieszkania rodzin;
- wyprowadzano zasady współpracy dotyczącej obowiązku pozostawiania rodziców w stałym kontakcie z pracownikami placówki;
- ustalano wspólny plan oddziaływań wychowawczych wobec dziecka;
- urlopowano dzieci do rodzin biologicznych za zgodą sądu rodzinnego i dyrektora placówki;
- zapraszano rodziny do uczestnictwa w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka;
- uczestniczono w posiedzeniach zespołów ds. okresowej oceny sytuacji dziecka;
- wizytowano środowisko rodzinne dziecka, odwiedzano rodziny w miejscu ich zamieszkania, wspierano rodziców w sytuacjach wymagających pomocy;
- edukowano i udzielano porad psychologiczno-pedagogicznych w zakresie potrzeb rozwojowych dziecka, metod i technik wychowawczych, budowania wspólnoty rodzinnej, rytuałów życia codziennego, wspólnego spędzania czasu;
- oddziaływano mediacyjnie w sytuacjach konfliktu: rodzic – dziecko;
- udzielano informacji dot. pomocy dostępnej w środowisku (w zakresie leczenia uzależnień, interwencji kryzysowej, wzmocnienia kompetencji poprzez udział w szkole dla rodziców, grupach wsparcia, programie korekcyjno-edukacyjnym dla osób stosujących przemoc w rodzinie, grupy AA etc);
- interpretowano postanowienia sądowe, opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych;
- udzielano pomocy w przygotowaniu pism do poradni, sądów, wyszukiwano informacji dot. świadczeń medycznych;

- zachęcano i motywowano do podejmowania działań zmierzających do poprawy sytuacji rodzin (materialno-bytowej, zdrowotnej, zawodowej) oraz funkcjonowania społecznego;
- dostarczano rodzicom bieżących informacji o rozwoju i osiągnięciach dziecka, aktualnej sytuacji dziecka, problemach i trudnościach w funkcjonowaniu;
- umożliwiano rodzicom kontakty z dziećmi (osobiste, telefoniczne, listowne);
- angażowano rodziców do udziału w życiu dziecka (wydarzenia szkolne, uroczystości ważne dla dziecka – urodziny, chrzest, pierwsza komunia, pomoc w nauce, wizyty lekarskie etc.).

Art. 3 ust. 1. ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. 2016 poz. 575 z późn. zm.) o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na jednostki samorządu terytorialnego obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych wobec swoich dzieci w szczególności przez działania specjalistów, które mają doprowadzić do odzyskania przez rodzinę zdolności prawidłowego funkcjonowania. Jeżeli działania nie zostaną podjęte w odpowiednim czasie i dzieci zostaną odseparowane od swoich rodziców, należy objąć rodzinę odpowiednią pomocą, aby dzieci miały kontakt ze swoimi rodzicami biologicznymi, a w rezultacie mogły powrócić do swoich rodzin naturalnych.

W 2017 roku z pieczy instytucjonalnej do swoich rodzin biologicznych powróciło **30 dzieci** :

- 2 dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego,
- 24 dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego,
- 4 dzieci z placówek opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego.

Zadanie 3. Organizowanie innowacyjnych form aktywizacji dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych

W ramach organizowania innowacyjnych form aktywizacji dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w 2017 roku placówki organizowały m.in. zajęcia rozwijające zainteresowania, zajęcia sportowe, muzyczne, wyjścia do kina, teatru, na koncerty, kursy doszkalające oraz wypoczynek wakacyjny.

W 2017 roku placówki opiekuńczo wychowawcze w ramach 9 form aktywizacji zorganizowały dla wychowanków następujące działania:

1. Udział w projektach realizowanych przez podmioty zewnętrzne:

- Fundacja Inicjatyw Menedżerskich: „Start w dorosłość – to nie takie trudne” – wychowankowie z 2 placówek,
- Fundacja Inicjatyw Menedżerskich: „Dobre wsparcie na starcie” - wychowankowie z 2 placówek,
- współpraca z Fundacją Ocean Marzeń – rejs po jeziorach mazurskich – wychowankowie z 1 placówki,
- zajęcia dla dzieci zorganizowane przez AIESEC - organizację studencką UMCS – wychowankowie z 1 placówki;
- zajęcia dodatkowe lekcji języka angielskiego z udziałem stażysty z programu „Wysokiej Jakości Staże kluczem do kariery studentów WNH KUL” - wychowankowie z 1 placówki;
- Wojewoda Lubelski - konkurs plastyczny pt. „Kartka wielkanocna” - wychowankowie z 1 placówki;
- Lubelska Wojewódzka Komenda OHP i Fundacja Niepodległości – porządkowanie polskich miejsc pamięci na Wołyniu - wychowankowie z 1 placówki;
- Fundacja „ W Duchu miłości” - udział w imprezie z okazji Dnia Dziecka – wychowankowie z 1 placówki;
- Akademicki Punkt Wolontariatu KUL – udział w Maratonie Bajkowym dla Dzieci - wychowankowie z 1 placówki;
- Integracyjne Spotkania Mikołajkowe – Fundacja PKO - wychowankowie z 1 placówki.

2. Udział w zajęciach edukacyjnych i rozwijających zainteresowania:

- kurs prawa jazdy kat. B – wychowankowie z 3 placówek,
- kurs prawa jazdy kat. T – wychowankowie z 1 placówki,
- kurs operatora wózka widłowego – wychowankowie z 2 placówek,
- kurs fryzjerski, blacharza samochodowego, florystyczny, instruktora fitness aerobiku, młodszego ratownika WOPR, kwalifikowanej pierwszej pomocy, patent żeglarza jachtowego – wychowankowie z 2 placówek;
- nauka języka angielskiego – wszystkie placówki;
- zajęcia rozwijające zainteresowania teatralne, taneczne, baletowe, muzyczne, wokalne, plastyczne, czytelnicze, kulinarne – wszystkie placówki;
- konkurs tematyczne – wszystkie placówki;
- zajęcia z robotyki – wychowankowie z 1 placówki;

- indywidualne doradztwo zawodowe – wychowankowie z 1 placówki.
3. Udział w wydarzeniach kulturalnych (kino, teatr, filharmonia, muzeum):
 - wyjścia do kina, teatru, muzeum, na koncerty – wszystkie placówki;
 - udział w zajęciach organizowanych przez Dzielnicowy Dom Kultury „Bronowice” i Miejską Biblioteką Publiczną im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie Filia Nr 9 – wychowankowie z 1 placówki;
 - uczestnictwo w imprezach organizowanych przez Galerię „Labirynt” i Centrum Kultury - wychowankowie z 1 placówki.
 4. Udział w treningach, wydarzeniach, rozgrywkach i imprezach sportowych:
 - zajęcia sportowe (tenis stołowy, tenis ziemny, siłownia, piłki siatkowej, Rugby, biegi, piłka nożna, boks tajski) – wszystkie placówki;
 - nauka jazdy konnej, nauka pływania i żeglowania – wychowankowie z 5 placówek.
 5. Udział w zajęciach specjalistycznych i programach profilaktyczno-interwencyjnych (terapeutycznych, korekcyjnych, kompensacyjnych, logopedycznych):
 - zajęcia socjoterapeutyczne – wychowankowie z 7 placówek;
 - zajęcia psychoterapeutycznych – wychowankowie z 7 placówek;
 - zajęcia z psychologiem – wychowankowie z 1 placówki;
 - udział w arteterapii – wychowankowie z 1 placówek;
 - udział w zajęciach logopedycznych – wychowankowie z 1 placówki;
 - udział w terapii sensorycznej w Centrum Terapii Integracji Sensorycznej „Niedźwiadek” - wychowankowie z 2 placówek;
 - udział w zajęciach psychoprofilaktycznych – wychowankowie z 2 placówek.
 6. Udział w programach z zakresu edukacji zdrowotnej i profilaktyki chorób nowotworowych – wychowankowie z jednej placówki:
 - „Pierwsza wizyta u ginekologa” – przygotowanie i przebieg wizyty u lekarza specjalisty, choroby przenoszone drogą płciową, metody antykoncepcji;
 - „Męskie sprawy” – samobadanie i profilaktyka chorób nowotworowych, metody antykoncepcji;
 - „Zaburzenia odżywiania” – anoreksja, bulimia, jedzenie kompulsywne, nadwaga;
 - „Psychiatra też dla ludzi” – zdrowie psychiczne, sposoby leczenia i proces rekonwalescencji osób chorych umysłowo;
 - „Żyj poza klatką” - zajęcia z profilaktyki uzależnień.

7. Udział w zorganizowanych formach wypoczynku letniego i zimowego oraz wycieczkach turystycznych, rajdach, spływach kajakowych:
 - wypoczynek letni i zimowy krajowy i zagraniczny (półkolonie, kolonie, zimowiska, obozy) – wszystkie placówki,
 - wyjścia, wyjazdy i wycieczki turystyczne, pielgrzymki piesze, rajdy piesze i rowerowe, spływy kajakowe – wszystkie placówki.
8. Organizacja i udział w spotkaniach okolicznościowych i świętach np. urodziny, imieniny, pierwsze komunie, chrzty, Dzień Babci i Dziadka, Dzień Matki, Dzień Ojca, spotkanie wielkanocne, spotkanie wigilijne, Dzień Dziecka, Mikołajki, Andrzejki, święta narodowe – wszystkie placówki.
9. Wolontariat rodzinny, studencki – angażowanie wychowanków do podejmowania różnych aktywności, wsparcie w codziennych sytuacjach, pomoc w nauce – wszystkie placówki.

PODSUMOWANIE REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 2

W ciągu całego 2017 roku prowadzono wielowymiarowe działania w celu optymalizacji systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej. Prowadzono pracę z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonymi w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w efekcie czego do swoich biologicznych rodzin powróciło 30 dzieci. Dzieci i młodzież przebywające w placówkach opiekuńczo-wychowawczych mogły skorzystać z innowacyjnych form aktywizacji, pozwalającej na rozwijanie zainteresowań, podnoszenie edukacji społecznej oraz sprawności fizycznej. Uwzględniając istniejące potrzeby w zakresie zapewnienia pieczy zastępczej dzieciom o indywidualnych potrzebach rozważana jest możliwość utworzenia w ramach reorganizacji Pogotowia Opiekuńczego w Lublinie, placówki opiekuńczo-wychowawczej typu specjalistyczno-terapeutycznego. W następnych latach planowana jest również dalsza modernizacja pozwalająca na dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do potrzeb zmieniających się wymogów ustawowych.

Reasumując, należy stwierdzić, iż wszystkie założone zadania w ramach celu „Optymalizacja systemu instytucjonalnej pieczy zastępczej” były realizowane.

CEL 3. DOSKONALENIE SYSTEMU WSPARCIA PROCESU USAMODZIELNIANIA WYCHOWANKÓW PIECZY ZASTĘPCZEJ

W ramach Celu 3 realizowano następujące zadania:

1. Kontynuacja działań na rzecz wyrównywania szans usamodzielniającym się wychowankom poprzez objęcie ich pomocą finansową, psychologiczną, prawną oraz pomocą w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i w uzyskaniu zatrudnienia.
2. Utrzymanie na poziomie roku 2015 liczby mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych (7 mieszkań dla 25 mieszkańców) oraz zapewnienie środków finansowych na ich funkcjonowanie.
3. Zapewnienie wsparcia umożliwiającego usamodzielniającym się wychowankom określenie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym zakup i wykorzystanie innowacyjnego oprogramowania komputerowego, związanego z poradnictwem zawodowym i planowaniem kariery.
4. Kontynuacja polityki informacyjnej w obszarze usamodzielnienia, rozpowszechnianie wiedzy w tym zakresie poprzez publikacje, bieżące aktualizowanie strony internetowej, a także cykliczne spotkania z osobami, których proces usamodzielnienia dotyczy.
5. Propagowanie idei wolontariatu wśród wychowanków i tworzenia grup wsparcia.

Zadania realizowane były przez: Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie, Wydział Spraw Mieszkaniowych Urzędu Miasta Lublin, Miejski Urząd Pracy w Lublinie oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Tabela nr 15. Wskaźniki ilościowe w ramach realizacji celu 3

l.p.	Nazwa wskaźnika	Liczba
1.	Liczba wychowanków objętych indywidualnymi programami usamodzielnienia (w tym liczba programów zrealizowanych)	470 wychowanków/ 46 programów zrealizowanych
2.	Liczba wypłaconych świadczeń usamodzielniającym się wychowankom	1 485 świadczeń
3.	Liczba udzielonych osobom usamodzielnianym porad prawnych i psychologicznych	48 porad
4.	Liczba udzielonych osobom usamodzielnianym porad w zakresie określenia ścieżki edukacyjno-zawodowej	77 porad

5.	Liczba osób, które zdobyły lub podwyższyły kwalifikacje zawodowe	41 osób
5.	Liczba osób usamodzielnianych, które skorzystały z możliwości wsparcia w postaci pobytu w mieszkaniu chronionym	26 osób
7.	Liczba wizyt w mieszkaniach chronionych pracownika socjalnego odpowiedzialnego za ich prawidłowe funkcjonowanie	628 wizyt
8.	Liczba spotkań informacyjnych z młodzieżą przebywającą w pieczy zastępczej w celu zapoznania z wymogami formalno-prawnymi procesu usamodzielnienia	63 spotkania
9.	Liczba spotkań informacyjnych z wychowawcami placówek opiekuńczo-wychowawczych i koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej w celu zapoznania z wymogami formalno-prawnymi procesu usamodzielnienia	34 spotkania
10.	Liczba zaangażowanych wolontariuszy	0
11.	Liczba grup wsparcia (samopomocowych)	0
12.	Liczba zaktualizowanych poradników skierowanych do usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej	0

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 1. Kontynuacja działań na rzecz wyrównywania szans usamodzielniającym się wychowankom poprzez objęcie ich pomocą finansową, psychologiczną, prawną oraz pomocą w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych i w uzyskaniu zatrudnienia

Zgodnie z art. 140 ust. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, osobie opuszczającej, po osiągnięciu pełnoletności, rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo-wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo-terapeutyczną, zwanej dalej „osobą usamodzielnianą”, przyznaje się pomoc na:

- kontynuowanie nauki,
- usamodzielnienie,
- zagospodarowanie.

Ponadto udziela się pomocy w uzyskaniu:

- odpowiednich warunków mieszkaniowych,
- zatrudnienia.

Pod opieką Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie w roku 2017 znajdowało się łącznie **525** usamodzielnianych wychowanków, z czego:

- **290** wychowanków z rodzinnej pieczy zastępczej¹⁹,
- **235** wychowanków z **69** placówek²⁰.

¹⁹ Uwzględniono wychowanków zarówno pochodzących, osiedlających się, jak i zamieszkujących w Mieście Lublin.

Spośród 525 osób w stosunku, do których wszczęto proces usamodzielnienia, na dzień 31 grudnia 2017 r.:

- 185 osób pozostawało w opiece zastępczej (120 osób w rodzinach zastępczych i 65 w placówkach);
- 340 osób opuściło rodzinę zastępczą lub placówkę (170 wychowanków z rodzin zastępczych, 170 wychowanków z placówek).

W 2017 roku w proces usamodzielnienia weszło **91 wychowanków** z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych:

- 41 wychowanków z rodzin zastępczych,
- 50 wychowanków z placówek.

W 2017 roku 72 osoby po osiągnięciu pełnoletności opuściły rodziny zastępcze lub placówki (30 wychowanków opuściło rodziny zastępcze oraz 42 wychowanków opuściło placówki).

Spośród 290 usamodzielniających się wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, większość pochodzi ze spokrewnionych rodzin zastępczych (197 osób). W rodzinnym domu dziecka (art. 39 ust. 1 pkt 2 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej) przebywała 1 osoba, 2 osoby opuściły rodziny zastępcze niespokrewnione (osoby, które opuściły rodzinę zastępczą przed dniem 1.01.2012 r.), 85 osób pochodzi z niezawodowych rodzin zastępczych, a 5 z rodzin zawodowych.

Spośród 235 będących w procesie usamodzielnienia wychowanków placówek, najwięcej osób – 185 - to wychowankowie placówek opiekuńczo-wychowawczych typu: socjalizacyjnego, rodzinnego i interwencyjnego (z 37 placówek, w tym 17 w Lublinie). Kolejną grupą są wychowankowie opuszczający młodzieżowe ośrodki wychowawcze. W 2017 roku usamodzielniali się wychowankowie z 22 młodzieżowych ośrodków wychowawczych (37 osób). Pozostali wychowankowie rekrutowali się z 7 zakładów poprawczych (10 osób), z 1 schroniska dla nieletnich (1 osoba) oraz z 2 młodzieżowych ośrodków socjoterapii (2 osoby).

W 2017 roku 470 osób posiadało zatwierdzone indywidualne programy usamodzielnienia (257 osób to wychowankowie z rodzin zastępczych, 213 wychowankowie z placówek). Liczba indywidualnych programów usamodzielnienia zrealizowanych pozytywnie (osoby skorzystały ze wszystkich przysługujących form pomocy oraz dokonały oceny końcowej procesu usamodzielnienia) – 46 (14 z placówek, 32 z rodzin zastępczych).

²⁰ Z czego 49 osób to wychowankowie z 32 placówek, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

W 2017 roku 190 osobom usamodzielnianym (55,88% ogółu usamodzielnianych, którzy opuścili rodziny zastępcze lub placówki) przyznano decyzją przynajmniej jedno świadczenie w ramach pomocy w usamodzielnieniu, z tego:

- 119 osobom z rodzin zastępczych (70,00% ogółu usamodzielnianych wychowanków, którzy opuścili rodziny zastępcze)
- 71 osobom z placówek (41,76% ogółu usamodzielnianych wychowanków, którzy opuścili placówki).

Łącznie wydatki na świadczenia dla usamodzielniających się wychowanków tj. pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, na zagospodarowanie w formie rzeczowej, usamodzielnienie, wyniosły w 2017 roku **980 859,24 zł.**

W 2017 r. wychowankowie rodzin zastępczych i placówek złożyli 318 wniosków, z tego 246 o udzielenie pomocy pieniężnej. Pozostałe wnioski dotyczyły pobytu w mieszkaniu chronionym, uzyskania warunków mieszkaniowych oraz zatrudnienia.

Tabela 16. Świadczenia wypłacone w ramach wsparcia w usamodzielnieniu w 2017 r.

Rodzaj świadczenia (pieniężnego)	Osoby usamodzielniane					
	z rodzinnej pieczy zastępczej			z placówek		
	Liczba		Kwota	Liczba		Kwota
	świadczeń wypłaconych	osób		świadczeń wypłaconych	osób	
Pomoc pieniężna na usamodzielnienie	26	26	126 975,00	11	11	71 154,00
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				1	1	5 166,00
Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki	895	103	443 956,22	510	65	254 825,02
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				101	13	51 622,23
Pomoc na zagospodarowanie	27	27	52 323,00	16	16	31 626,00
				z tego osoby, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej		
				3	3	10 332,00
Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia	X	2	X	X	5	X
Pomoc w uzyskaniu warunków mieszkaniowych	X	25	X	X	50	X
Łącznie			623 254,22	Łącznie		357 605,02
Łącznie wydatki na usamodzielnienia			980 859,24 zł			

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Zadanie 2. Utrzymanie na poziomie roku 2015 liczby mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych (7 mieszkań dla 25 mieszkańców) oraz zapewnienie środków finansowych na ich funkcjonowanie

Bardzo ważną formą wsparcia w usamodzielnieniu wychowanków są mieszkania chronione. Mieszkanie chronione jest formą pomocy przygotowującą osoby usamodzielniane, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia oraz integracji ze społecznością lokalną. Miasto Lublin w roku 2017 dysponowało **7 mieszkaniami chronionymi** (25 miejsc). W ciągu całego 2017 r. z pomocy w formie pobytu w mieszkaniu chronionym skorzystało **26 osób** (18 z placówek, 8 z rodzin zastępczych).

Tabela 17. Mieszkania chronione dla usamodzielnianych wychowanków

Rodzaj świadczenia (niepieniężnego) pobyt w mieszkaniu chronionym na terenie Lublina	Osoby usamodzielniane – mieszkańcy zamieszkujący w mieszkaniach chronionych prowadzonych przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie			
	z rodzinnej pieczy zastępczej		z placówek	
	liczba mieszkańców korzystających w ciągu okresu sprawozdawczego	liczba mieszkańców (stan na dzień 31.12.2017 r.).	liczba mieszkańców korzystających w ciągu okresu sprawozdawczego	liczba mieszkańców (stan na dzień 31.12.2017 r.).
ul. Mireckiego (1 miejsce) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	1	1	0	0
ul. Mireckiego (1 miejsce) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	0	0	1	1
ul. Mireckiego (2 miejsca) Uruchomiono: 17.10.2011 r.	0	0	2	2
ul. Ogrodowa (6 miejsc) Uruchomiono: 01.01.2005 r.	1	1	5	4
ul. Staszica (5 miejsc) Uruchomiono: 01.10.2010 r.	2	1	5	3
ul. Wyzynna (5 miejsc) Uruchomiono: 01.07.2013 r.	2	1	3	1
ul. Wyzynna (5 miejsc) Uruchomiono: 01.01.2013 r.	2	1	2	2
Łączna liczba osób, która skorzystała z pobytu w mieszkaniu chronionym				
Stan na dzień 31.12.201r.				
Ilość mieszkań	7	8	18	13
Ilość miejsc	25			

Źródło: Opracowanie własne MOPR w Lublinie

Pobyt w mieszkaniu chronionym jest odpłatny. Odpłatność jest ponoszona przez mieszkańców zgodnie z Uchwałą Nr 850/XXXIII/2013 Rady Miasta Lublin z dnia

5 września 2013 r. w sprawie ustalenia szczegółowych zasad ponoszenia odpłatności za pobyt w ośrodkach wsparcia i mieszkaniach chronionych realizujących zadania własne Gminy Lublin – miasta na prawach powiatu (Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 17 września 2013 r. poz. 3912, ze zm.) i jest uzależniona od sytuacji dochodowej osoby usamodzielnianej oraz kosztów utrzymania mieszkania. W 2017 r. na konto dochodowe Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Lublinie z tytułu odpłatności mieszkańców za pobyt w mieszkaniach chronionych wpłynęła łączna kwota **25 920,69 zł.**

Tabela 18. Wydatki związane z prowadzeniem mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków w 2017 roku

Lp.	Paragraf	Poniesione wydatki
1.	§ 4210 – zakup materiałów i wyposażenia	13 728,87
2.	§ 4260 – zakup energii	28 738,46
3.	§ 4270 – zakup usług remontowych	14 471,26
4.	§ 4300 – zakup usług pozostałych	9 458,44
5.	§ 4360 – usługi telekomunikacyjne	3 280,56
6.	§ 4400 – opłaty czynszowe	31 841,40
7.	§ 4520 – opłaty na rzecz budżetu	2 080,00
8.	§ 6050 – wydatki inwestycyjne	8 083,80
SUMA		111 682,79

Źródło: opracowanie własne MOPR Lublin

Zadanie 3. Zapewnienie wsparcia umożliwiającego usamodzielniającym się wychowankom, określenie ścieżki edukacyjno-zawodowej, w tym zakup i wykorzystanie innowacyjnego oprogramowania komputerowego, związanego z poradnictwem zawodowym i planowaniem kariery

Aktywizowanie młodzieży w kierunku zdobycia lub podniesienia kwalifikacji (nabycia nowych umiejętności) jest istotnym działaniem prowadzonym przez Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie w ramach tworzonego sprawnego systemu usamodzielnienia i integracji ze środowiskiem. Dotychczas realizowane działania w tym zakresie zwiększają szanse młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym na podjęcie zatrudnienia.

W 2017 r. osoby, które opuściły pieczę zastępczą oraz placówki, o których mowa w art. 88 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej były informowane o projektach

realizowanych na terenie Lublina. Wszystkie projekty organizowane przez organizacje pozarządowe np. Lubelski Ośrodek Samopomocy, Fundacja Szczęśliwe Dzieciństwo, były skierowane do osób, które nie uczyły się w systemie dziennym, nie były zatrudnione oraz opuściły placówkę lub rodzinę zastępczą nie dawniej niż 12 miesięcy przed przystąpieniem do projektu. Wszystkie osoby, które spełniały jednocześnie wymagane warunki były na bieżąco informowane o możliwości skorzystania z w/w wsparcia. Osoby usamodzielniane w ramach projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, miały możliwość uczestnictwa w poradnictwie zawodowym, ukończenia różnego rodzaju kursów oraz szkoleń, a także skorzystania ze stażu zawodowego. W/w formy wsparcia oferuje również Miejski Urząd Pracy w Lublinie dla osób bezrobotnych lub poszukujących pracy.

Do pomocy w poradnictwie zawodowym służy zakupiony w 2016 roku program komputerowy „Indywidualny Planer Kariery”. Jest to multimedialne narzędzie, dzięki któremu możliwe jest zaplanowanie kariery zawodowej, wybór zawodu, uporządkowanie wiedzy na temat istniejących zawodów oraz wybór dalszej formy kształcenia. Indywidualny Planer Kariery ułatwia poruszanie się na rynku pracy, a także rozpoznanie i ocenę własnych kompetencji i celów zawodowych. W 2017 roku 5 osób poszukujących pracy skorzystało z pomocy w/w narzędzia.

Wielu wychowanków potrafi samodzielnie określić swoje preferencje edukacyjne i zawodowe kierując się własnymi potrzebami i możliwościami jakie zapewniają szkoły. Problemem jest rozpoczęcie edukacji zawodowej dla osób, które ukończyły 18 rok życia. Osoby pełnoletnie nie mogą rozpocząć nauki w szkole dla młodzieży. Chcąc zdobyć zawód muszą ukończyć albo kwalifikacyjny kurs zawodowy albo liceum ogólnokształcące i dopiero po uzyskaniu średniego wykształcenia rozpocząć naukę w szkole policealnej lub wyższej.

W ciągu całego 2017 roku 77 osób skorzystało z poradnictwa w zakresie określenia ścieżki edukacyjno-zawodowej, rozumianego jako pomoc w wyborze odpowiedniej szkoły. Usamodzielniani wychowankowie korzystają również z pomocy Specjalistycznej Poradni Zawodowej przy ul. Magnoliowej 8 w Lublinie. Usamodzielniani wychowankowie, którzy są osobami bezrobotnymi lub poszukującymi pracy mają możliwość korzystania z poradnictwa zawodowego w Miejskim Urzędzie Pracy w Lublinie.

W 2017 roku odbyły się XIV Targi Pracy (w Centrum Targowo - Wystawienniczym Targi Lublin S.A. w Lublinie). Organizatorem przedsięwzięcia był Miejski Urząd Pracy w Lublinie, a współorganizatorami byli: Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie,

Centrum Edukacji i Pracy Młodzieży OHP w Lublinie oraz Wojewódzki Sztab Wojskowy w Lublinie - Ośrodek Aktywizacji Zawodowej w Lublinie. W targach pracy biorą udział pracodawcy oraz instytucje rynku a także osoby bezrobotne i poszukujące zatrudnienia z terenu województwa lubelskiego. W wydarzeniu tym uczestniczyli (pod opieką pracownika socjalnego), chętni wychowankowie z mieszkań chronionych, którzy nie pracują lub planują zmianę pracy. Targi pracy są okazją do wymiany informacji między poszukującymi pracy a pracodawcami reprezentującymi różne branże. W ramach poszukiwania zatrudnienia wychowankowie otrzymują również wykaz agencji zatrudnienia działających w Lublinie gdzie najszybciej otrzymają sezonowe bądź czasowe zatrudnienie.

W 2017 roku 41 osób, spośród usamodzielniających się wychowanków, zdobyło lub podniosło swoje kwalifikacje (14 osób z placówek i 27 osób z rodzin zastępczych). Przez zdobycie lub podniesienie kwalifikacji rozumiane jest ukończenie szkoły na poziomie co najmniej zawodowym lub kursu zawodowego.

Zadanie 4. Kontynuacja polityki informacyjnej w obszarze usamodzielnienia, rozpowszechnianie wiedzy w tym zakresie poprzez publikacje, bieżące aktualizowanie strony internetowej, a także cykliczne spotkania z osobami, których proces usamodzielnienia dotyczy

W roku sprawozdawczym pracownicy Sekcji ds. pomocy osobom usamodzielnianym spotykali się indywidualnie zarówno z młodzieżą wkraczającą w proces usamodzielnienia, jak również z osobami, które już opuściły pieczę zastępczą.

Spotkania z osobami w wieku 17 i 18 lat miały charakter informacyjny – wychowankowie byli wprowadzani w proces usamodzielnienia, informowani o indywidualnym programie usamodzielnienia, o tym kiedy mogą opuścić pieczę zastępczą oraz z jakich form pomocy zarówno finansowej, jak i niepieniężnej mogą skorzystać. Osoby opracowujące indywidualny program usamodzielnienia otrzymywały poradnik Vademecum usamodzielnienia „Postaw na przyszłość”, który został zaktualizowany w 2015 roku w nakładzie 350 egzemplarzy. W 2019 r. planuje się aktualizację poradnika dla osób usamodzielnianych. Od dnia 1 czerwca 2018 r. zmieniła się wysokość pomocy dla osób usamodzielnianych. Trwają prace nad wprowadzeniem zmian do ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W związku

z powyższym istnieje konieczność wydania nowego informatora dla wychowanków opuszczających pieczę zastępczą w liczbie 200 szt.

Spotkania z osobami, które już realizują indywidualny program usamodzielnienia miały charakter nie tylko informacyjny, ale również motywacyjny i doradczy. Wychowankowie oprócz uzyskiwania na bieżąco informacji byli motywowani przede wszystkim do nauki i podejmowania zatrudnienia. Wychowankowie otrzymywali również informację o możliwości ubiegania się o mieszkanie z zasobów Miasta Lublin oraz skorzystania z usług CIK lub Specjalistycznej Poradni dla Rodzin w zależności od potrzeb.

Oprócz spotkań z osobami usamodzielnianymi pracownicy Sekcji ds. pomocy osobom usamodzielnianym spotykali się z pracownikami placówek, opiekunami usamodzielnienia, koordynatorami pieczy zastępczej. Spotkania dotyczyły poszczególnych wychowanków, jak również przepisów dotyczących procesu usamodzielnienia oraz prawidłowego opracowania indywidualnego programu usamodzielnienia. Informacje do placówek zlokalizowanych poza Lublinem były przekazywane telefonicznie, na bieżąco aktualizowana była również strona internetowa Ośrodka. Pracownicy sekcji uczestniczyli w posiedzeniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka.

Zadanie 5. Propagowanie idei wolontariatu wśród wychowanków i tworzenia grup wsparcia

W ramach propagowania idei wolontariatu wśród wychowanków rozpowszechniano informację dotyczące wolontariatu, poszukiwano również osób chętnych do podpisania porozumienia. Początkowo zainteresowanie wolontariatem wykazały 2 usamodzielniane osoby, do podpisania porozumienia jednak nie doszło. Wychowankowie nie są zainteresowani udzielaniem bezinteresownej pomocy, tłumacząc się brakiem czasu.

Grupa wsparcia nie została utworzona ze względu na brak zainteresowania. Zadanie będzie realizowane w kolejnych latach w przypadku pozyskania środków z Unii Europejskiej oraz w przypadku pozyskania chętnych osób.

PODSUMOWANIE REALIZACJI ZADAŃ W RAMACH CELU 3.

W ramach realizacji celu 3 dotyczącego doskonalenia systemu wsparcia procesu usamodzielniania wychowanków osiągnięto następujące efekty:

1. prawidłowo funkcjonująca sieć mieszkań chronionych zabezpieczająca potrzeby usamodzielnianych wychowanków (7 mieszkań dla 25 osób),

2. podjęcie zatrudnienia przez 65 osób usamodzielnianych,
3. poprawa warunków mieszkaniowych wychowanków poprzez umożliwienie im pobytu w mieszkaniach chronionych, w ciągu 2 lat 26 wychowanków skorzystało z pobytu w mieszkaniu chronionym,
4. pełne usamodzielnienie wychowanków i ich wyjście z systemu pomocy, w 2017 roku 46 wychowanków zrealizowało indywidualne programy usamodzielnienia, a tym samym nastąpiło ich pełne usamodzielnienie.

Reasumując funkcjonujący na terenie Miasta Lublin system wsparcia procesu usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej zabezpiecza ich najważniejsze potrzeby:

- Miasto Lublin zapewniło środki finansowe na realizację świadczeń dla usamodzielniających się wychowanków,
- utrzymano założoną na poziomie roku 2015 liczbę mieszkań chronionych dla osób usamodzielnianych (7 mieszkań),
- rozpropagowano poradnik skierowany do usamodzielniającej się młodzieży oraz osób wspierających ich usamodzielnienie VADEMECUM USAMODZIELNIENIA „Postaw na przyszłość” (z wydanych 350 egzemplarzy pozostało 170, które zostaną rozdysponowane w kolejnych latach),
- 2 osoby usamodzielniane zawarły nowe umowy najmu lokalu mieszkalnego z zasobów mieszkaniowych Miasta Lublin (zamiana mieszkania na większe)
- udzielano pomocy w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych oraz w uzyskaniu zatrudnienia. Wydział Spraw Mieszkaniowych Urzędu Miasta Lublin utworzył wykaz wychowanków domów dziecka, rodzinnych domów dziecka i rodzin zastępczych zakwalifikowanych do zawarcia umowy najmu lokalu z mieszkaniowego zasobu Miasta. Na wykazie zostało umieszczonych 65 usamodzielniających się wychowanków. Na początku 2018 roku 3 osoby zawarły umowy najmu.

Należy zatem stwierdzić, iż wszystkie założone zadania w ramach celu „Doskonalenie systemu wsparcia procesu usamodzielniania wychowanków pieczy zastępczej” były wypełnione.